

అ నా ధు ల కు నా ధు డు

చిత్రకారుడు : సి. ఎల్. వెంకటాచలగారు

ఓ పర మేశ్వరా !

విడుతువా నను నీవు?—విడువవు ! విడువవు !!

విడువవు !!! నే నెంత చెడుగనైన

మనుపవా నను నీవు?—మనుతువు ! మనుతువు !!

మనుతువు !!! నే నెంత చెనఁటినైన

చెఱుతువా నను నీవు?—చెఱువవు ! చెఱువవు !!

చెఱువవు !!! నే నెంత చెట్టనైన

కానవా నను నీవు?—కాంతువు ! కాంతువు !!

కాంతువు !!! నే నెంత కలుషి నైన

భక్తనందనమొ నీస్వభావగుణము

పాత్రగుణములతో నీకుఁ బనియె లేదు

ఒరుఁడు కష్టింపఁ గని యూరకుండలేవు !

పరుఁడు ప్రార్థింప విని వ్యర్థపఱవలేవు !!

— నూటపదియార్లు.

సంస్కారము లేని చదువెందుకు?

'ఫలానా' వారికి ఇలాంటి వధువు కావలెను; 'ఫలానా' వారికి ఇలాంటివరుడు కావలెను' ఇత్యాది ప్రకటనలు చాలా ప్రతి కలలో కనబడుతున్నవి.

వాటిలో ఆశ్చర్యాన్ని, విచారాన్ని, దిగ్భ్రమనుకూడా కలిగించేవాటిని పాఠకు లవుడవుడు చూస్తూనే ఉంటారు.

ఎంత విద్యాధికులైనా, సంస్కరణవాదు లైనా కొంతమంది తమ వివాహవిషయాల్లో మానవత్వం ఎంతమాత్రమూలేనట్టు ప్రవర్తి స్తుంటారు. తమ వివాహాన్ని గురించిన అభి ప్రాయాలను నలుగరిలో వెల్లడించడానికి జంకుతారు. ఎందుకంటే అది సగుణాలవృ త్తుంది.

అంతటితో వదిలితేనా? విన్నవారంతా

'విద్యాధికులైన సంఘక్షేమం కోరడానికి బదులుగా మీరే మీ విద్యాసంస్కరణలను ఇలా వెలగబెడుతున్నారంటే తక్కిన వారిమూట ఇంకెందుకు?' అని చీవాట్లుకూడా వడ్డించవచ్చు.

అందుచేత ఊరుపేరులులేకుండా తాము ఏఉద్దేశాల ప్రకారము వివాహమాడదలచు కున్నారో దానిననుసరించి వధువులు కావా లని ప్రకటిస్తారు. తమతో ఏకీభవించిన వారే ప్రకటనకర్తలతో ఉత్తరప్రత్యుత్త రాలు జరుపుతారు. ఫలితము: సంఘదురా చార దోహదము; అమాయక బాలికలకు యావజ్జీవ శిక్ష.

మచ్చుకు ఒకటి చూద్దాము. 'నేను ఉన్నత విద్యాధికుడను. ఇంతవఱకూ చది

వాను. ఇంకా కొంత చదువవలసివుంది. దానికి నాకు ధనసహాయం కావాలి. ధనవంతుల కుటుంబములోని కన్య అయితే చాలు కుంటిదైనా గుడ్డిదైనా కురూపైనా పెళ్లాడుతాను. మా (ఫలానా) వర్ణములో అంతర్వర్ణములైనా ఫరవాలేదు' అని ఒక విద్యాధికుడు ఇటీవల ఒక పత్రికలో వ్రచు రించినాడు!

ప్రకటనలలో కట్నాలమాట ఎక్కడైనా కనపడితే విద్యాధికులలో కూడా యీ మాత్రం సంస్కరణ ఇంకా రాలేదా అని విచారపడతాము. పై ప్రకటనను చూచి ఏమనాలి!

ఒక్కరికిగా ఆ విద్యాధికుని సమర్థించ వచ్చును.

అతడు ఉన్నత విద్యాధికుడే. అయితే ఇంకా విద్య నభ్యసించాలనే ఉత్తమాశయము అతని హృదయములో పైకుబుకుతూ వుంది. మార్గము? ధనసహాయము కావాలి? చేసేవారెవరూ లేరు. ఇతర పాదీకలక్కడా పారవు. అందుచేత తనవిద్యను, పాఠశాలను కూడా అమ్మివేసి తన ఆశయము నెరవేర్చుకొనవలెనని ప్రయత్నించినాడు.

ఆశయాన్ని పొందడానికి తొక్కిడారి, అవలంబించే పద్ధతి దూష్యమైతే ఆశయము తప్పకుండా దూష్యమవుతుంది.

ఉన్నతవిద్య పొందాలనే ఆశయాన్ని ఫలించచేసేకొనడానికై కురూపి నైనా, అంగవికలనైనా వివాహమాడుకొనన్నాడు

ఆ ఉన్నతవిద్యాధికుడు. అయితే తన ఉన్నత విద్యకు తోడ్పడిన ఆ అంగవికలమీద, కురూపిమీద, దాంపత్యప్రేమ, తుద కభిమానమైనా అతని హృదయములో ఎంత కాల ముంటుంది?

ఉండదని నిర్ణయమేమంటే—

ఉన్నత విద్యాధికుడై యుండి కూడా, వివాహమంటే ఏమో, అది యావజ్జీవనంతో వచ్చదమై వుండాలంటే వధూవరులు ముందే ఆలోచింపవలసిన సంగతులేటివో, ఎంత మాత్రమూ గమనించకుండా కేవలము స్వాధ్ధానికై ఎవరినైనా మెడగట్టుకొంటాననే ఆతని హృదయములో స్థిర విశ్వాసానికి తదితర ఉన్నతగుణాలకూ చోటు కూడా వుంటుందా?

వివాహ మాతుండని అనుకుందాము. 'డబ్బు'కే నన్ను 'పెళ్లాడారు' అనేభావము మనసులోవుండి ఆ ఇల్లాలికి నిరంతరభయ కారణమవుతూ వుంటుంది. భార్య ఎంత విశ్వాసముతో వర్తిస్తూవున్నా డబ్బుతోటి ఆవశ్యకత తీరిపోయింది కాబట్టి భర్తకు, భార్యకున్న లోపమేదో స్ఫుటముగా కనపడుతూ, ఏవగించుకు కారణమవుతుంది. ప్రేమవుంటే లోపములు కనపడవు గాని ఇలాంటి సంబంధాల్లో అది ఒక వేయిమైళ్ల దూరాన వుంటుంది. అందుచేత ఆ దాంపత్యము స్వర్గసుఖమనుభవించదు, సరకయాతనకు గురవుతుంది. ఎక్కువయూతనకు పాల్పడేది స్త్రీయే.

వరకట్న నిషేధశాసనము లొకవేళ వివాహాలు జరుగకుండ కొంతవఱకు తోడ్పడు నేమో యని అనుకొనేవారము. కాని ఆత్మ సంస్కారములేని సంఘములో ఇవి కూడ పూర్తిగా ఉపకరింపవనుటకీ విద్యాధికుల చర్యలే సాక్షి. శాసనమున్ననాడు ప్రకటనలు లేకనే లోలోపలనే ఇట్టి సంబంధములకుదుర్చుకొనుట కీ విద్యాధికు లెంతమాత్రమూ వెనుదీయరు.

పోతే, డబ్బుకొరకు మాత్రమే జరిగే పెళ్లిళ్లు నిలవడానికి, వాటివలన సంఘానికి, ముఖ్యముగా స్త్రీలోకానికి కలిగే కీడును గమనించిన సహృదయులు వాటిని నిలువడానికి మార్గమేలేదా?

ఉంది. అయితే పట్టుదల ఐక్యమత్యమూ కావలెను. దీనికి స్త్రీలే ముందంజవేయవలెను.

సంతోషసౌఖ్యాలతో నిండిన సాంసారిక జీవితమూ, శాంతిపూరితమైన గృహిణి బ్రదుకూ దేనిపైన ఆధారపడివుంటుందో, చిరకాలానుభవమువలన ప్రతి మాతృదేవికీ బాగా తెలిసివుంటుంది.

అది కొరవడినవారికి పైవివాహాలలాంటివి శాంతిసౌఖ్యాలకు ఎంత దూరంగా వుంటాయో లోకము చూపుతూవుంటుంది.

అందుచేత వారు తమ కుమార్తెకుగాని

కుమారునికిగాని వివాహము చేయవలసి వచ్చినపుడు స్వార్థాన్నంతా జైతుకు సాగనంపి, అనుభవముగలవారి మాటలను ఆదరించి, వారి భావిజీవితము శాంతిసౌఖ్యాలతో నిండిఉండేటట్లు చేయవలెను.

వివాహవిషయాల్లో బేరాలు—డబ్బిచ్చి అల్లుని, కొనడముగాని, డబ్బు తీసికొని కొడుకును అమ్మడము గాని—సాపఘాతాలని గ్రహించవలెను. వా రెపుడీ నిశ్చయాలకు వస్తారో ఆక్షణమే ఈ దురంతాలు కట్టుబడిపోతాయి. ఇట్టి ప్రకటనలు అంతరిస్తాయి.

దురదృష్టవశాత్తున తమ కుమార్తెల కేదో లోపము వుందనుకుందాము. అపుడు కూడా పైతీర్మానాలు పనికివస్తాయా అంటే—పనికి వస్తాయి.

ఉన్నా లేకపోయినా మనము శరీరసౌందర్యానికి దేవులాడుతాము. కాని ఆత్మ సౌందర్యాభివృద్ధికోసరము కొంచెమైనా ప్రయత్నించము. సాధనవల్ల సద్విద్యవల్ల సంస్కారమువల్ల అది ప్రతివారికీ తప్పకుండా అలవడుతుంది.

సత్యముమీద పవిత్రతమీద నిలువబడి ఉన్న తగుణాలన్నీ ఆత్మసౌందర్యానికి కారణాలవుతూవుంటవి. సంతానముయొక్క భావిసౌఖ్యము కోరే ప్రతి మాతృదేవి దానికై యెక్కువగ ప్రయత్నింపవలెను.

మడి కట్టుకొని భోజనం చెయ్యాలని ఓ నీమం పెట్టుకున్నారు ఆర్యులలోని కొందరు. బావనయ్యల మడిభేదాలు పలువిధాలుగా వుంటున్నాయి. తెలుగు మడి ఓ రకం. అంటే స్నానంచేసిన తరువాత ఎండలో తడిచి కట్టిన దోవతి కట్టుకొని మరీ భోజనానికి పోవాలి. ఉదికిన మడుగు దోవతులు ప్రవరుని శిష్యులు ఆయన వెనుక తీసుకు వచ్చినట్టుగా పెద్దన్నగారు సెలవిచ్చేరు. కొంతమందికి అందులో కొంత సూక్ష్మం కావలసి వచ్చింది. నారపొత్తు పంచలంటూ వచ్చేయి, అవి తడువుగో నక్కర లేకుండానే మడి. పొత్తుపంచలు అందులో బరం పురం పొత్తుపంచలు ప్రసిద్ధం కూడా అదే మాదిరిగా మడి. ఈ రెంటిపైనా వున్నాయి పట్టు పంచలు. సాధారణంగా వివాహాల్లో వాటివాడుక హెచ్చుగా వుంటుంది. చాల కాలం నుందిన్నీ యీ పట్టునేత పస్లు విస్తారంగా బరంపురంలో జరుగుతున్నాయి. అవే ఆంధ్రదేశమంతటా ప్రచారం పొందేయి. పట్టుదోవతి ఒకటివుంటే మరి బాధలేదు. ఇంక ఆ దోవతి యెప్పుడున్ను మడిగానే వుంటుంది. అది కంపుకొట్టినా ఏనవత్సరానికేనా ఓసారి చలవకి వెయ్యరు, చినిగిపోతుండేమో అని భయంచేత.

ఇక చంటిపిల్లల మడి వేరు. పెద్దవాళ్ళ మడి వేరు. చంటిపిల్లల తల్లులయితే వారిది వేరొక మడి, కొన్ని సౌలభ్యాలు వాళ్ళకి కల్పించేవారు పెద్దలు. పళ్లరాని పసికూన

ఎల్లప్పుడున్నూ మడిగానే వుంటుందని పెద్ద ముత్తయిదువలు తీర్పుచేశారు. ఇంతకూ వితంతువులకోసం ప్రత్యేకమయిన మడి కల్పితం అయివున్నది. సాధారణంగా కుటుంబాల్లో మడి విషయమైన తగాదులు తీర్చటం అనేది వారిహక్కు ఆధీనాల్లో వుందని చెప్పవచ్చు.

అయితే వారి మడిలో అనేక రకాలున్నాయి, కార్తిక మాసంలో మడి ఓలా గుంటుంది. తొలినాటి సాయంకాలం ఉదికి ఆరవేసిన జామారు—వితంతులు ధరించే శ్వేతవసనానికి ఆ పేరు—అల్లా కొయ్య నుండగా తెల్లవారుజామున లేచి కాల్య కృత్యాలు శీఘ్రంగా ముగించి రెండు చేదల నీళ్లు నూతిలోవి తోడుకొని తలమీద వెన్నుమీదపోసే సుగుని రుయ్యమని గాలి వీచే సరికి గజగజలాడుతూ ఆ జామారు కట్టుకోవటం. మాఘమాసంలో మడి మరొకమాదిరి. అప్పటికి చలికొంచెం వెనక పడుతుంది. మడిని కోరు వితంతువులున్నూ తదితరులున్నూ కూడా మాఘ స్నానాలు చెయ్యటానికి దగ్గరగావున్న ఏటికో, చెరువుకో, వేకువనే ప్రయాణమయి స్నానానంతరం ఆ తడిబట్టలతోనే ఇండ్లకు వచ్చేసరికి ఆయా వస్త్రములు కొంచెంగా తడి అరుతాయి. వేసవిలో మడి మరొక రీతిగా వుంటుంది. తడవ తడవకున్న మైల పడమని స్నానం చెయ్యడంతోటే సరిపోతుంది వారిపని. కేవలం తడిబట్టలు కట్టు

గుంటేనే కాని అప్పట్లో అంటే గ్రీష్మ కాలంలో మడి దక్కనే దక్కదు. ఇంకా అటుకులమడి ఆవకాయమడి, పప్పులమడి అప్పడాలమడి అరిశెలమడి బొరుగులమడి ఇవన్నీ మరికొన్ని అంతర్భేదాలనిన్నీ వీటన్నిటికిన్నీ ప్రత్యేకమైన ఆచారాలున్నాయనిన్నీ తెలుసుకోవాలి.

తరువాత ఆంధ్రుల మడికిన్నీ అరవ సోదరుల మడికిన్నీ చాలభేదం కనిపిస్తుంది. అరవలకి స్నానంతోటి అంతాశుద్ధి. ఎప్పటిదప్పుడే “ప్రతి ముచ్చటే” అవుతుంది. తదుపరి ఓడోవటి అంటే గూడకట్టుది లేక చీరె కట్టుకుంటారు. అది మరునాటివరకున్న అల్పాచి మానాధికాచిమానాలు దాస్తోనే చేసినా మడిగానే ఎంచబడుతోంది, అంటే భోజనాదిక్రియలు నిర్వర్తించవచ్చు. కాబట్టి వారిమడి వీరికి సరిపడదు. ఇంకా ఓంధ్రుల మడి వేరు, కన్నడం వారిదోరకం మడి. మహారాష్ట్రీలు వగైరాలలో మడిభేదాలనే కంగా వుంటాయి.

“మడిదున్నుక బ్రతుకమేలు” అని వేమన నీతి వచనం కనబడుతుంది. కృషికుడు పొలాన్ని దున్ని మడిచేస్తాడు.

మడికానిదే మైల అని ఒక అభిప్రాయం. మడిగావున్నప్పుడు ఎవరినైనా తాకితే మైల పడిపోతారు, ఆ మట్టుగున్న మడివాళ్లు అందులోను అన్నం తింటూన్నప్పుడు మడుగు లేని వాళ్లని—మడి అనటానికి మడుగు అని కొందరు వ్యవహరిస్తారు—తాకితే వెంటనే లేచి పూర్తిగా స్నానం చెయ్యవలసి

వుంటుంది. ఇంతేకాక కొందరు ఛాందసులైన మడివాళ్లు కొంతమందిని చూస్తేనే మైలపడతారు. అంటే “హరిజనుల”ని చూడరాదట మడివాళ్లు. అట్లా చూచటం తటస్థిస్తే శీఘ్రంగా కట్టుబట్టటంతో స్నానం చెయ్యాలి. స్వర్ణ అయిందంటే శిష్టులయిన పురుషులకు నూతన యజ్ఞోపవీతధారణంతో గాని వారి మైలపోదు. ఇప్పటికిన్నీ అల్లాగే చేస్తున్నారు కొంతమంది అగ్రహారస్థులు. అయితే వాళ్లుకూడా పట్టణాల్లోకి వచ్చే రంటే కొంత మార్పుతో నడుచుకొంటారు. కూడు కుడుస్తూన్నప్పుడు శూద్రులు కనబడితే మైలపడిపోతారు కొంతమంది. ఆ వెంటనే వారు భోజనం విసర్జించి స్నానాది కము లొసర్చి ఆచమనం చెయ్యాలి. వన సంతర్పణల్లో దవ్వల శూద్రులు గోచరించినా దోషంలేదని విశేషన్యాయం వకటున్నది. ఆప్రకారంగానే తీర్థయాత్రల్లో నడుచుకుంటారు శిష్టులయినవారు.

శవదర్శనం అయిందంటే సచేలస్నానం విధించబడిందని కర్మిష్టుల వచనంగా కనిపిస్తుంది. అల్లా చేస్తేనేకాని మడికాదు. ఇంకా శౌచవిధులలో అనేక విధాలుగా మైలవిషయం పుట్టుట గిట్టుటలు సంభవించినప్పుడు—జాతాశౌచ మృతాశౌచములు—నిక్షేపించబడివుంది. ఎవరో ఎక్కడో ఎన్ని మైళ్లదూరంలోనో చనిపోయిన సన్నిహిత బంధువులకు ఆవార్త విన్నవెంటనే మైల తగుల్తుంది. ఇదేమి వైర్ లెస్ లాగుంది అని కొందరు సందేహించి ఆయా విధానములను

విదుషీమణి డాక్టరు సి. మీనాక్షి, M.A., Ph.D.

శ్రీమతి కె. యశోదాదేవిగారు, వి. ఎ. (ఆనంబు)

పాశ్చాత్య దేశములు అనాగరికములైయున్న సమయమున సర్వవిషయములందును అత్యున్నతస్థానము నధిష్ఠించియున్నది మన భరత దేశము. మానవమండలికి సమస్తవిద్యలయందును మార్గదర్శకయై అత్యంత ప్రాచీనకాలమునుండియు నలరారుచుండినది మన భారతవర్షము. మన దేశచరిత్రమును గాంచిన వేద వేదాంతములు; ఆయుర్వేదధనుర్వేదములు; జ్యోతిష, గణిత, చారిత్రక, రాజనీతి, వాఙ్మయములు మొదలగు సర్వవిద్యలయందు దారితీసిన విదుషీమణులెందఱో గాననగుదురు. వారి చరిత్రములు భారతజాతీయధారయందు దీదీప్యమానముగ బ్రకాశింపుచున్నవనుట యతిశయోక్తి కాదు గదా. వేద ఋక్సూయందు కొన్ని విశ్వనర, మదాలస, మధురవాణి, గార్తి, మైత్రేయి మొదలగు నారీమణుల రచితములనుట విద్యజ్ఞువేద్యము. ఉద్బంధపండితసభలలో వాగ్వాదముల బాల్సాని విజయలక్ష్మిని గైకొన్న స్త్రీలు ప్రాచీన భారతవర్షమున నెందఱోయుండిరి. అనాటి సుప్రసిద్ధ జైన బౌద్ధ విశ్వవిద్యాలయములయందు విద్యార్థినులు పెక్కురుండినటుల బౌద్ధ జైన వాఙ్మయములయందు గాంచుచున్నాము. వీరాంగనలగు సంయుక్త, దుర్గావతి, సుల్తానారజియా, రుద్రమదేవి, తారాబాయి, లక్ష్మీబాయి, ఆహల్యాబాయి మొదలగు మహారాణులును, గణితశాస్త్రమును రచించిన లీలావతి, వరదాంబికాపరిణయకర్త్రీయగు తిరుమలాంబిక, మధురావిజయరచయిత్రి గంగాదేవి, మొల్ల, మోహనాంగి మొదలగు నారీమతీలుల నామధేయములును భారతజాతీయ చరిత్రధారయందు దీదీప్యమానముగ వెలుంగుచున్నవి.

ఆధునిక కాలమున విశ్వవిద్యాలయవిద్యయే యున్నదివిద్య. పాశ్చాత్యదేశ విశ్వవిద్యాలయముల ఆదర్శముపైనే మనదేశమందలి విశ్వవిద్యాలయములు నిర్మింపబడినవి. స్త్రీలకు ప్రత్యేక విశ్వవిద్య

లయులు లేవన్నను, ప్రత్యేకకళాశాలలు మాత్రమచ్చటచ్చట గలవు. పట్టభద్రులైన స్త్రీలసంఖ్య క్రమేణ పెంపొందుచున్నది. వీరిలో గొందరు రాజకీయ, మత, సాంఘిక విషయములందు బాల్సానుచున్నారు. సోజీనీదేవి, సరళాదేవి నామము లెరుగని భారతీయులుండరు గదా! విజయలక్ష్మి, రుక్మిణమ్మగార్ల పేర్లు నారీలోకమునకు చిరపరిచితులు. ఇటీవల తిరువాన్కూరు సంస్థానమున స్వస్థుజనవరలు ప్రాజోద్బుజ్జి పదవులకు స్త్రీలు నియమింపబడిరను వార్త నారీలోకమును సంతోషితరంగముల మంచివైచినది. కాని అత్యంతకఠినమైన పరిశోధనలకేసి క్రొత్తవిషయముల గనిపెట్టిన విదుషీమణులు భారతవర్షమందు కానరాదు. బహుశతిన మైన పరిశోధనలొనర్చి, మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయముచే డాక్టర్ (Ph. D.) పట్టమును బొందిన విదుషీమణి సి. మీనాక్షి. ఈమె మన మద్రాసు ప్రసిడెన్సీయందు మొట్టమొదట డాక్టరు పట్టమును బొందిన నారీమణియగుటవలన నామి పరిచయమును ఆంధ్రలోకమునకు కలిగించుట కంతయు సంతసించుచున్నాను.

శ్రీమతి సి. మీనాక్షి ద్రావిడ బ్రాహ్మణయవతి. ఈమె పూర్వీకులు దాదాపు 350 సం. నుండి చెన్నపట్టణ కాపురంబులు. ఈయమె తండ్రి మద్రాసు ప్రాజోద్బుజ్జి మేనేజరుగానుండి యాయన జీవితమును సర్వవిధముల గణ్యతగ గడిపియుండెను. ఈమె జనని తమిళము, తెలుగు, సంస్కృత భాషలందు చక్కని జ్ఞానముకలిగి, పూర్వసాంప్రదాయముల వీడక, నిరంతరము దైవభక్తి, పారమార్థిక చింతలయందు మునిగి లేలుచుండును. ఈమె సోదరుడే తిరువాన్కూరు విశ్వవిద్యాలయ ప్రావేశ చాన్సలరు సి. వి. చంద్రశేఖరమగారు. మద్రాసు క్రైస్తవ కళాశాలలో జంతుశాస్త్ర పండితులైన

(Professor) సి. లక్ష్మీనారాయణగారు మన మీనాక్షి పోదరుడు.

అట్టి విద్యార్థులుంబమునందు జన్మించిన కుమారి మీనాక్షి బాల్యమున నింటియందే విద్యాభ్యాసము నొనర్చును. పదునొకండు వర్షముల వయస్సునందే సంగీతమును మంచి పొందిల్వమును సంపాదించి 1918లో రాజధాని బ్రయినింగు పాఠశాలలో బ్రతేకించినది. 1925లో స్కూలుస్టేషను పరీక్షయందు గృతార్థురాలై శ్రీలక్ష్మి ప్రవక్త కళాశాలలో జేరెను. ఇంటర్మీడియటులో నీమె యభిమానవిషయములు (Optional Subjects) చరిత్ర, సంస్కృతము. అప్పటికే యీమెకు హిందూదేశచరిత్రమున బరిశోధనల గావింపవలయునను అభిలాష మిక్కుటముగనుండెడిది. 1927లో నింటర్మీడియటు పరీక్షయందు తీర్థయై వి.యే. తరగతిలో బ్రతేకించి చరిత్రను యభిమాన విషయముగ జదివి, 1929లో పట్టభద్రయయ్యెను. అదేసర్వమున క్రైస్తవకళాశాలలో యమ్. యే.లో బ్రతేకించెను. ఈ పరీక్షయందు నీమెకు అభిమానవిషయములలో ముఖ్యమైనది విజయనగరచరిత్రము. ఇది యీమెకు పరిశోధనల జేయుటయందుగల యభిలాషను మిక్కుటముగ పెంపొందించెను. 1931లో 2వ తరగతిలో యమ్. యే. పట్టము బడసెను.

మన దేశచరిత్రమున బరిశోధనల జేయవలెనను శ్రీ మీనాక్షి మనోరథ మీదేగదినములు సంప్రాప్తమాయెను. యువకులకు పరిశోధనాశాఖలు (Research Departments)లో ప్రవేశమునిచ్చుటకు మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయము బంకుచుండెను. కాని యాదినములలో నీమె బహుప్రయాసకు లోపై నీటును సంపాదించి హిందూదేశచరిత్రము, ప్రాచీన వస్తుశాస్త్రముల శాఖలో (Department of Indian History and Archeology) పరిశోధనావిద్యార్థిని (Research Student)గ జేరెను. సుప్రసిద్ధ చారిత్రక వేత్తయగు ప్రొఫెసరు శ్రీ కె. యే. నీలకంఠశాస్త్రిగారి యాధిపత్యమున 1931నుండి 1935వరకు “పల్లవుల కాలమందలి రాజ్యపరిపాలనము, సాంఘికజీవ

నము, కళ” (Administration, Social life and Art under the Pallavas) అను విషయమున బరిశోధనల గావించెను. ఈసందర్భమున శ్రీ మీనాక్షి ప్రాచీనకట్టడములను, శాసనములను బరిశోధించుచు మన కృష్ణాతీరమందలి వృందవిల్లి, మొగల్రాజాపురము, విజయవాడ, కొండపల్లి, మంగళగిరి మొదలగు స్థలముల కరుదెంచి గుమాలను దేవాలయములను బరికిరించియుండెను 1935 సం. నవంబరు మాసమున డాక్టరు (Ph. D.) పట్టమునకై పల్లవులపై తనగ్రంథమును వ్రాసి (thesis) బంపెను. 1936 సం. యేప్రియల్లో డాక్టరు పట్టమును బొందెను.

చిరుతవయస్సునుండియు పరిశోధనల నొనర్చు నీమెకుండిన యఖండ భక్తికద్రులు, ఫలించినవి. 1937 సం.లో మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయమున, నదే పరిశోధనాశాఖ Research Fellow గా జేరి ఆచార్య శ్రీ నీలకంఠశాస్త్రిగారి (Professor of Indian History and Archeology) యాధిపత్యము క్రిందనే “బుద్ధుని హిందూదేశము, శాద్ధమతము” (Buddhism in Southern India) అను విషయముపై పరిశోధనల గావించి 1938 లో పూర్తిచేసెను. ఈమె తన పరిశోధనలవలన కనిపెట్టిన ముఖ్యవిషయములు “కాంచీ పురమందలి పల్లవరాజు రాజభవన శిథిలభాగములు” (Possible remains of Pallava Palace at Conjeevaram) “మన్నారుగుడిలోని శాద్ధమత కేంద్రము” (A Buddhist Centre at Mannargudi) అనునవి. ఈమె పల్లవులపై రచించిన సుప్రసిద్ధగ్రంథరాజము (thesis for Ph. D.) మూడుభాగములుగ బ్రచురింపబడ నున్నది. మొదటిభాగమును మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయమువారును, మిగిలిన రెండుభాగములను ఇండియా ప్రభుత్వమువారును బ్రచురింపజేసెను. శ్రీ మీనాక్షి శాద్ధమతమునుగూర్చి వ్రాసిన గ్రంథముగూడ త్వరలో బ్రచురింపబడి విద్యాంసుల కరకమలములయందు దలంకరింపనున్నది.

శ్రీమతి మీనాక్షికి సంస్కృతమునందే గాక ఆంధ్రమునందును చక్కని జ్ఞానముగలదు. ఈమె

మంచి రచయిత; వ క్త. వయస్సు ముప్పదివత్సరములు మాత్రమే. అవివాహిత. పెక్కు స్థలములం దుపన్యాసముల నిచ్చి బొగడ్ల గాంచియున్నది. అనేక విమర్శనలను, ఉపన్యాసములను రచించియున్నది. మద్రాసు శోటర్ల క్లబ్బు మద్రాసు ఆర్కియాలజికల్ సొసైటీల యందు ఉపన్యసించెను. మద్రాసు, ఆంధ్ర, అన్నామలై విశ్వవిద్యాలయ కళాశాల (extension) ల యందు ఉపన్యాసములను, పల్లవులు, తమిళవాఙ్మయము, మొదలగు విషయములపైని నొసంగియున్నది. హైదరాబాద్ లో, కలెక్టరుగల్, కలెక్టరులు పై నున్న (లెంగునూరు) ఓడియంటల్ రిసర్చి జర్నలు (మద్రాసు) లెంగునూరు మిథిసానాటి జర్నలు, న్యూ రివ్యూ, యిండియన్ హిస్టారికల్ క్వార్టర్లీ (కలకత్తా) లో నియమరచితములైన వ్యాసరాజము లనేకములు ప్రకటితములు. శ్రీ మినాక్షి జేసిన ప్రాచీన వస్తుశాస్త్రము, ఎస్.గి.సి, చరిత్రగ్రంథ విమర్శములలో రామ శంకర త్రిపాఠీగారి కవాణదేశచరిత్ర, ఆక్రమణమీచారు దేశచరిత్ర, యస్. సి. చాదరిగారి మహాంజోరాశి యందలి వ్యవసాయము, Vijianagar sex-centenary volume Annual Report on South Indian Epigraphy for 1933 మొదలగు గ్రంథములు గలవు.

అ తి క్ర మి యి చేరు. ఇంకా కొంతమంది ముందంజవేసిన వాళ్లు—బ్రహ్మ సమాజం బయల్దేరిన తరువాత లెండి—చచ్చిపోయిన వాళ్లు మనల్ని చూస్తారా, మనం తిలోదకాలు ఎందుకీయటం, సంవత్సరాని కోసారి వారిపేరుగా పనిలేని బాపనయ్యలకు భోజనాది సదుపాయములు చెయ్యటం అని విడిచిపెట్టేరు ఆరూ కర్మలను. అయితే ఏ అమెరికా దేశస్థుడో, సూక్ష్మ శరీరంతో జీవులు కొంతకాలం వుంటున్న సంగతిన్నీ, వానితో మాట్లాడే విధానం వగైరాలు నూత్నంగా కనిపెట్టేరనే విషయమున్ను, మనకు సంవత్సరం కాలం తిరిగేటప్పటికి సూక్ష్మశరీరధారులగు పితృదేవతలకు ఒక్క దినపమపుతుందనిన్నీ, తెలుపుడుచేసి వున్నం

గత డిశంబరులో తిరువనంతపురములో జరిగిన ఆఖరి భారత ప్రాచ్యసభలలో (All India Oriental Conference) వ్యాసమును (Paper) జదివి, ఉపన్యాస మిచ్చి విద్వాంసుల మెప్పు వడసిన నారీమణి శ్రీ మినాక్షి. ఈమెను యిండియా ప్రభుత్వమువారు వైశంత పెరుమాళ్ శిల్పములగుర్చి వ్రాయుటకు నియమించియున్నారు. ఇటీవల నీయను దక్షిణదేశ సంగీతమునుగుర్చి తమిళమున రేడియో యుపన్యాస మొసంగియున్నది. ఇంత చిన్న వయసుననే భారత వర్ష విద్యవృందలియందు పేరు ప్రఖ్యాతుల గడించిన యీ విదుషీమణి! గొప్ప భవిష్యత్తు గలదనుట నిస్సంశయము. ఇంకను నీమె తన పరిశోధనల ద్వారా మన దేశచరిత్రమునకును, దేశీయ వాఙ్మయములకును, కళలకును ఆపారమైన సేవ చేయు వని నమ్మెదము.

ఇట్టి నారీమణిని యాదర్శప్రాయముగ గౌరిని విద్వాంసురాండ్రగు భారత లలనామతలులు తీవ్రోత్సాహము, పట్టుదలతోడ భారతీయ పురాతన సంపదను వెలువరించి మానవకల్యాణమునకు దోడ్పడుదురు గాక. (831-వ పుట చూడడు)

కట్టుగున్నాడు. అల్లా వారినోటంట వచ్చిన వేదవాక్యములకు హెచ్చువిలువ కలిగింది. కొంతమందిలో పూర్వాచారం దృఢపడింది. అయితే మడుగు విషయంలో చెప్పాల్సిందేమంటే బాహ్యశుద్ధిశరీరకు అవన్నీ యేర్పాటు చేయబడినవనే విషయం చాల యుక్తి యుక్తంగా కనిపిస్తుంది. బాహ్య శుద్ధి వుంటేనేగాని అంతరంగానికి నిలుకడ వుండదనిన్నీ, అంతశుద్ధికి బాహ్యమైన స్నానాదికములు తోట్పాటు అపుతవనిన్నీ ఎంచుకోవచ్చును. స్నానాదికములవల్ల శరీర స్వచ్ఛత సంభవిస్తుంది. బాహ్య శరీరం శుద్ధంగా వున్నప్పుడు అంతరంగం నిలుకడగా వుండటానికిన్నీ తద్వారా మనస్సమాధికిన్నీ వలనుపడునని పూర్వుల అభిప్రాయం.

స్త్రీల ఆభ్యుదయము - రచనలు

శ్రీమతి మో. మాణిక్యంబగారు

భగవంతుని సృష్టిలోని స్త్రీ పురుష భేదాలు సృష్టి నిమిత్తమయ్యేగాని ఆత్మ కంగా గాని నైతికంగా గాని భేదాలంటూ లేవని పక్షపాతరహితమైన భావానికి గోచరిస్తూనే ఉంటుంది. బండినడిపించే 'గాడివాలా' రెండడుల్ని సమవృష్టిలోనే ఉంచుతాడు. కాని బండిలాగే ఎద్దులు ఒకదాన్ని మించి ఒకటి ముందుకు పరుగెత్తుదామన్నా 'పైన నేనున్నానోయ్ వెట్టి వెధవాయిల్లా' అంటూ సావధానపరుస్తూనే ఉంటాడు గాడివాలా. ప్రకృతిలోని ఏ ద్వంద్వమును చూడండి రమరమ స్వంత ప్రవృత్తులతోనే జీవితాన్ని నడుపుకుంటూంటాయి. కాని జంట విడవవు. అదిగాక ఒకదాన్ని ఒకటి అనుకరించడం అనేవికూడా సృష్టిలోని ఒకవిధిత్రమే. దానికి చీమలబారు, కొంగలబారు తార్కాణం. ఈ రీత్యానే జాతి, మత, సంఘ విభజన ఏర్పడుతూంటాయి. ప్రతి ప్రాణి స్వంతకాళ్లమీద నిలబడ్డా ప్రేమబంధన అనే భగవంతుణ్ణి ఉల్లంఘించ లేకపోతున్నాయి.

ఇట్టి పరిస్థితుల్లో మహాత్మ్యప్రమయిన మానవజాతి 'యాలా రమ్మంటే యిల్లంతా నాదన్నట్టు' నాకేగద సర్వశక్తులు యిచ్చాడని దేవుణ్ణికూడా ఉల్లంఘించ చూచిందనటానికి, స్త్రీజాతిని చేతనావిహీననుగా చేసిన

పురుషజాతియే తార్కాణం. పౌరాణికంగా వచ్చే పురుషవిర్భుత ధర్మ, మత, ఆచార నిబంధనల పరిణామాన్ని ఆత్మికంగా పరిశీలిస్తే అవన్ని పురుషజాతి మత స్వార్థపతాకాన్ని స్వేచ్ఛగా ధహరాయించడానికి చేసిన పన్నుగడలని అవగాహన గాకపోదు.

"సత్యమే జయం" అన్నట్టు సత్యం ఎంతవఱకు దాగగలుగుతుంది? అగ్నిని బుట్టరట్టల్లో దాచడం ఎవరితరం? శక్తి స్వరూపిణి స్త్రీలోకంయొక్క వేడి కన్నీటిధార ఏమవుతుంది? మకరికరమున చిక్కిన కరి మొరను "అలవైకుంఠపురం" అడ్డగల్గిందా? రాక్షసకృత్యాలచే, తపించిన భూదేవి హృదయావేదనేగా, కృష్ణావతారాన్ని భూలోకాన్ని దింపింది? ఈ కలియుగంలో, ఆ స్త్రీ హృత్తాపమే, రాజారామమోహనరాయ్, శ్రీ వీరేశలింగం పంతులు, శ్రీమతి ఆనిబిసెంటమ్మ మొదలగు అవతార మూర్తుల్ని భూలోకంలో ఉద్భవించచేసింది అంటే అందులో అత్యుక్తం దంటారా? వారి సింహగర్జనలే, పురుషజాతిని మేల్కొలిపింది వారి దయారస వెల్లువ మానవజాతి యొక్క హృదయక్షేత్రం మీదుగా పారింది. దానికితోడు సత్యపూజారి మహాత్మా గాంధీగారి స్వతంత్ర శంఖారవం దశదిశల మాఱుమోగింది. తేరిపార చూచుసరికి

దీనపదనయైన స్త్రీలోకం దృక్కొకానికి తగిలింది. శృంఖలాబద్ధయై, మృత శరీరయైన భరతమూత యొక్క అశ్రుమిశ్రిత జాలిదృశ్యములు హృదయాన్ని చీల్చివేసినవి. ఆమె యీదశకు తానే కారణభూతమని ఆత్మతంతులు మోగాయి. తనసాటిజాతి అధఃపతి తయై, కళావిహీనమగు చంద్రుడిలా, సుగంధరహితయైన పుష్పములా సారహీనమై పడి ఉంటే హృదయమనేది కరక్కుండా ఉంటుందా? ఆత్మకు ఆత్మయే సాక్షి, గంభీర ఆలోచన ద్వారానేగా ఆత్మయొక్క లోతులో “నర్వ్యం” దొరుకుతుంది? పశ్చాత్తాప కన్నీటితో మనోమాలిన్యాన్ని తుడుచుకొంది. మరుగునున్న మానవోద్రేకం విజృంభించింది. “స్త్రీలభ్యుదయం, స్త్రీలభ్యుదయం” అంటూ కళవశవడింది పురుషజాతి. స్త్రీ విద్యాలయాలు, అసాధారణాలయాలు మొదలైనవి యేర్పడ్డాయి. స్త్రీలోకం కొంచెం కల్లు తెరిచింది. సరే స్త్రీల అభ్యుదయం కొంచెం తల యెత్తినదనవచ్చు.

‘లేనిబావకంటే గుడ్డిబావ మెఱుగని’ స్త్రీలభ్యుదయం అనేది బయలుదేరిందని సంతోషించినా ఆవుద్రేకంలో “అతి” అనే దానివల్ల కొన్ని విషమపరిస్థితులేర్పడ్డాయి. ‘యథారాజా తథావ్రజా అన్నట్టు’ స్త్రీలలోకూడా పాశ్చాత్య ప్రాతినిధ్యం పెచ్చు పెరిగింది. భాషయే సంఘానికి జీవం గనుక, భాషపూర్తిగా వట్టుపడక పోయినా దాన్నించొచ్చే నాగరికతా సూత్రాలు స్త్రీలోకంలో ప్రతిఢిలింది తనదానిగా చేసుకు

న్నాయి. తప్పించుకు పారిపోదామని గిజగిజా కొట్టుకొన్న కొద్దీ మరికాస్త చిక్కుపడుతుంది వలలో పక్షి. శుష్కించిన నదీ ప్రవాహం వరదరూపం చాలుస్తే చుట్టు ప్రక్కల ప్రదేశాన్ని ముంచేయక ఊరుకుంటుంది? మబ్బువిడిచిన యెండ ప్రకాశవంతంగా ఉన్నా తీక్షణంగా ఉంటుంది. పథ్యం పెట్టటవ్వడే కొత్త చింతకాయ పచ్చడి వేస్తే జ్వరం రెట్టిస్తుంది. లేనిబావ లేకపోగా గుడ్డిబావని మెడకంటుకుంటే వాడితో కూడా, గుడ్డిదానిలా యిదికూడా నడవాలి. బాబుకి పెళ్లివుతుందనే సంతోషమేగాని, సవిత్రల్లి వస్తుందనేమి తెలుసును ఆ ముగ్ధ హృదయాలకు? ఏదేశాన్నుంచో, మనఃస్వతంత్రం వచ్చిపడుతుందనేగా పాశ్చాత్య పాశంలో చిక్కుకుపోతూన్నామని గమనించ లేక పోతుంది స్త్రీలోకం. చదవేస్తే ఉన్న మతి పోయిందన్నట్టుగా తేలింది స్త్రీలభ్యుదయం యొక్క అత్యాంధోళినా పరిణామం చివరికి.

ఆత్మికంగా చూస్తే “పెళ్లి” అనే సాంఘికసమన్య స్త్రీని యెదుర్కొంటోంది. ఆర్థికంగాచూస్తే యిరుపార్శ్వాల ‘లాక్ష్యం’ తాంబివిస్తుంది. శారీరకంగాచూస్తే స్త్రీ పురుషుని సుఖానికి పనికి వచ్చే ఒక యంత్రం అయి కూర్చుంది. యిదీగాక వేషభాషలు స్త్రీని “గబ్బిలం” వలె తయారు చేశాయి. ఈ కారణంవల్ల సహృదయమగు స్వతంత్రస్త్రీవ్యక్తినికూడా ఒకవિధ వశువులా చూస్తోంది లోకం. ఒక విలాస

బొమ్మలా పత్రికలలో ఎక్కింపబడుతోంది. నాలుగు యింగ్లీషుముక్కలు నేర్చుకున్న శ్రీ, ఆమె ఫేషన్ ఆమె "తా" ప్రేమలోని హావభావాలు వర్ణిస్తూ చివరికి ఒక కళ్లెం లేని గుట్టలా ప్రకటిస్తున్నాయి. పత్రికల్లోని రచనలు, శ్రీలభ్యుదయమే దేశాభ్యుదయం అని స్వతంత్రసమరం ఘోష పెడుతూండే యాగోజల్లో, శ్రీ స్థానం యిలాంటి పరిస్థితుల్లో ఉండాలంటే దాన్ని శ్రీలభ్యుదయమే అనాలో "శ్రీల అభ్యుదయమే" అనాలో అర్థం అవడంలేదు.

మనో వైశాల్యతయే మానవాభ్యుదయానికి ముఖ్యసూత్రం. జన్మ హక్కుల్ని గుర్తించే శక్తి దానిమీదే ఆధారపడి ఉంటుంది. విశాలత్వంలో ఉన్న ప్రతివస్తువు వృద్ధిగానే ఉంటుంది. ప్రవహించేనీరు, మైదానపుగాలి, విశాల ప్రదేశంలోని మొక్కను ఉదాహరణగా తీసికొంటే మనస్సుకూడా, యెంత విశాలత్వంకావాలో తేలుతుంది. ఆలాటి మనోభివృద్ధియే శ్రీలభ్యుదయానికి ముఖ్యసూత్రం, మొదటి మొట్టాను. కాని శ్రీహృదయం, మురికిగుంట యిరుగులోని మొక్కలయినప్పుడు యింక వృద్ధి అనేది యెల్లాంటిది? ఈవృద్ధికి అసలు చుక్కాని పురుషుని చేతుల్లో ఉండంటే అందరూ నమ్మాలి. కాని యింతసరికి పురుష సంఘం దానికి పూనుకొనకపోవడం చాలా విచారకరం. ఇప్పటికే నూటికి తొంభైమంది శ్రీలభ్యుదయమంటే హాస్యాస్పదంగా చూచే వాళ్లకనబడతారు. పథల్లో బల్లలు గ్రుద్ది వ్రప

న్యాలు యివ్వబడుతున్నాయి. కాని ఆచరణ శూన్యం. తనవద్దీలో ఉన్న శ్రీ స్వతంత్ర అయింది అంటే తాను మహాపరాధి నపుతా నేమో అనే భయాంకురాలు మొలకలెత్తుతూనే ఉన్నాయి పురుష హృదయాల్లో. "ఎన్నికంటులుకోసినా నాకంతంత నొప్పిలే" దన్నాట్ట ఒక డాక్టరు మహాశయుడు. తమ రైస శ్రీనాథిని యేలాగైనా నడుపుకొనవచ్చు. కాని ఆ నడుపుకోడానికి విశాలహృదయం దృఢనమ్మకం కావాలి. అట్టి పరిపక్వము పురుషుల్లో వృద్ధి అయినప్పుడే శ్రీల వృద్ధికి దారుంటుంది. శ్రీని గృహమనే కైదులో బంధించి ప్రపంచక కవాటాన్ని ఆమె దృక్పథాన్నుండి మరుగుపరచి, ఎంత ప్రేమించినా అదిరాక్షసత్వ మనిపించుకుంటుంది.

రచనాప్రభావం చాలా అద్భుతమైంది. హృదయోద్భవాలైన భావతరంగాల్ని ఢీకొన చేసేది రచనా చమత్కృతియేగా మరి. ప్రకాశవంతాలైన సూర్యకిరణాలు ఎంత యిరుకు ప్రదేశాలల్లోకైనా తమ కాంతిని సాధ్యమైనంత వరకు పోనిస్తూనేఉంటాయి. రచనా ప్రభావంకూడా ఎంతలేదన్నా హృదయకవాటం వరకైనా వెళ్లివస్తుంది. ఇంత యెందుకూ, తనమీద దృష్టిపరచినవాళ్లని తన వాళ్లనుగా చేసుకోకమానదు. "గుడ్డిలో మెల్ల" అన్నట్టు శ్రీలు కొద్దోగాప్పోభాషలను అవగాహన చేసుకుంటున్నారు. రచనారసాన్ని చవిచూడగలిగారు. కాని నీళ్లనువదలి పాలను నేకరించే బుద్ధిసూక్ష్మత యింకా శ్రీలోకానికి చిక్కనందున దారి తప్పిన

పాండుడిలా పరిస్థితి.

కాబట్టి బాహ్యంగా అంతరికంగా స్త్రీలభ్యుదయం కావాలంటే స్త్రీత్వంతో, భారతీయత్వంతో ఉండే పూరితాలయిన రచనలు చాలా అవునరం. కింక రవ్య విమూఢులై బోనులో మగ్గి మలమలలాడిపోతున్న భారతసింహములను బయటకు తీసి స్వరాజ్య సమరాగ్నిలో దూకించాలంటే ఆంధ్రస్త్రీ ఆంధ్రులవాలంటే వీర, శాంతి, సత్య, దయా, శౌచములను పెల్లడించే రచనలు కావాలి. అట్లుగాక విదేశీయుల వింత తఘకు బెఘకులకు దాసులనుగాచేసే, సరాలగురాల తత్వంతో గూడిన ఆడంబరరచనలుగాదు.

త్రికరణశుద్ధిగా స్త్రీలభ్యుదయాన్ని కోరే సోదరసోరీమణులందరు వ్యావహారికభాషా యుక్తమై, హస్యరసప్రధానమై, ఏకాంకిక, కథానిక, వ్యాసఘటనా, గేయరూపాలతో గూడిన రచనారసగుచ్ఛాలను స్త్రీలోకానికి దయచేయాలి. పసిబిడ్డల జోలపాటల్లో లగాయితు, వివాహాది శుభసమయాల్లో స్త్రీల ఆశీర్వాదాల్లో లగాయితు కర్నకుల పాలిపాటలలో వజ్రకు స్త్రీలభ్యుదయ భావరసాన్ని నింపాలి. తర్వాత స్త్రీల హుత్తంత్రులను మ్రోగించాలి. స్త్రీల “అహం”ను రేకెత్తించాలి. అట్టి భావరచనలే స్త్రీలభ్యుదయాన్ని ఉద్భవింపజేసేవనడంలో పొరపాటుండదు.

కవీ!

గగనమందలి నీలిమేఘాల గాంచి
పొంగిపోయి ప్రమోద ప్రఫుల్లదగుచు
ప్రకృతివర్ణన గావించి వైచింత
నో కవీ! చెల్లెనే తమయొక్క బాధ్య
తలు.....
.....విశేషించి సతము బీదలముఖాల
వ్రేలు దారిద్ర్యమేఘాలవెన్నో కలవు,
కలవు...వర్ణింప నెంచిన, కలవు...సుమ్ము

నీలిమేఘాలలోన శంపాలతాంగి
దర్శనమ్ముకై తపియించి, తనివహించి
కవిత గురుపింతువంతతో నవునొ చెవును,
ఓ కవీ! తిండికల్లాడుచుండు బీద
మొగముమొయిలులశంపైకై, పూనికటిక
రాతి యెడదల కరిగించు రమ్యకవన
మెందులకు చిల్కలోయి నీవేమి చేతు?
వేమూరి వేంకటరామనాథం

శ్రీమతి రాణి లక్ష్మీబాయి రాజవాడేగారు
 ఢిల్లీలో జరుగబోతున్న అఖిల భారత మహిళా
 సభకు అధ్యక్షురాలుగా ఎన్నుకొనబడినారు.

పరనాతురత

చిత్రకావ్య: శ్రీమతి ఎస్. శకుంతలగారు

మలబారు సందేశం

శ్రీ భావరాజు నరసింహారావుగారు

దేశాటనమనేది శ్రీశ్రీగాని పురుషుడికిగాని అనూలభమైన అనుభవాన్ని, విజ్ఞానాన్ని, ఆనందాన్ని కలుగజేస్తుందనే సంగతి బగద్దియితమే! అంచేతనే మన పూర్వులు లోకజ్ఞానం సంపాదించుటానికి పర్యటనం చేయుచునే చెప్పారు. విద్యాభ్యాసమైన తర్వాత దేశాటనం చేసి వస్తేనే విద్య పూర్తి అయినట్లుంచే వారట మనపూర్వులు. అట్లాగే బి. యే. పరీక్ష యిచ్చినవాళ్ళకు—హిందూదేశమంతా చుట్టిరాక పోయినా—అధమం తామండే రాజధానివంతా తిరిగివస్తేనేగాని మన విశ్వవిద్యాలయాలు బి. యే. డిగ్రీని యివ్వకుండా ఉండటం అవసరం. శ్రీలు ఒంటరిగా పర్యటనం చేయడమనేది పూర్వం చాలా కష్టమూ, అపాయకరమూ కాబట్టి పురుషులే తిరిగివస్తూండేవారు. ఇప్పుడు ఆ కష్టాలు చాలావరకు తగ్గాయి కాబట్టి శ్రీలు, ఒంటరిగా కాకపోయినా, ఒక్కొక్క జట్టుగా బయలుదేరి ప్రపంచాన్నంతా చుట్టివస్తున్నారు.

అయితే పర్యటనాల్లో శివలం 'పత్రాఫోజనం మతానిద్రా' చేసి బజార్లు, సినిమాలు చూసి రావడం లోక సత్కృప్తిపడి తిరిగిరాకుండా, మనం పెల్లిన ప్రాంతాలలో ఉండి మనుష్యుల వేషభాషలూ, నిత్య జీవనం, వారి మనోప్రవృత్తులూ, వారి కట్టడపు అందాలూ చేతిపనులూ సావనార్యమూ మొదలైన విషయాలను కొంచెం నూత్నదృష్టితో గమనిస్తూ తిరిగివస్తే, పర్యటనం చేసేవాళ్ళకూ, తద్వారావారి ప్రాంతీయులకూ ఎంతే వాలాభముంటుంది. అందులో ఒకచిన్న 'కెమిరా' కూడ దగ్గరంచుకొని అందమైన ఉపయోగకరమైన దృశ్యాలను 'ఫోటో'లు తీసుకుంటూ తిరిగివస్తే కొంతవరకు ధనార్జనం చేయడమే

కాకుండా, మళ్ళీ కొంతకాలమైన తర్వాత మన అనుభవాలను ఒక్కసారి జాప్తి తెచ్చుకుని ఆనందించటానికిగాని, పర్యటనం చేయనివాళ్ళకు అవి చూసి ఆనందపరచి ప్రోత్సహించడానికిగాని ఎంతో ఉపకారగా ఉంటుంది. ఈ విధంగా—కెమిరాతో—పర్యటనం చేయుటమనేది పాశ్చాత్యులు గ్రహించి లాభం పొందుతున్నట్లు మనదేశస్థులు—అందులో నేనుకూడా ఒకణ్ణి!—యింతవరకూ గ్రహించకపోవడం చాలా కోపణీయం. ఇహముందు యీ విషయం లో మనవాళ్లు ప్రత్యేక శ్రద్ధ చూపవలసి ఉంది. పర్యటనం పూర్తి అయిన తర్వాత ఆ దృశ్యాలను తలుచుకుని 'కెమిరా ఉంటే ఎంత బాగుండేది?' అన్న విచారం మనకు సహజంగా కలుగుతుంది.

* * *

మన విశాలదేశంలో ప్రకృతి రామణీయకమైన ప్రదేశాలు చాలా ఉన్నసంగతి మనకందరకూ—చూడకపోయినా—తెలిసిన విషయమే! వాటిల్లో మలబారుతీరంమీద ప్రకృతి పక్షపాతం ఉన్నదనటంలో ఆతిశయోక్తిలేదు.

మలబారుతీరంలోను, కొచ్చిన్, తిరువాన్కూరు రాజ్యాలలోను ప్రయాణం చేస్తున్న కొత్తవాడికి ఆ ప్రదేశమంతా ఒక పెద్దతోట అనీ, అందులోనే అక్కడక్కడా చిన్నచిన్న కుటీరాలు ఏర్పాటు చేసుకుని ఆ ఆదృష్టవస్తువులూ కాపురం చేస్తున్నారనీ లోస్తుంది. మన ఆంధ్రదేశంలో ప్రయాణం చేస్తుంటే సామాన్యంగా మనంటుంటే—ఉత్తరజిల్లాలలో—తాటి తోటలూ, వరిచేలూ, వాటిల్లో కష్టపడే కర్షకులూ యిత్యాదులు; దక్షిణంవరకూ తిరుగుతుంటే చిన్న చిన్న రాతిగుట్టలమీద చిత్రంగా అమర్చబడినట్లుండే

రాళ్ళూ, కనుచూపుమేర దూరంలో ఎక్కడా చెట్లు
గాని, పచ్చని గడ్డివరకగాని లేని నల్లని ఏడుప్రదే
కాలూ, ఆ దీర్ఘలో ఆర్థ వికసితమృగాలతో, దించుకు
పోయిన ఉదరాలతో మృదువతా పీడితులై
మృదయవిదారక స్థితిలో కనబడే అభాగ్యులూ, కాని
మలబాధతో బాధి యిల్లాంటి దృశ్యాలు మచ్చుకు
కూడా కనబడవు—నిత్యమంగళం పచ్చతోరణంలాగు
ఉంటుంది.

మనం మద్రాసునుంచి మంగళూరు పోకుంటే
రైలుపట్టాల కిరుప్కూలా ఉండే. దృశ్యాలు మరవు
రావు. ఎడమవైపునకు చూస్తుంటే నీలంగా ఉన్న
నిర్మలాకాశమూ ఆ ఆకాశంతో కలిసిపోయి యింకా
నీలంగా (అట్లానులో సముద్రంలాగు) ఉన్న గంధీర
అకలియిసముద్రమూ—ఆ సముద్రంపై ఉన్న
తెల్లటియనుక—ఆ యినుకమీద పచ్చగా కమ్మల
పండువులూ ఉన్న పొగాకుతోటలూ—వాటికి
ప్రక్కగా కొబ్బరి, పోక, జీడిమామిడి మొదలైన
చెట్లన్న పెద్ద పెద్దతోటలూ—ఆ తోటల్లో కొబ్బరి
ఆకులతో తయారుచేయబడినవిన్న చిన్నకుటీరాలూ—
ఆ తోటల్లో పనులు చేసుకుంటున్న మనుష్యులూ కన
బడుతారు. కుడివైపున అలాగే పెద్దతోటలూ—
వాటిమధ్య కుటీరాలూ—వాటికవలె చిన్న చిన్న
కొండలూ—యింకా వాటికవలె ప్రమేళ పెద్దపై
మేఘమార్గాన్ని నిశోధిస్తూ మంచుతో కప్పబడిఉన్న
పెద్ద పర్వతాలూ—వాటిమీద రైలంత వేగంగా
రాకపోయినా, మెల్లిగా ప్రయాణం చేస్తున్న మేఘా
లూ—చూస్తూన్నట్టో, సినిమాచూస్తున్నట్టో, కలలు
గంటున్నట్టో ఉండి మనని మనమే మరచిపోతా
మనదంలో నింతలేదు.

ఇల్లాంటి రామణీయకమైన ప్రకృతిసౌందర్యంలో
చిత్రవిచిత్రంగా అల్లబడిన కొబ్బరి ఆకుల పాక
లుంటాయి. ఈ పాకాల నిర్మాణం చాలా అందంగా
ఉంటుంది. మనం తాటాకులు కట్టినట్లు వాళ్లు

కొబ్బరి ఆకుల్ని కుట్టరు. వాటిని చక్కగా చీల్చి
అందంగా అల్లుతారు. వాటితో చిన్నచిన్నయిల్లు—
జపానువారి యిల్లలాంటివి—కడతారు. కొన్నిటికి
పైన మనం 'బుగాళా పెంకు' అనే యెర్రని పెంకుల్ని
వాడుతారు. ఆ యిల్లుచుట్టూ చక్కగా పేదతో
అణుకుతారు. చుట్టూ చిన్నచిన్న పూలమొక్కలను
పోక, జీడిమామిడి మొక్కలను వేస్తారు. సామా
న్యంగా ప్రతియిల్లా ఒకతోటలో కడతారు. భారీ
స్థలాలు అనేవి కనబడవు—ఎక్కడ చూసినా కొబ్బరి
చెట్లే. అంతేకాదు మలబాధ తీరమంతా ఒక పెద్దతోట
లాగుండి అక్కడకూడా కళ్లకట్టినట్లుంటుంది.

* * *

ఇహ అక్కడి ప్రజల విషయం—ప్రకృతి ఆ
ప్రాంతంమీదనే కాకుండా అక్కడి ప్రజలమీద
కూడా పక్షపాతం వహించిందంటే సత్యమారం
కాదు. ఆ కిలోమీటర్ల అక్కడి జనమంతా చక్క
గా పచ్చగా, మిసమిసలాడుతూ సంపూర్ణాలోగ్యం
కులై ఉంటారు. అంటే నూటికినూరుమంది అల్లా
ఉంటారనుకోవడం పొరబాటు. అల్లాగైతే దాట్లు
పస్తుండవలసివస్తుంది! అంతా కాకపోయినా ఎక్కువ
మంది—మన దత్తమండల దురదృష్ట సోదరుల్లాగు
కాకుండా—బాగా ఆలోగ్యంగా కనబడతారు.
సామాన్యంగా ఏ తోటలో చూసినా స్త్రీలు పని
చేస్తూంటారు. ఆకులతో చాపలల్లటమో, కొబ్బరి
పీచు విడదీసి దాన్ని మెత్తగా కొట్టడమో యిల్లాంటి
పనులేవో చేస్తూంటారు. మగవాళ్లు కొబ్బరితాళ్ల
తయారుచేయటం, కొబ్బరికాయలు పెచ్చురీసి, కొబ్బరి
యిందచేయడం, పోకలు తయారుచేయటం మొదలైన
పనులేవో చేస్తూంటారు. మొత్తంమీద అందరికీ చేతి
నిండా పనిఉంటుంది. పనికాగానే అంతా యింటికి
వచ్చి పింటినిండా కుగ్రంగా కొబ్బరినూనె పూసుకుని
కోనేట్లో స్నానమాడుతారు.

* * *

ఆ తీరప్రజల సాంఘిక కట్టుబాట్లూ, ఆర్థిక, రాజకీయాలూ విషయాలు ప్రస్తుతం విడిచిపెట్టి వారివద్ద మనం—ముఖ్యంగా మన గృహాలమ్మలు—శేర్పుకోవలసిన ప్రత్యేక విషయాలుమాత్రం మనవి చేస్తాము.

మలబారులోని మగవారిదగ్గరకంటే, ఆడవారి వద్దనుంచి మనం శేర్పుకోవలసినవి ఎక్కువ ఉన్నాయి. వాళ్లు రెండుపూటలూ కొబ్బరినూనె, నీరాయివాడి కుభ్రంగా స్నానమాడతారు. పురుషుల దుస్తులకన్నా స్త్రీల దుస్తులే నిరాదంబరంగా ఉంటుంది—కట్టుకోవటానికి ఒక తెల్లని పెద్దకుండుగుర్రం; అదే ముడికి యింకొక గోరంచు కుండుగుర్రం, చిన్నబియ్యనూలుంటి బాకట్టు ఆచ్ఛాదితానిపైకి ఉపయోగిస్తారు. అంతా తెల్లటి కొబ్బరి ముక్కల్లాంటి గుడ్డల్ని వాడుతారు గానీ, మనవాళ్లలాగు రోజురోజు కొత్తరంగు చీర చూసి, ఆ చూసిందల్లాకొంటూ పీతాకోకచిలుకల్లాగు ఘడియికోకరంగు మార్చరు.

ఇహా నగల విషయంచూస్తే సామాన్యంగా ఎవరూ కంటికి స్థూలంగా కనబడే ఆభరణాలను వాడరు. చేతికి ఒకటి—లేకపోతే రెండు—సన్ననిగాజులు; మెల్లో సన్నని చీవాగొలును, ఉంటే యింకొకపాడుగు పాటి యింకా సన్ననిగొలును. చెవులకూ, ముక్కులకూ, తలలోనూ—ఏమీ నగలుండవు. నేలుముడి చేతునున్న దీర్ఘచేతాలలో చక్కగా రెండుపువ్వులు ముడుచుకుంటారు. ఈ నిరాదంబరచేమం సాధారణంగా మూరీ, సంసార స్త్రీల దగ్గరనుంచి మహావీరులకులవరకూ (ఏకాద్విమంబో తప్ప) సంతకము చేయలేని వారిదగ్గరనుంచి పట్టుభద్రులవరకూ యిదేమాదిరి! వస్తువుల ఖరీదులలో లేదా ఉండవచ్చుగాని ఆకారంలో లేదా కనబడదు. వారి యిట్లుకూడ దుస్తుల లాగే ఎంతో విలక్షణంగా నిరాదంబరంగా ఉంటుంది. అసలు నిరాదంబరత్వమే వారి దీక్షగా కనబడుతుంది.

వారంతా ఆ దీక్షాబద్ధులైన మహద్బలాగంటారు.

అయితే అనంతకృతంగా అతి నిరాదంబరంగా ఉన్నా, అందం విషయంలో ఆక్కడి సామాన్య స్త్రీలలో మన ఆంధ్రులలో అందమైనవారమకుమే వాళ్లు సమానులు కారేమో ననిపిస్తుంది.

‘మరి యిన్ని నేలు ఖర్చుచేసి చేయించుకున్న నగలు పెట్టుకున్నా, యింతదబ్బా తగలేవికొన్న చీరలుకట్టివా మనవాళ్లు ఆకర్షవంతంగా ఉండరా?’ అని ప్రశ్న రావచ్చు.

‘అయితే, ఆ చీరలూ, ఆ నగలూ వాళ్లే ధరిస్తే వాళ్లు యింకా ఎంత అందంగా ఉంటారో ఊహించుకోండి!’ అనేది ఆ ప్రశ్నకు జవాబు.

అవీచ, ఒక్కవిషయంచూత్రం గమనించాలి.

కొంతమంది నగలుగానీ, చీరలుగానీ ధరిస్తే నిజంగా వాటికి అందమొస్తుంది. ఇంకా కొంతమంది వాటినే ధరిస్తే వాటివల్ల తమకు అందం రాకపోగా ఆ వస్తువుల అందంకూడా పాడవుతుంది. అలాగే కొంతమంది నగలు పెట్టుకొనక పోయినా చాలా అందంగా కనబడుతారు; కొంతమంది ఎన్నినగలు పెట్టుకున్నా వికారంగానే ఉంటారు. కారణమేమిటంటే చెప్పటం చాలా కష్టం.

అంతేకే యిలాటి విషయాలను గ్రహించటానికి గ్రహించి అలవరచుకోవటానికి ఒక్కసారి ఆయా ప్రదేశాలనూ, ఆక్కడి మనుష్యులనూ చూసినవైతే ఎంతన్నా ఉపయోగముంటుంది.

కాబట్టి యీ వ్యాసం చదివిన ‘గృహాలక్ష్మి’ పాఠకులలో మాటికి ఒక్కరన్నా—ముఖ్యంగా గృహాలక్ష్మిలు—మలబారు పర్యటించేసి, మలబారు నందేశాన్ని మిగతావారికి ప్రత్యక్షంగా అందచేస్తే కృతార్థుణ్ణి, ధన్యుణ్ణి.

తెనుగుతల్లి!

'ఉభయభాషాప్రసంగ' శ్రీ జంధ్యాల పాపయ్యశాస్త్రిగారు

కనిపింపదేనేడు కాకతీయప్రాజ్య సామ్రాజ్యమాజ్యజాతీయ జయవతాక!
 వినిపింపదేనేడు విద్యావగరరాజ సభలలో విజయమందుభుల్మోత!
 చెలగదేనేడు బాబ్బిలికోట బురుజుపై తాండ్రపావయ తళతళలబాకు!
 నిప్పుచ్చరంబయ్యేనే నేడు వీరపల్నాటియోధుల సింహనాదలక్ష్మి!
 చెక్కుచెదరని—వీనాడు మొక్కవోని—ఆంధ్రపారుష మిప్పుడభ్యాన్న మయ్యె
 మరలనొకమాటు వెనుకకుఁ దిరిగిచూచి, దిద్దుకోవమ్మ! బిడ్డలఁ దెనుగుతల్లి.
 గంటానఁగవితను గడన్మద్రొక్కించిన నన్నయభట్టు లీనాడులేరు
 కలహానఁ గంచుడక్కల నుగ్గునుగ్గు గావించుశ్రీనాథు లీవేళలేరు
 అంకానవాణి నోదార్చి జోలలు వాడు పోతనామాత్యు లీప్రాద్దులేరు
 పంతానఁబ్రభువుచేఁ బల్లకినెత్తించుకొను పెద్దనార్యు లీదిసములేరు
 'వాణినారాణి' యంచునవాలుకొట్టి, చూటనగ్గించు వీరులీపూటలేరు
 తిరిగియొకమాటు వెనుకకు మరలిచూచి, దిద్దుకోవమ్మ! బిడ్డలఁ దెనుగుతల్లి!
 రాజరాజుల చరిత్రల నాలపించెడి గౌరవీగద్గద కంఠరవము
 ఆంధ్రభోజుని ప్రతాపాగ్నిగుండమునుండి సెగలుగక్కెడి హంపిణిలకలలు
 అలనాటి కాకతీయుల పారుషముద్రవ్వె గంపకెత్తెడి యోరుగంటిబయలు
 బలితంపురెడ్డిబిడ్డల సాముగరిడీల రాటులేలిన కొండవీటితలులు
 విని కని తలంచుకొన గుండవీటిపోయి, వేడిఁట్టూర్పు పుచ్చెడి వాడగాని
 బట్టగట్టిన గంపెడు బలముగముండి, యిల్లులేనట్టి యొకపిచ్చితల్లివీవు !!
 రాయగుడ్డును నీపురాళిల్పనంపత్తి నమరావతీస్తూప నముదయంబు
 చదివించు నీమహాసామ్రాజ్య కథల నాంధ్రత్వవతుల జయ స్థంభలిపులు
 గళమెత్తిచెప్పు నీ గానసౌభాగ్య ధౌరంధర్యమును ద్యాగరాయకృతులు
 వేనోళ్లజాటు నీ వీరమాతృత్వంబు పలనాటివీరుల పంబకథలు
 వల్లెవేయును నీచైభవప్రకృతి, హోరుమంచును నేడు మామోడిరేవు
 బ్రతికిచెడియున్న నీపూర్వభాగ్యరేఖ, చెరిగిపోలేదుతల్లి! మాస్మృతిపథాల.
 కవులకు నవరంజి కడియాలుదొడిగిన రాయలఁగన్న వరాలకడుపు
 నీసాలతోఁ గవితానవంబుదించు కవినాథుఁగన్న బంగారుకడుపు
 భద్రాద్రిలో భక్తి బండ్లకెత్తిన రామదాసునుగన్న రత్నాలకడుపు
 తెనుగుకత్తుల గట్టిదనముజూపిన బాలచంద్రునిగన్న వజ్రాలకడుపు
 వీసినీగొట్టు రాజులకును—వీలకబట్టు, కుకవులకు—పిచ్చిపిచ్చిభక్తులకు—పిఱికి
 పండలకు—తావుగాకుండ ముందుముందు, దిద్దుకోవమ్మ! బిడ్డలఁ దెనుగుతల్లి!

ఆన వాయి లేని దసరా!

శ్రీ మతి పి. నిల్ల గారు

దసరా గడచిపోయినది. పిల్లలు పెద్దలు అంతా దసరా సరదా అనుభవించి నారు. కుటుంబంలోని వ్యక్తుల హోదాను బట్టి దసరా వుంటుందని గృహలక్ష్మి అందరికీ చెప్పివచ్చినది. ఒక ఉదాహరణంగా, దసరా చేసుకొని ఆ పిల్లలు పంపిన ఒకరివార్డును పాఠకుల కందిస్తూ వున్నాము.

మాగంపరికి కొలువుపెట్టాలంటే చాలా సరదా. దానికితోడు యింట్లో చాలా బొమ్మలువున్నాయి కూడాను. కాని మా ఆమ్మ కొలువుపెట్టడం మన యింట్లో అబ్బిరాదని మా సర్దాఅంతా త్రోసివేశేడి. ఈ ఏడాది తప్పకుండా ఎలాగైనా ఆమ్మని వప్పించి పెట్టాలని మేమంతా గట్టిపట్టుపట్టాం. దసరా ఇంకా పదిహేడు రోజులదనగానే మేమంతా ఆమ్మదగ్గర కెల్లి అడిగాం, కాని యీసారికూడా వప్పుకోలే. “మీ ముత్రాతపెట్టాం అన్నమాటకు కొలువుపెట్టడంవల్ల చచ్చినంత భాయిలాపడ్డది. యీసారి మీరుపెట్టి కొంపమీదకి ఏవోవకటి లేకండి” అని గట్టిగా కోప్పడింది. ఎన్ని చివాట్లు తిన్నా యీసారి పెట్టక మానమని అనుకున్నాం.

ఆరోజు ఆమ్మ చాలా సర్దా గావుంది దసరాకు ఆక్కయ్యి వస్తుందని. యిదేసమయం అని మేమంతా కొలువుపెట్టే రస్కారావుండలు, మికాయి, కొలు వైన తరువాత బొమ్మలు దొరుకుతాయని మా చిన్న చెల్లాయికి వుసికొలిపాము.

“ఆమ్మ! బొమ్మలియ్యలే! అక్కలూ నేను కొలువుపెట్టాం”

“తప్పక్కూ! మనింట్లో ఆనవాయితేదు.”

“అంతే?”

“అంటే మనింట్లో కొలువుపెట్టకూడదు. బొమ్మ లిస్తా ఆరుకో.”

“ఉహూ! కొలువుపెట్టావే, నాకొద్దు.”

“వుండక్కూ! మంచిదానివికూ!”

“అ! నే వూరుకోను” అంటూ తన ఏడుపు అనే అస్త్రాన్ని ప్రయోగించింది.

“అ! అలాగేలే పెనుడువుకాని వూరుకో ఏద వక.”

చాలుమండి వింటున్న మేమంతా కుభకతునమని గంతుకేళాం. చిన్నచెల్లాయి పరుగెత్తివచ్చి “చిన్న కాగ్లా! ఆమ్మ పెత్తుకోమంది చాళూ?” అని చెయ్యి పట్టి లాగటం మొదలుపెట్టింది. వూరుకో చెల్లాయ్ ఆమ్మ చూస్తుంది” అన్నాం మేమంతా.

సరి యిక మేమంతా ఆపవడే అంతా నిజమైనట్లు బయలుదేరేం. కొలువు ఎక్కడపెట్టేదీ, ఎట్లాపెట్టేదీ స్థానమేనుకున్నాం. యీసందడిలో మే మెవరం భోజనాలు సరిగా తినలేదేదు.

సాయంత్రం మాసందట్లో ఆమ్మకి వంటకి ఎవరం సహాయ్యుపడదానికి చెల్లలే. “పెంకిపిల్లలారా! వుం దండి. మీనాన్నగారు రానీయండి. వద్దంటుంటే ఆ కొలువుకి ప్రయత్నాలేమిటో చెప్తా!”

రాత్రి 7 గంటలైంది. నాన్నగారు వచ్చారు. మేమంతా పిల్లల మైబోయాం. నాన్నగారు వచ్చారు కదా అని ఆమ్మ మరికొంచెం గట్టిగా కేకచేస్తుంది. నాన్నగారు వచ్చి సంగలేమిటని అడిగారు.

“చూళారా! యీపిల్లలు ఎప్పుడూ అలవాటులేని ది యీసారి కొలువుపెట్టారట. సాయంత్రంమండి చంపేస్తున్నారు.”

గృహలక్ష్మి

“హానీ పెట్టుకోనీ! పిల్లలంతా అంత సర్దాపడుతుంటే మన మెందుకు మాస్సుటం?” యిది విని మేమంతా సంతోషించాం.

“బాగానేవుంది అసలు మన కది అచ్చిరాదు.”
“ఏం? ఎందుచేత?”

“అయ్యో! అప్పుడే మరిచారు! మీ నాయనమ్మ గారు మరీమరీ చెప్పారు. మీ మేనమామకూతురు కొలువుపెట్టి వచ్చినంత ఖాయాలపడిందని మీరూ ఎప్పుడూ కొలువుపెట్టించకందని చెప్పలేదా?”

“హానిమ్మా! సింగివాదం. ఎప్పుడో ఎవరో ఏదో వచ్చి నమ్మిపడితే మనకోసం ఆయినా శత్రు పెద్దపిల్ల కూడా వస్తుంది. అంతా సర్దాగా పెట్టుకుంటారు పెట్టుకోనీ.”

“బాగుంది. పిల్లి! ఎలుకసాక్ష్యం. ఏమో బాబు నే చెప్పేది చెప్పాను. యిక మీయిష్టం. ఆశీర్వాద ఏమొచ్చినా నా కనకండి.”

“పరవారేదులే. నీ కేమీ ఆనం” అన్నారు నవ్వుతూ.

ఇట్లా మా నాన్నగారుకూడా మాతో ఏకభవించారు. ఆరాత్రంతా ఆయన్ని చికాకుచేస్తూ కూర్చున్నాం. శత్రు ఆక్కయ్యవస్తే ఏమేమి కావలసింది జాగితా వ్రాయండి తెస్తానని సమాధానపరిచారు. ఆరాత్రంతా మాకు కలకరి నిద్రలే.

మర్నాడు మెయిల్ లో ఆక్కయ్య వచ్చింది. ఆక్కయ్యని చూడడంతోనే మా అమ్మకూడా పూర్తిగా యిష్టంలేకపోయినా కొంచెం మెత్తపడింది.

ఇక ఆక్కయ్య మేము మొదటపెట్టాం కొలువు కృంగారానీ. మా చిన్నన్నయ్య చాలా తెలివితలవాడు. కానీ ఎంతతెలివో అంత పెంకిరినం, పంఠం కూడాను. మాఅమ్మ మాచిన్నన్నయ్య అంటే ప్రేమ. కొలువు అమర్చడంలో ఎట్లా చేర్చాలి తెలుసు. తోడూ కొలువులోపెట్టే ప్రసాదాల్లో పగం తన కివ్వాలనిన్ని, యికమీ దతను చెప్పినట్లు మేమంతా

నడుచుకోవాలనిన్ని యీ మరతులమీద కొలువు చేర్చడానికి వచ్చాడు.

చేర్చడం ఆయింది. ఆశోక మేమంతా పిలుపులకి బయలుదేరాం, జమానుతో రప్పోరాలు అపి తెచ్చి జాగ్రత్తపెట్టమని చెప్పాము. పిలిచినవాళ్లంతా ఈఏడాది మేంపెట్టినందుకు ఆశ్చర్యపడుతూ సంతోషించారు.

ఏకటిపడకుండా అమ్మ రమ్మనినందువల్ల రిక్కిల్లా వచ్చేకాం. కొద్ది యిట్లుమాత్రం పిల్పాం. యింటికీరాగానే రప్పోరాలు తింటూ ప్రత్యక్షం అయ్యారు చిన్నన్న. మాకందరికీ చాలా కోపంవచ్చి జవాన్ని అడిగాం.

“నేనేం చేసేదండీ. పాయంత్రం నే లేగానే చిన్నబాలుగారు చూసి అల్లరపెట్టి 15 వుండలు తీసుకొని అటపిల్లలందరికీ పంచారు. అమ్మగారితో చెప్పితే విసిరించుకోలే. మీకు చెప్తే తంతామన్నారండి. నేనేం చేసేది?”

మేమంతా కసితిరా చిన్నన్నయిది తిట్టి, అవి పనికిరావని వేరే తెమ్మన్నాం. వాడితో మేమంతా మాటలు చూసి, కొలువుగదిలోకి రాకుండా చేసేం. నాన్నగారితో చెప్పి కొట్టించాం. దాంతో వాడికి కోపంవచ్చి కనుపెట్టిన కొలువు పీకి పొరవేస్తానని పట్టుపట్టాడు. కానీ మేమంతా చంతులవౌడ్లన ఆశోజంతా ఆగదిదగ్గర కామకున్నాం. అందువల్ల వాడికి కొలువు పాడుచెయ్యడానికి ఏమి చిక్కలే.

ఆశోక పాయంత్రం పిలిచినవాళ్లంతా వచ్చి పూల్లో అందరికంటే మాకొంటే బాగుందని మెప్పుకున్నారు. రాత్రి 7 గంటలైంది. కొలువుగది తాళం వేసి మేమంతా భోజనాలకి నాన్నగారితో కొలువు వర్తిస్తూ కూర్చున్నాం.

“రామం, ఏదీ భోజనానికి రాలేదేమి?”

“ఏమో! మాకు తెలియదు.”

“బాగానేవుండేవాడి నెంతుకు కొలువుదగ్గరకి

రానిచ్చారు కారు? నాలుగు రస్కారాలు తిన్నాడనా? మరి ముందు ఎందుకు వచ్చుకున్నాడు?"

"అలాంటి జేమిటి? అన్నీ తిన్నే యిక మీద వాడితో మాట్లాడితే బట్టి" అన్నాం అంతా ఏకగ్రీవంగా.

"పోనీ లెండి సీదా తదిలిండి. ఒక! సింగూ! రామాన్ని పిలుపురా అన్నాని రమ్మను."

"అమ్మా! చిన్నబాలుగారు మూలగదిలో మంచం మీద పడుకొని మిటకరించియా? ఎంత పిలిచినా పలకకుండా వున్నారమ్మా!"

"పోనీ వుండు నే పిల్లిపిలుస్తా" అంటూ అమ్మ చెల్లింది. యింతలో త్వరగా రెండ్రరా కొంపముంచాయ అని అమ్మ కేకలు తూకు వివశడ్డాయి. మేమంతా కంగారుగా పరిగెత్తాం. గదిలో మంచంమీద చిన్నన్న పడుకొనివున్నాడు. అమ్మ వాడి రల వల్లో పెట్టుకొని "రామం, రామం, మాట్లాడురా! పలకమేం" అంటుంది. రామం గుడ్డు మిటకరించి యావ్వా, పళ్లు గట్టిగా కరచుకొనివున్నాడు. నోట్లో ఏలోవున్నట్లు బాగ్గులు బూరించివున్నాడు.

"నేను ఎంత చెప్పినా విన్నాడుకాదు. పాడు కొలుపు పెట్టవద్దు. మనకి అచ్చిరామా అంటే విన్నాడుకాదు. కొంపముంచాయ. యింతకి మీరు వచ్చుకోకపోలే ఆగుంటలు పెట్టాగా? పెద్దదానిని నీవైనా విశ్చోదలే? పాడుపిల్లలారా!" అని యింకా ఏమోమో అంటూ మాతోపాటు నాన్ననికూడా దులిచేసింది అమ్మ.

"ఉండవే పిల్లడిని చూచనీలే నీ పోదేమిటి?" అని నాన్నగారు అన్నని సమాపించారు. ఎంత పిల్చినా పలకకుండా పైగా వణకడం ప్రారంభించాడు. దాంతో నాన్నగారు భయపడి డాక్టర్ కి కలుసుకుంటారు. మా అమ్మ మాత్రం ఆగకుండా అట్లా తిట్లానే వుంది.

"పాడుకొలుపు పీకపాకేయండి." భయంతో మేమంతా చెల్లి కొంచంటి మట్ల మేపుడి తియ్యరా

దేమా అని వుంచి వచ్చేకాం. చిన్నయ్యనుగురించి అందరికీ భయమేసింది.

ఇంతలో డాక్టరుగారు వచ్చారని చెప్పేడు సింగు. అమాట విన్నేసరికి చిన్నన్న త్వరగాలేచి యిచ్చిపాలు వాంతి చేసుకున్నాడు. డాక్టరుగారు వచ్చియారి మరేం పరచాలేదని చెప్పి ముంచిచ్చి వెళ్లారు.

"డాక్టరుగారు వెళ్లగానే ఒక్క గంతుతో లేచాడు చిన్నన్న. "మాకాకా! మీకొలుపు పీకం రాను? నన్నెందుకు రానిచ్చారు కారు? కావాలని మీరు భోజనం చేస్తున్నప్పుడు ఆత్మసింగుతో నన్ను పిలవమన్నపుడు వుట్టిమీదపాలు నోట్లో పోనుకు పడుకున్నా. యిదంతా వుత్తిదే. మాకారా? నా పంకం చెల్లింది. అమ్మ పంకం చెల్లింది" అని అన్నాడు.

అంతా దంగైపోయాం. యిట్లా చేసినందుకు కోపం, ఎట్లా నటించాడురా అని ఆక్షర్యం అన్నీ ఒక్కసారే కలిగియ.

అంతా విని నాన్న పక్కన నవ్వారు. పెంకి వెధవా అంటూ అన్నని దగ్గరకు లాక్కొని. మేమా నవ్వారు. అమ్మ మాత్రం "చీ! వుత్తిదే నటించగలవా? అచ్చిరానిదే పెత్తే మరేమిటవుతుంది?" అంది తన విజయానికి పొంగుతూ. కాదే నిజంకాదే నటనంటే నమ్మదు.

మరి మేమా ఎవరినీ పిలవలేదు. గదిదగ్గరకే పోక పోలే అమ్మకి భయపడి.

పూల్లో అంతా గుసగుసలే. సిగ్గయిపోయాం. తెలియనివాళ్లు పాపం కొలుపుకి మాకు పిలవలేదేమని మమ్మల్ని నిర్భూరాలాడారు. వారికి మేం జవాబు చెప్పక అమ్మను తోకాం. ఏం చెప్పతాం? సిగ్గుతో నాలుగయిదు దినాలవరకు నీళ్లులోకే రాలే మేం.

కాని యింత జరిగినా వచ్చేదాది తప్పుక మేం పెట్టమని అమ్మతో అనకుండా మాలో మేం అనుకున్నాం. వచ్చేదాది ఏమయ్యేదీ యీసారి వ్రాస్తా.

గర్భవతి

శ్రీమతి సునర్ల అన్నపూర్ణాదేవిగారు

“శ్రీమతీ! అట్టులడిగిన సిగ్గుగాదె
యెట్టినతిథకునేనియు నెంచిచెప్ప?
నెచ్చెలివిగాన మదికోర్కె లచ్చుపడఁగ
సాహసించితివృద్ధింపఁ, జనదుసీదు
వాంఛితముదీర్పకుండుట వారిజాక్షి !
కాంతుతోఁగూడిసుఖమున్న కాలమందు
ముట్టుకుట్టనుకట్టిడి మొండినొప్పి
పీల్చిపిప్పిగఁజేయంగ వేనవేలు
వెజ్జలకుఁబోసి పెట్టినై వివిధదాన
వ్రతశతంబులునలిపితి వంతదీర
దాయె నేమందు, దిక్కెవ్వరంచు నోడి
భక్తమందారతరునిభు పద్మనాభు
పాదపంకేరుహధ్యాన పరతనుంటి
పంకజాక్షుండుస్త్రీరోగ ఫణిసుహాగ్ర
గృధ్రమగు లోధ్రజాయువుఁ గృపనుజూపి
దుఃఖవారాసిదాటించెఁ దోయజాక్షి !
దానిసేవించుతటి నెలదప్పెనమ్మ!
ఓనుకాదనివాదము లాడుచుండ
రెండుమాసంబులునుగూడ నిండెనంత
చెలులుననుజూచినవృత్తు శిరములూచి
చెప్పవైతివి చిత్రాలు చిగురుబోడి!
అనుచుఁబరిహాసభాషల నాడునెడను
జనియెమూడవమాసంబుఁ జల్లఁగాను
అడుగునీకేమికావలె నంచు నత్త
పెట్టు కోరినదెల్లను బ్రీతిభర్త
చుట్టపక్కములును జెలుల నూడిదలను

దెచ్చిపెట్టుచునుండిరి తియ్యమమర
చిట్టుములుపుట్టె నేవిట్లు చెప్పలేనె
ఓకిరింతలబాధకు నోర్వలేక
చిక్కిచీపురుపుల్లనై స్రుక్కుచుండ
జరిగెనై దవమాసమ్ము సాంతముగను
రుచులుచెడె ప్రాలుమాలిక ప్రచురమాయె
మధురవస్తువులందున మనసుపుట్టె
సంతమాయమ్ముసారెనా కందజేసి
పుట్టినింటికిఁగొనిపోయెఁ బువ్వబోడి !
ఎక్కనివ్వదుమిక్కిలి యెత్తువోట్ల
ఎత్తనివ్వదుబరువులు బొత్తిగాను
రామభీమార్జునాదుల రమ్యగాధ
లమలమతులనివరలు సీతాదీపతుల
నరితముల నెన్నొపనివడి చదువబంచె
సంతనాటవమాసంబు సత్తెచనియె
మొల్లముగచెక్కుటద్దాలు తెల్లవారె
నొడలుబరువెక్కినడ తడబడదొడంగ
నడుముకన్నడఁజొచ్చెఁ బాపడలుబిగిసె
చణకపిప్పసితాగోళచయముతగవు
గాగఁగొనివచ్చిమాయత్త గ్రామమందు
నింటియింటికిఁగొనివంచి యిచ్చి నన్ను
నాత్మగృహమునుజేర్చిన యంతనచట
సతివలెందఱో నను నున్నతాసనమున
నునిచిపాటలుపాడుచు నొనరఁబుష్ప
గంధమాల్యాదులొగి సలంకారఁజేసి
వాయనములందియేగిరి వారలెమిఁ

బుట్టినింటికీఁదండ్రితోఁ బోలిమఱల
బరగుసీమంతమొసరింపఁ బడఁతిగములు
గానమొసరించుచును గాచకంకగాఁ
నెంచినాచేతులకుఁ దొడిగించి కొన్ని
తారుగూడనుధరియించి తరలిరంత
తఱిగెనేడవ నెలకూడఁ మెఱపుఁబోలి
కటితటంబెంతోబరువుగా గాననయ్యె
బడలికలుమీరె మనుదిన మనసువుట్టె
నెనిమిదవమాసమునుగూడ నెడగనేగె
గమనమెంతయుమందము గాగడంగె
నిదురపట్టదురాతిరి నిర్మలముగ

నిలువఁగూర్చుండఁజిట్టూర్పు నిగుడవలసె”
ననిన నెచ్చెలినవృత్తా లాడునిట్లు
బిడ్డనడ్డలనిడి ముద్దుపెట్టి మనసు
పడకుదానికి నీనుంత బాధబరువె ?
అకసమునుండి నినుగొడియందుఁబడిన
బెంచిపోషింపఁదలఁచితే మించుఁబోడి?
గోత్రదీపకుడయ్యెడు కొడుకుఁబడసి
యాయురాలోగ్యభోగభాగ్యములనంది
దయితుతోఁగూడిమనుము మాధవుని
దయను !

‘అమ్మ’!

శ్రీ కవితావిహార, వన్యాల వేంకట రంగనాథరావుగారు

అమ్మ ! యెంతటి కమ్మగనమ్మ నీదు
రెండుముక్కల యక్కరాలుండు నమ్మ!
ఏమహాత్ముడు తొల్లి సీకీమహా మ
హాత్తుఁగలిగిన నామంబు పొత్తినాడో !

*

మధుర మధురామ్మలెంబు, అమ్మయను
సున్ని

తంబులై నట్టి రెండక్షరాలలోన
ఎంత జీర్ణించియున్నదో సుంతయైన
తరుగుదలలేక నెవ్వారి కరుక తల్లి :-

*

ఈజగత్తున యందము లెన్నిగలవో
అన్నియును ‘అమ్మ’లోన గన్నట్లు
చుండు;
ఎన్నిరసములు తొలుకాడుచున్నవో య
వన్నియును ‘అమ్మ’ యనుయక్క
రాలలోవె !

ఆయనంతుడె తన భిన్న కాయములను
ఎన్నిమార్పులు జేసిన—యెచటనున్న
‘అమ్మ’ యనకుండ సంతాలసరయఁగలిగి
నాడె—ఆమహాత్ముకు లొంగువాడె
యగుచు ?—

*

మాటలాడఁగ నేర్చెడు పసిలేనాన
చిన్ని పసివాడు తానేర్చుకొన్న మొదటి
పలుకులన్నను ‘అమ్మ’ను పలుకులేగ
దమ్మ ! ‘అమ్మ’ని యెంత యానంద
పడునో !

*

ఆడరూపాన జన్మించి కూడ నేరి
కమ్మ బిరుదంబు పొందెడి యాపలుండ
నీమహాత్తు లిమిడియున్న నామమరసి—
గొడ్డురాలన నెవ్వతె కోరుకొనును...?

జ పా ను సాంఘికావస్థ

శ్రీమతి మార్కెట్ మహాలక్ష్మమ్మగారు

జపాను 70 ఏండ్లకుముందు ఆర్థిక రాజకీయ సాంఘికవిషయములలో మనదేశముకన్న వెనుక మండెను. జపానుగురించి యొకరిని ఏమియును తెలియదు. సంఘమందు హిందూదేశమునవలె భర్తములు, ఉపభర్తములు ఎక్కువగా నుండెడివి. ప్రజలందఱు కూడ తమ పరిపాలకులకు లొంగువారుకారు. పరిపాలనము కొద్ది సామంతరాజులు నడుపుచుండుటచే ప్రజలు చాలా బాధపడుచుండెడివారు జపాను చక్రవర్తి ఈ సామంత రాజులవల్ల అధికారమేమియు లేకపోయెను. వీరు స్వార్థపరులై తమకిష్టముగునట్లు పరిపాలనము చేయుచుండిరి. కాన జపాను అభివృద్ధికి తాత్ర లేకపోయెను. జపానుదేశమును ప్రవేశించిన కొద్దిక్రిస్తవమతములు ప్రజలందు వైషమ్యమును మరింత వృద్ధిచేసెను.

1868 వ సంవత్సరమునుంచి జపానునందు ఆద్యుత్తమైన మాయుకలిగెను. జపానుదేశములు, ఆమెరికా, చైనా, మొదలగు దేశములకు పోయి వారి వాగరిక, ఆర్థిక సాంఘిక రాజకీయవిషయములు తెలిసికొని జపాను వారికి తగినట్లు అవలంబించిరి. వ్యవసాయము అభివృద్ధిచేసిరి. ఫ్యాక్టరీలను ఎక్కువగా స్థాపించిరి. నావికాదళమును, వైద్యమును నవయుగముకు తగినట్లు వృద్ధిగావించిరి. పాశ్చాత్యదేశములలో జయుముపొందిన ప్రజాపరిపాలనా విధానమును అటులులో పెట్టిరి. బాయిరను స్కూళ్లను, కాలేజీలను పెట్టి, పాశ్చాత్యరాజకీయ ఆర్థిక సాంఘిక విషయములను నేర్పి, వారియందు ఒకవిధమైన ఉగ్రదేశమును త్రుట్టించి, జపాను అభివృద్ధికి తాపసంగిరి.

ఈ 70 సంవత్సరములలో సాంఘిక ప్రపంచకము నందు జపాను శ్రీ ముఖ్యస్థాన ముక్రమించినదని

చెప్పుకొప్పుడు. పాశ్చాత్యుల ననుసరించి ఈ 70 సంవత్సరములలో శ్రీలు ముఖ్యమైన మార్పులను సంపాదించుకొనిరి. 1871వ సంవత్సరమునందు మొదట రీ గురు శ్రీలు ఆమెరికాకు విద్యవర్ధింపించుటకై వెళ్లిరి. ఆమెరికానుండి మిషనరీలు వచ్చి శ్రీవిద్య కేంద్రయోగోదయిరి. ప్రస్తుతము గవర్నమెంటు పెక్కు హైస్కూళ్లను స్థాపించి శ్రీవిద్యను ప్రాముఖ్యత ఇచ్చుచున్నారు. టోక్యోనందున్న ఇంజీనియర్ విశ్వవిద్యాలయమునందు పెక్కుశ్రీలు ఉపన్యాసములుగా ఉన్నారు. 1901వ సంవత్సరమున ప్రత్యేకముగా శ్రీలకు ఒక విశ్వవిద్యాలయము స్థాపింపబడినది. కాన ప్రస్తుతము ఉపాధ్యాయులుగాను, పత్రికాధిపతులుగాను, డాక్టర్లుగాను పెక్కు శ్రీలు తమ జీవనమును గడుపుచున్నారు. జపాను పారిశ్రామికదేశము. కాన పెక్కుమంది ఫ్యాక్టరీలయందు పని చేయుచున్నారు. నూటికి 80 మంది శ్రీలు ఫ్యాక్టరీలయందు ఉన్నారు. కాన జపాను డైటు (Diet)నందు శ్రీలకు ఫ్యాక్టరీలయందు సాఖ్యము కలుగుటకై పెక్కు శాసనములు అటులులో పెట్టిరి.

చోగ నెట్లు సామంతరాజుల నణచి చక్రవర్తి ప్రజలకు హితముగ రాజ్యముచేయ వూనినపుటినుండి జపానుయొక్క విద్యాభివృద్ధి పాశ్చాత్యుల ననుసరించి అటులులోనికి వచ్చెను. అప్పటినుండి జపాను గవర్నమెంటు ప్రజలకు పలువిధములుగా సహాయము చేయుచు వారలకు చేయూకటసగి సాంఘిక రాజకీయవిషయములలో ఆద్యుత్తమైన మాయు గావించెను. పిల్లలు తప్పక స్కూళ్లకు వెళ్లవలెను. గవర్నమెంటు ప్రతిసంవత్సరమును విద్యనేర్పుటకై ఆమె

రికా, యూరప్ ఖండములకు విద్యార్థులను పంపుచున్నది. తమ ఫ్యాక్టరీలను వృద్ధిపొందించి తమకు కావలసిన సామానులను, వ్యాపారమునకు తగిన వస్తువులను చేయుచు మొదలిడెను. ఇందుకుతగిన Technological and Commercial Schools and Colleges ను స్థాపించి సామానులు ఎట్లు ప్రజలకు తక్కువ ధరలకు అందుబాటు చేయవలెకొ నేర్పించుచున్నది. ఇంకను విద్యార్థివృద్ధి గావించి, ప్రజలకు ఉత్సాహము గావించి, క్రొత్త క్రొత్త వస్తువులను ప్రదేశములనుండి తెప్పించి అట్టివస్తువులను జపానుచేత చేయించి తన వ్యాపారమును వృద్ధిచేయుచున్నది. వ్యాపారము సాగించుటకై తగుసదుకావలెను, అందుకొరకు బేంబులను స్థాపించి తక్కువ వడ్డీలకు సొమ్ము నిచ్చుచున్నది. అందుచేత పలువురు కంపెనీలను స్థాపించి వస్తువులను తయారుచేయుచు ప్రదేశములకు తక్కువ ధరలకు పంపుచున్నారు. ఇంక బోస్టోన్ చాలా తక్కువ కరీదువనుండుటచే వ్యాపారములు తమ ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు వివిధగా కొనసాగించుచున్నారు. కార్లు ఖరీదు మూడు క్వి కాన్లు. ఆటోగా పొందూడేకము కార్లుకన్న నాలుగు వంతులు తక్కువ. కవరు ఖరీదు 1 క్వి కాన్లు. అందుచేత విచ్చలవిడిగా ఉత్తరమువ్రాయుటకు రాత్రి కలుగుచున్నది. రైలువందు గాని, మోటారువందు గాని ప్రయాణము చేయుటకైన ఖర్చు చాలాతక్కువ. కనుక ప్రజలు విచ్చలవిడిగా ఒక ప్రదేశమునుండి మరొక ప్రదేశమునకు పోయి తమ దేశవిషయములను తెలిసికొనుటకు సిలగుచున్నది. ఇ.త. గవర్నమెంటు Commercial Bureaus, Commercial Museums నున్నగునవి స్థాపించి ఫ్యాక్టరీల స్థాపనలకును, వ్యాపారములకును చేదోయి నొసగుచున్నారు. ప్రతి కోటునందును ప్రదర్శనకాలలు నిర్దించుచున్నారు. అందుచేత

ప్రజలకు ఒక వుత్సాహముకలిగి కొత్తవస్తువులను పుట్టించుచున్నారు. ఇంక ప్రతిఇంటియందును రేడియోలున్నవి. రేడియోఖర్చు చాలాతక్కువ. నెలకు సుమారు 12 ఆకాలు అగుటచే ప్రతి ఇంటియందును రేడియోలు స్థాపించబడి ప్రపంచవిషయములను అతి తేగముగా వినుచున్నారు.

గవర్నమెంటు వ్యాపారములకును, రైతులకును తగినంత సహాయముచేసి జపాను వస్తువులను చాకగా ప్రజలకు అందుబాటు చేయుచున్నది. రైతుల భూములు ఎవరును తవఱకు వ్రాసుకొనరాదను. బేంబులు తక్కువవడ్డీలు ఇచ్చునట్లు కాసనములుచేసి రైతులకు లోభ్యుచున్నది. ప్రజలు విచ్చలవిడిగా ప్రదేశములకు పోవచ్చును. అందుచే జపాను ఇతర దేశములకు పోయి వారి స్థితిగతులను కనుగొని తమకు తగునట్లు వానిని అవలంబించుచున్నారు.

ఇట్లు రాజకీయ సాంఘిక ఆర్థికవిషయములలో జపాను 70 సంవత్సరములనుండి పాశ్చాత్యుల ననుసరించి ఒక గొప్పమార్పును కలిగించింది. ఇదివరకు పల్లెలందు నివసించు జనులు ఫ్యాక్టరీలందు పట్టణములందు నివసించుచున్నారు. తమ దేశరక్షణమే ముఖ్యమైన సంగతియని జపానుదేశములు గ్రహించిరి. రష్యావలె మతము మానవతీవీరమునకు ముఖ్యసంగతి కాదనియు, “ముందు దేశము తరువాత తక్కిన విషయములు” అని నేడు జపాను గ్రహించినది. ఇట్లు అన్నివిధములందును పాశ్చాత్యదేశములకు తీసిపోక తులతూగుచు దుర్భార్లు క్లిష్టింగ్ మహాకవి చెప్పిన East is East and West is West and never the 'twain shall meet అను ఆగ్రహమును తప్ప అని దృఢముగా నేటి జపాను చెప్పుచున్నది.

అభిగిని

శ్రీ వెణుతురుపల్లి కామరాజుగారు

“ఈ ఉత్తరము తమనద్దకు గృహలక్ష్మిలో ప్రచురణార్థం పంపించేను. మా స్నేహితుని సోదరియొక్క అంతిమ కోర్కెరీర్చి, పాఠకలోకానికి తెలియజేస్తే, వాకర్తవ్యం పెరవేరిందని సంతోషం కలుగుతుంది. దీనివల్ల లోకానికి దైవాలాభముందని తలస్తే నాకు మరి సంతోషం.”

నాన్నగారికి,

నవమాసములు మోసి కని పెంచి పెద్ద చేసిన శ్రీ అమ్మగారికిని మీకును యివియే నాకడసారి వందనములు. నే నదృష్టహీను రాలను, యిక నీజన్మలోనా కదృష్టదినములు లేనని గ్రహించితిని. నేను మీగర్భమున జనించి ప్రాణత్యాగమొనర్చుకొని మీ కమిత దుఃఖమును గలిగించినందుకు నన్ను క్షమింపవేడుచున్నాను. ఈ రీతిగా చేయుటకంటే మానవతయైన శ్రీకి మరే విధమైన దారియున్నట్లు గోచరించదు. నా మరణమునకు పూర్వము నేనెంత సుఖపడి నదియు తమకు యీ ఉత్తరమువలన తెలిసి నచో ముందువారైన సుఖపడుమార్గమాలో చింతురని మీకు అందజేసినాను. ఇది మీ వద్దన అణగదొక్కక మ-రా-శ్రీ అన్నయ్య కుయిచ్చినచో దీనివలన లోకోపకారము కలుగుమార్గ మాలోచించును.

నాకు యోడిబాలికలతో ఖులాసాగా ఆడుకొను రోజులలోనే, పెల్లిఅంటే ఏమిటో భర్తఅంటే ఏమిటో తెలియని రోజులలోనే 7 సం.రముల వయస్సులో పెండ్లిచేసివేసి

నారు. ఆబాబాలనందడి, ఆముత్యాలపల్లికిలో ఊరేగింపు, బాణాసంచాలు మొదలైన వాడావుడిలో ఆ అయిదురోజులు నాకు ఆనందంగానే కింది. అయిదురోజులు అయి పోయిన మరునాడునుంచి మామూలుగానా ఆటలనందడిలోపడి సర్వముమరచి సంతోష ముగనే గడిపేను. ఒకటిరెండుసార్లు పండుగ పబ్బములకు ఆయన వస్తేనేవో ఎవరో చుట్టాలునచ్చేరనుకునేదాన్ని. కాని నాకేమి తెలిసిందిలేదు.

తోడిపిల్లలు నన్ను ఆటలలో ఏదేనా సందర్భములో ముసిలిమొగుడుపెళ్లాం అని ఉడికించేవారు. అదేమో నాకప్పుడు అర్థమయ్యేదేకాదు. ఓనాడు అమ్మా “అంతా ముసిలిమొగుడుపెళ్లాం” అని ఉడికిస్తున్నారే మని ఫిర్యాదుచేసేను. “ఉండబట్టక వాళ్ల మొఘం వాళ్లకేం తెలుసు! వెయ్యేళ్లుతప్పన్ను చేస్తే దొరుకుతాడా వాళ్లకిటు వంటి మొగుడు? ఆయనకేం మహారాజు, సాలుకి 10 వేలాస్తాయి. బోలెడంత నగదు వ్యాపార ముంది. నీకు ఎన్నినగలుపెట్టేరో చూడు” అని పెట్టేసి చూపించింది. కంటే కాసులు

పేరు, గజ్జలపడ్డాణం, గొలుసుపేటలు, పలక
సర్దు యింకా ఏవేవోఉన్నాయి. నాకళ్లు
మెరిసిపోయాయి. “నువ్వు పెద్దదానివయేక
పెట్టుకోవచ్చు. ఆయ నేమంత ముసిలాడను
కున్నావు. అందరు వట్టినే అంటున్నారు కాని
మీనాన్నగారికన్న కీ, డేళ్లకంటే ఎక్కు
వుండవు. అప్పుడేముసిలాడా? వెరితల్లి పోయి
అడుకో” అని నచ్చజెప్పింది. నగలన్నీ
చూస్తే సంతోషమేవేసింది కాని నాన్నగారి
కన్న పెద్దట అని నాలోనే ననుకున్నాను.
కాని పూర్తిఅయిన అనుభవంలేక 11 సంవ
త్సరముల పిల్లనగుటచే ఏదో సంతోషం
గానే గడిచేసేను కొంతకాలం.

నాకు నయస్సువచ్చినతరువాత నాచెలు
లుడికించేమాటలు బాగా బోధపడ్డాయి.
నన్ను అత్తివారియింటికి పంపినది మొదలు
సౌఖ్యమనేది నాజీవితంలోంచి లేచిపోయింది.
ఆనగలన్నీధరించి శుభ్రమయిన చీరధరించి
నిలువులద్దంలో చూసుకుని అడవికికాచిన
వెన్నెల అని నిట్టూర్పు విడిచేదాన్ని. పోనీ
“చెట్టుబుస్సుమనే యువకునికంటే ప్రేమించి
లాలించే ముసలివాడైనా నయమే” అను
సామెతకూడా నాకు వర్తించిందికాదు.
చెట్టువుకి నీళ్లకువెల్లినా దొడ్లోపనులు చేసు
కుంటూ ఆలస్యమైనా ఆయనకు అనుమా
నమే. పెరట్లో నీళ్లుచేదుతూఉండి కాస్త
ఆలస్యమైతే ప్రక్కయింటి కుట్టవానితో
“గోడవద్దనుంచి గునగునలాడుతున్నావా?”
అని ఓనాడు చావతన్నేరు. ఏవేళ్లప్పుడేనా
వీధి గడవలో నిలబడితేచాలు ఆవేళ్ల

తిట్టిపోయడమే “దారేపోయేవాళ్లకు
చూపులు విసురుతున్నావా?” అని. పేరం
టానికెవరో పిలుస్తే నగలుధరించి వట్టుచీర
కట్టుకుని ఆయనతో చెప్పడానికి వెళ్లేసరికి
అగ్గిరాముడయిపోయి యిలావేమాలు వేసుకు
ఉరంట తిరగడానికి యిదోవక దొరికింది
గాబోలు, యిందాకటి దైస్సు పనికివచ్చింది
గాదా ఏమి అమ్మగారికి” అని ఆవస్తువులు
చీరతీసి పెట్లో పెట్టితాళం వేసేవరకు వేపుకు
తినేశారు. దాంతో నగలకి పేరంటానికి
నాటితో స్వస్థిచెప్పేసేను. పోనీ యింట్లో
కూర్చుని ఏ పుస్తకమో చదువుకొంటూ
అక్కడజెట్టి అవతలికి వెళ్లానో ఆపుస్తక
మంతా గాలించేవారు అందులో ఏమే నా
రహస్యపు ఉత్తరాలుంటాయేమో అని.
యీవిధంగా జరుగుతూఉండేది ప్రతినిత్య
మున్ను. చిన్నప్పుడు అమ్మచెప్పినమాటలు
జ్ఞాపకమొస్తున్నాయి నీకున్న అదృష్టము
తోడి పిల్లలకు వెయ్యితవస్తులుచేసినా
దొరకదని. నిజంగా ఎవ్వరికీకూడా యింత
అదృష్టము ప్రసాదించవద్దని ఆ శ్రీ మన్నారా
యణమూర్తికి వెయ్యినమస్కారము లేదు
తున్నాను. నేను జేసినట్టిపూజలు నాసోదరీ
మణులెవ్వరూచేసినా అదృష్టములో పాల్గొన
వద్దని నాప్రార్థన. నిజంగా నాకంటే వైధవ్య
ముపొందినవారే అదృష్టవంతులు. ఏమం
టారా వాళ్లకి ఒకటేవిచారం లేదని. కాని
ఉండి యిటువంటి కత్తికోతల బారివడుట
కంటే ఎప్పటికీ నా యీ అనుమాన
విశాచమువదలి ఆదరణచూపరా అని

కొడువజీవితము పూర్తి చేద్దామనుకున్నా.

కొంతకాలం అయింది. నా భర్తకు వయస్సు పెచ్చినకొద్దీ ఆయనమాన విశాచము త్రిగుణీకరింపజూచింది. ఒక రోజున నాన్నేహితురాలు రమణి ఉత్తరము వ్రాసింది. కవరు నాపేరరావడము చూడడమే తడవుగా “ఎవడీ రమణి? పొరంబోకు వెధవలందరూ ఉత్తరాలు వ్రాయడమా? నువ్వు వ్రాసేటంటావు లేకపోతే నీకీ ఉత్తరమెందుకొస్తుంది? నీకు వీడికి ఏదో సంబంధం వుండితీరాలి. నాకు మొదటినుంచీ అనుమానమే. యీవాళకు దొరుకట్టావు. వెధవవాడి కేనా బుద్ధుండొద్దా పరాయి స్త్రీకి ఉత్తరం వ్రాయడానికి? నువ్వేం వ్రాసేవో చెప్పు” అని నేను చెప్పేదైనా వినకుండా ఉగ్రనరసింహవతారం చాల్చి మూలనున్న పేకరువ్వతో పెళ్లుపెళ్లున చావగొట్టి పగతీరక జాట్టుతో మంచమునకు విరగగట్టి కాలాచేతులా పడకుమ్మేసేరు. నా బల్లంతా రక్తసిక్తమయిపోయింది. కంఠగత్రపాణినై “అది మొగవాళ్లు వ్రాసినదికాదు. చిన్న వృద్ధునాతో చదువుకున్న రమణి అనే ఆవిడ వ్రాసింది” అని చెప్పేను నా మాట యుండనుమానము తీరక మళ్లా చూచి ఆ ఉత్తరమంతా చింపి తగలబెట్టేసి మరి

కొండు తన్ని అవతలికిపోయేరు. దాంతో యీజీవితంమీద విరక్తిపుట్టింది. ఎప్పుడు తప్పలువెడలెడు పురుషుని గొలుచుట, సర్పముపడగనీడలో కప్పనివసించుటవంటి దని గ్రహించుకున్నాను. మరల వివాహము చేసుకోవలెననుకున్నాను. కాని పూర్వాచారి పరాయణులగు మీకు మచ్చలేలేకను, ఒకవేళ తెగించిన నాత డెట్లాదరించునో యనియు మనస్సు స్థిరపడినదికాదు. జీవితము దుర్భరమైనది. యీరాత్రియే నూతనబడి ప్రాణములు త్యజించి యీశ్వరసాన్నిధ్యము తేరుచున్నాను. “అత్తింటి గొడవలు పుట్టింట తెలుపుట సాధ్యిలక్షణములు కావ”ని తెలిసియుండియు ఇబ్బపైన నైన యిట్టి అన్యాయములుచేసి స్త్రీల జీవితములు దుర్భరకష్టముల పాల్పడచేయక “గతంనాస్తి” యని ముందైన మంచిమార్గమవలంబింప తల్లిదండ్రుల కోరుచున్నాను. నాతప్పలు క్షమింప ప్రార్థన. దీనికి విరివియగు ప్రచారము కలుగుమార్గము నాయున్నగా కేర్పాటుచేసి నాయుతిమకోర్కె తీర్చగలరని ప్రేమపూర్వకముగా విశ్వసిస్తున్నాను. శలవు. చిత్తగించవలెను.

ఇట్లు అభాగిని

కమల.”

వ కు శ మాలికా !

శ్రీ వట్టికొండ రంగయ్యగారు

అంకితం : రాజ్యలక్ష్మికి

[శ్రీ తల్లావజ్ఞుల కవశంకరశాస్త్రిగారి 'వకుశమాలిక' చదివిన తరువాత]

చదివినంత నె "వకుశమాలిక"

సమ్మదమ్మున మేను మరచితి

ఎన్నిసార్లు పఠించినాడనో

ఎరుకయే లేదు !

ఆ వకుశమ్మదు సౌరభములో

ఆ మధురసంగీత ఝరిలో

ఆ విమలరాగాంబునిధిలో

ఐక్యమై పోతిగా !

ఆ లలితపదజాలగుంభము

ఆ మనోహరశైలి జృంభము

ఆ మధురభావోపలంభము

అనువమానములే !

వాడిపోవు కొలంది వకుశమాలిక మేలి

కమ్మతావుల దెసల్ కుమ్మరించు విధాన

ఈ "గీతికావ్యగతి" మేమి నైచిత్ర్యమో

చదువగాచదువగా చవులూరుచుండుగా !

తేటమాటల తెల్లు తీయందనము తీరు

జాతీయముల మేలి చక్కందనము సౌరు

పూలమాలల సమాసాల కమ్మందనము

మంజు సంస్కృతవాణి మస్కణమాధుర్యమ్ము

క్రొందఘట్టందాల బృందాలచందాలు

ఇవియన్నియుంగూడ ఏకమై, మాలికా

కుదిరెగా నీ యందు కుప్పలెప్పలుగాగ !

"పుష్పమాలికగనే పుట్టియుండన యేని

పూజోడిగా నేను పుట్టగల్గితినేని

అతని నే వరియించి ఆర్మవల్లభునిగా

గృహ లక్ష్మి

కాగిలింతు తదీయకంఠ మేనేవేళ”

అని వల్కితివిగాడె హర్షాన, మాలికా,
నిజమేన నీకోర్కె నిజమేన, మాలికా ?

వకుళమాలిక కిట్టి వాంఛగల్గెన యేని
చివురుబోలుల మాట చెప్పనేమిటి కింక ?
ఒకమాట చెప్పగా నుద్యమించితి—కాని—
సిగ్గుగల్గుచునుండె—చెవుదు నేలాగ న
పూబోణిగా నేను పుట్టియుంటిని యేని
ఆటువంటి కవివర్య నాత్మేళుగా బడసి
అతని ప్రభావాన ఆ సాహచర్యాన
కవయిత్రినై నేను గడియించియే యుండు
దేశదేశాలలో దీటులేని యశస్సు
(ఇంతమాత్రాననే ఇంతిని పుట్టగా
కాంక్ష కలదని నాకు కలనైన దలవకుడు)

ఆత్మీయగురువర్య నా మహాకవిరాజు
వరియించినట్లైన వనిత యెవ్వతె యేని

కోపగించునా యేమొ కుసుమాంగి యిందిర ?

నిజము చెప్పవె	మాలికా
నీకు తెలియునె	మాలికా
కుపితయైతే	మాలికా
అపనయింపవె	మాలికా
సాదరమ్మున	మాలికా
ఏదో అంటిని	మాలికా
ఆమెతోడను	మాలికా
అటులే చెప్పవె	మాలికా

ఎంత సుకృతముజేసె ఇందిరా లలితాంగి
ఆ మహాకవిరాజు నాత్మేళుగా బడయ
నిజముగా నిజముగా నిజముగా, మాలికా,
ఎంత సుకృతముజేసె ఇందిరా లలితాంగి !

శిశుజగత్తు

శ్రీ తురగా నుబ్బరాపుగారు

నేడు నున కట్టెనుట తమ వివోదచ్చేష్టలచే, మావ భావవిలాసములచే, మురిపెముగొల్పు ముద్దుముచ్చటలచే, చిరువప్తనదీలియాడు నుందరవదవారవిందయాచి సందర్భములచే, జననీజనకుల హృదయముల నానందాల్పియించు బాలపాపలే భావికాలమున దేశమునుట్టూ తలాడించు యువకయువతీమణులు. అట్టి బాలపాపలు తేబ్రాయమునుండియు క్రమశిక్షణ పొందినచేగాని దేశోన్నతికి కారణభూతులు కాకాలరు. అట్లు పిన్న నాటనుండి బాల బాలకులకు సత్ప్రవర్తన, ఉత్తమాశయములు గిరపి, వారి అభ్యుదయమునకు తోడ్పడు విధానమంతయు శ్రీల చేతులలో నేయున్నది. ఏలనన విద్వలు ప్రాచుమునచ్చువరకు తల్లివద్ద పెరింగుచుండుటచే తల్లియొక్క గుణములే తత్సంబంధమైన స్వభావములే విద్వల కలవడును. విద్వలకు చిన్ననాటి నుండియు వారి మానసిక సీమయందు ఉత్తమగుణములు, సద్భావములు, సద్బోధి ధృవముగ నాటుకొను నట్లు చేయుచో అది యెన్నటికి నశింపవు. అల్లి విల్లిగ నల్లకొనిన ఒక లతానివంజమును దాని స్వస్థానమునుండి తేరుచేయుట ఎంతదుర్లభమో యట్లే చిన్న నాట బాలపాపల చిత్తసీమయందు ధృవముగా నాటుకొనిన స్వభావములు మార్పుట కష్టతరము. కనుక బాలపాపలు అభ్యుదయము పొందుటకు లేక పతికు లగుటకు జననియే బాధ్యురాలు. ఏలనన ప్రపంచమున నుద్భవించిన మహాపురుషులందరు ఉత్తమశ్రీ

లకు జరింది, వారి ముక్తి, సక్రమబోధ బడసిన వారే.

"It is the mothers who can raise the whole world. It is the mothers who can make the country rise or fall. It is the mothers who can make the tide of nature ebb and flow. It is always the great heroes who are the sons of great mothers. If these truths are instilled into the child in its infancy, it may grow to be a Krishna or a Christ."

—Ramathirtha

మహారాష్ట్రులలో మేటివీరుడయి వార్యపరాక్రమ, ప్రతాపాగ్నికి మేటియనందగి ఫరపతి యని బిరుదువహించి శివాజీమహారాజు ఘన దగుటకు బాల్యమున అతని జనని తీతీబాయి గిరిపిన నుబోధ, ఒసంగిన ముక్తివలననే కదా! విజేకానంద, తీసను, రామతీర్థ, భద్రతీర్థుల మొదలగు మహాపురుషుల తీవితవీర ప్రవర్తించినచో ఇట్టి అంశములే గానవగును. కనుక మాతృదేవతవంటి నుబోధకురాలు యీ భూవలయమున గానరాదు.

తమ పసివిద్వలకు ఎటువంటిశిక్షణ యియ్యవలనో మాద తెలుసుకొనుటకు శ్రీలకు జ్ఞాన మత్స్యంతాచక్ర్యము.

పిల్లలు చేతులు ఎప్పుడూ ఊరవందవు. వారి చేష్టలు అనేక రకములు. వారెప్పుడు అతిచురుకుగా

వృంతారు (very active and curious). తల్లులు భద్రముగా వాచియుంచిన తమబంధ పదార్థములన్ని దొంగతనముగా సంగ్రహిస్తారు. గాఢాసామానులు, బొమ్మలు పగలుగొట్టుతారు. తండ్రి బిల్లమీదవుంచిన పుస్తకములు, సిరాయిడ్లు తిల్లక్రిందులు చేస్తారు. ప్రతి విషయానికి పేచీ పెడతారు. ఇంకను ఇటువంటి అల్లరి, చిల్లరిపనులెన్నో చేసెదరు. కొందరు తల్లులు యీ మరిపెనుగొల్పు ముద్దుచేష్టులు వాచి మరిసి పోవుదురు. కాని కొందరు గట్టిగా క్షింది దండ నాని ప్రహరణములచే నిరుత్సాహపరచెదరు. పిల్లలకు సంతోషమును పొంగి పొరలివచ్చు పుత్సాహాన్ని తల్లి ఏమి నిరుత్సాహపరచకుండా వారికి తగినంత ప్రోత్సహమిచ్చి వారి పుత్సాహాన్ని ద్విగుణీకృతము చేయవలెను. తగినంత తప్పువున్నచోగాని లెక్కముచే క్షింపకుండదు (rule of the rod). వారు తల్లి దండ్రుల సమక్షమున నున్నంతసేపు కారాగారములో బంధింపబడినమాదిరిగా వారు తలంచకుండా వారికి తగినంత స్వేచ్ఛనిచ్చుచు ప్రేమభావముతో వారిని ఆదరించవలెను. అట్లని వారి యిష్టానుసారము స్వేచ్ఛానువర్తనమునకు తానియ్యక, వారికి విచక్షణా శక్తి తక్కువ గనుక తల్లియే వాని మానసికతత్వము ననుసరించి నయమునగాని భయమునగాని వారి పురోధి వృద్ధికి బాటుబడవలెను. వారు తప్పుచేసిన క్షమాద తప్పుననుసరించి యుండవలెనుగాని కొద్దిపాటి తప్పుకు, గొప్ప తప్పుకు ఒకటేవిధంగా క్షిందిన బంధతనము వహించి మొండికనముతోనుండురు. మితిమీరిన గారా బము ఎంతవృహ, వారి మానసిక క్తులను నశింపజేసి దండనాదిప్రహరములుకూడ విచక్షణలేకుండా పుప యోగించినయెడల అంతే నష్టము.

పిల్లవాడు అల్లరిచేసినను, తల్లికి విసుగు కలిగించినను, తల్లి గృహకృత్యనిర్వహణమునకు అడ్డుతగిలినను, త్వరితముగా అన్నము తినకపోయినను, మరియేవిధ మయిన ఇబ్బందిని తల్లికి పిల్లవాడు కలుగజేసినను,

వారిని లొంగదీయటకై తల్లులు తమ పనినిద్దల చిత్త సీమలునుండు బూచివాళ్లను, దయ్యములను, బుడ బుక్కలవారిని భయముగొల్పు వికారస్వరూపములతో, చింపిరిజిట్టులతో, తిరిమిచక్రదంతో, ద్విగృహ గొల్పు వికారవంతచేష్టులతో కల్పించుదురు. ఇది పెరిగి పెద్దవారయినతరువాత ధైర్యసాహసములు, చిత్తుపాయమునుండియు లేనిది ఎక్కడనుంచి వచ్చును? ఉగ్రపాటతోనూడా కార్య ధైర్యములు రక్తహార్యములందు ప్రవహింపజేయుటకు మారుగా తల్లులు చివ్వుతనములో పిల్లలచే అల్లరి మాన్పించుటకై యీ భయముకల్పించి నివ్రేలానిచేయుదురు. అందుచేతనే సంఘములో తోడివారినిచూచి, జన సమాహాన్నిచూచి భయపడేవారిని జీరితములో కష్ట పరంపరల పెనువొన్నలేక పిరికిపందలై ఆత్మహత్య తేనుకొనునటువంటివారిని చూచుచున్నాము. బాలురులకు క్రమశిక్షణ ఎట్లు యాయవలెనో యీక్రింది కథవలన కొంతవరకు తేటలెల్లము కాగలదు.

రాముడు 3 సం. కుర్రవాడు. నిరంతరము చిలు తలకు సమాజమైన అల్లరిపనులచే తల్లిని క్రమపెట్టు వాడు. అందుచే తల్లి వానికి భయమును కల్గించుటకై తామున్న గదికిఅవ్వల ప్రక్కగదిలో వింత రూపముతో నల్లని ఆకారముగా ఒక దయ్యమున్నదని మిక్కిలి భయంకరముగానున్నదని వాని మన నున్న బాగుగ నాటునట్లుచేసెను. ప్రతిదినము అట పాటలతో మోమునదరహాసముతో గంఠులువైచు బాలుడు అప్పటినుండి భయముచెంది అగదివైపు అడుగు పెట్టెడివాడు కాదు. ఒకనాటి సాయంత్రము వానితండ్రికి చేసేనుండి వచ్చి, తనకు అగదిలో కావలసిన వస్తువును చెప్పి తీసుకురమ్మరి నియోగించెను. కాని అబాలుడు గదిలో దయ్యముకలదని భయముచే నివ్రేలాడై పిరికితన మాచహింపగా పోవుటకు నిరాశ రించెను. తండ్రి పిల్లవాని భయమునకు కారణ మెరిగి అతని మనస్సున నాటుకొనిన అపోహను

తొలగించుటకై ఒక యంత్రమును ప్రక్కను నేవకుని పిలిచి ఏదియో తెప్పెను. నేవకుడు వెంటనే తోకవ్యాధమున ఆగడితోర్చి ఆగడిలోనున్న తలగద పోకటి తీసుకొని దానికి ఒక పల్లెటిబట్టగప్పి, తలగద చివరలు, దయ్యము చెవులనుకొనునట్లుగాచేసి గవాక్షముగుండా దానిని బయటకుతోసిను. వెంటనే పిల్లవానిదృష్టి అటుచైత్ర మరల్చబడెను. వెంటనే ఆ కను బడుచున్నది నిజముగా దయ్యపుచెవులే యని తండ్రితో చెప్పెను. కాని తండ్రి వానికి భయము కల్పింపక ఆ దయ్యమును చావమోదమని తెత్తమును చేతికిచ్చి, దానిని ముట్టడింపగల సమర్థుక, తన వాక్యానుర్యము చేత వానిలో నుత్సాహమును ప్రేరేపణచేసెను. అందుచే బాలుకు వెంటనే దానిని తెత్తముతో చావమోదగా నేవకుడు కీడుకీడుచు ఒక వింతధ్వనిచేసెను. అధ్వని! బాలుడు సంతోషముకొని దయ్యమును బయిందిలికిని విజయనూచకముగా నా క్రందనమున ర్చెను. వెంటనే బాలుని దయ్యమును పొరకొలిన ధీమత్రు, వీరుద్రు అనునట్లుగా వాని మానసికస్థితిని

మార్చి ఇంతకు పూర్వము దయ్యము అను అపోహను వానిమండి తొలగించి ధైర్యయుతునిగా చేసెను. వెంటనే బాలుడు ఆగడిపొర్చి ఆ దయ్యము తలమోద చావమోది ఆనందభాష్యములచే పులకితుడయ్యెను. లోనుండి నేవకుడు ధ్వని చేయుచుండెను. ఆ ధ్వనిని వినునట్లు బాలుని దృష్టిని అటుమరల్చెను. బాలుడు అట్లు తాను అపోహపడిన దయ్యమును వినునట్లుండ బాదుచుండగా తలగదను ఇవతలకు లాగెను.

“దయ్యమును తలగదక్రింద మార్చిన ధీమత్రువను” భావమును వాని మనస్సున వాటజేసి రాసుగా నుత్సాహపరచి పూర్వపు అపోహను తొలగించి అది దయ్యముకాదు తలగదని అనుకొనునట్లు వాని భావములకు, మరొద్దక్కడనును మార్చి వానిని తండ్రి పంక్తి పరచెను. వెంటనే ఆ బాలుడు విజయపూర్వకముగా ద్వీగుణిక్యతోత్సాహముతో గంతులుజేయుచు తన తండ్రికి రావలసిన వస్తువు తెచ్చియిచ్చెను.

కథ పందర్పా లెల్లున్నను, అందలి సారాంశము గ్రహించుటే ఇది పునఃపాఠించుటలో ముఖ్యోద్దేశము.

‘గృహలక్ష్మి’

శ్రీమతి కొర్రప్రాయి వెంకటరంగమ్మగారు

గీ. జోలపాటల లాగించుఁ బాల వీవె
ముద్దుపల్కులు పల్కెడి ముగున వీవె
కళలు విద్యలు నేర్చెడు కన్యవీవె
కార్య భారంబుదీర్చెడి కాల వీవె
ధర్మ విఘటను బోధించు తల్లి వీవె
రాజ్య కార్యంబులను దీర్చు రాణి వీవె

నీతులన్నియు దెల్పెడి మాత వీవె
సంఘ సంస్కారములఁజేయు జాణ వీవె
నవరసంబులు నీయందె నాట్యమాడు
ఆంధ్ర వనితల విజ్ఞాన మతిశయింప
బ్రోదివెట్టిన ‘గృహలక్ష్మి’ బాగదలదె?

మ. నీయుత్సాహమె మాకు రక్ష జగతిన్ సీప్రాపె మాభాగ్యమా
నీయకాష్టత్యమె మాబలంబు తలపన్ నీవృద్ధియే జీవమా
నీప్రోత్సాహమె యాంధ్రకాంతలమదిం నిత్యంబు దీపించెదన్
కేయన్ కేసరి ముద్దుపట్టి నిను నేకీర్తింపగా నేర్తునే.

వింతులు

శ్రీకృతి మన్ ఎం. దయాచుణిగాన

‘సుందరం’ ఓ పదునారేళ్ల పడుచు మూయి. బల్లోకొస్తుంది. బడి దూరమయ్యే, హడావుడి పనిమీదేమో బొట్టెట్టినట్లాస్తుంది సరిగ్గా పైంకు సుందరి. అంతకో పావుగంట ముందే వచ్చుంటారు హాస్టలు వారంతా. అందువల్ల బడికట్టే ఆలస్యంగా కున్నా వాళ్లందరికంటే ఆలస్యంగాపదాన ‘లేట్ లెటిఫ్’ గట్టేశారు సుందరానికి.

ఓనా డేలాగో అందరికంటే ముందొచ్చింది సుందరం, అందరి కళ్లల్లోను బడింది. “ఏమోయ్, సుందరి తొందరగా వచ్చేవి వాళ్ళ” అంటూ మువ్చేసింది అన్నపూర్ణ. “మరేమోయ్, ఏడువెంతిల్లా నొక వింతలా గుండే” అంటూ సెకండ్ చేసింది పద్మం. ఇకనంత నూరుకోరాదు. “ఎనిమిదోవింతిదే నోయ్” అంటూ ప్లాగ్ చేసింది వైవాళ్ల ప్రపోజల్సును సాభాగ్యం. మొత్తంమీద క్లాసంతా ‘సుందరి’కి వ్యతిరేకంగానే ఓట్ చేశారు!

అల్లరేమంటూ క్లాసులో అడుగుట్టానో లేవో లేదీంది ‘ఎనిమిదోవింత జరిగిందండీ’ అంటూ మణి. ‘ఏం’ అన్నాను. విననట్టు ప్రజంట్ చేసింది జరిగినమేటరంతా సువర్ణం. పాపం సుందరి ముఖం ఉమకబెట్టిన వంకాయలాగుంది. అండీ! అంటూ గిర్రునతిప్పేసిందికండ్లునీళ్లతో! పాపం అనిపించింది.

సుందరి నేలాగన్నా సమర్థించాలనుకొన్నా. ‘ఏడువెంత లేవన్నా’ను. ఎవ్వరూ మాట్లాడలే. ‘వలుకరేమ’ని కోపంగా అనేసరికట్లా “లేదండీ మాకు తెలియదుగాని అందరు వాడుతుంటే సరదాగ మేము వాడేమండీ” అంటూ సవరించింది సునందం. “తెలియని గప్పాలు కొద్దున్నారండీ” అంటూ నా మాట పూర్తిచేసింది తనకసి తీర్చుకోడానికి సుందరం. ‘అయితే మాకు చెప్పండి ఏడువెంతలంటే నేమో’ నంటూ మరి ధైర్యంజేసింది సుందరి. ముఖానికి కళకూడ వచ్చింది. సుందరిని సంతోషపెట్టడానికిని చెప్పకతప్పిందిగాదు.

ఒకటో వింత ఈజుత్తుదేశములోని సూచ్య గ్రంథములు (కూచిగానుండు దిబ్బలు) ఈ జుత్తు ఏడారిలోనొక ఎత్తగు దిబ్బపై ‘కయ ఫన్’ అను రాజు క్రీ. 8000 సం. క్రిందట గొప్పకట్టడము నొకదానిని కట్టించెను. దీనిని కట్టుటకు 20 సంవత్సరములు లక్షలకొలది బానిసలు పనిచేసిరి. క్రమముగా (కాఫ్ర) యనురాజు. ‘నెట్రాకెన్, యను రాణియు మరిరెండు దిబ్బలను కట్టించిరి.

2వ వింత బాబులోను దేశపు వేలాడు తోటలు. ‘నెబుకద్నెజరు’ అను రాజు బాబులోను దేశము నేలుచుండినపుడు పూవులును, తోటలన్న ప్రతీపడు తన భార్యను

సంతోషపరచుటకై మహా ప్రచండమైన గోవురములను కట్టించి వానిమీద మట్టి దిబ్బలను పోయించి అక్కడ చిత్రమగు తోటలను నిర్మించెను. వానిలో కొన్ని భూమికి 300 అడుగుల ఎత్తున సహాయుండి చూచువారి కన్నులకు వింతగొలుపుచుండును.

3వ వింత 'రోడ్స్'లోనున్న బ్రహ్మాండమైన విగ్రహము. 'రోడ్స్' అను దీవిలోనున్న ప్రజలమీదికి 'డెమిట్రన్' అను గ్రీకు ప్రతినిధి కుమారుడు యుద్ధమునకు పోయెను. అప్పుడు వారికే జయముగలిగినందున 'అపొల్లా' యను తనుదేవత గౌరవార్థమై బ్రహ్మాండమగు విగ్రహము నొకదానిని నిర్మించిరి. కొంతమంది మనుష్యులు కలసినను దాని బొటనవ్రేలు సహా ఎత్తలేకుండిరి. అది కంచుతో చేయబడెను.

4-వ వింత 'డయాన' అను దేవతకు నిర్మించిన దేవాలయము. 'ఎఫెసు' పట్టణములో 'డయాన' అను తమ దేవతకై 'ఎఫెసియులు' గొప్ప దేవాలయమును మహా నైపుణ్యముతో నిర్మించిరి. దీనిని క్రీస్తు పరిచారకుడగు 'సెయింట్ పాలు'

దర్శించిరి.

5వ వింత 'అర్బిమిష్య' అను రాణి కట్టించిన గోరి. 'అర్బిమిష్య' అను రాణి మరణించిన తన భర్త జ్ఞాపకార్థమై 'హలికర్నవన్' అను తమ రాజధానిలో మహా ప్రచండమగు నొక గోరిని నిర్మించెను.

6వ వింత అలెగ్జాండ్రీయాలోని లైట్ హౌస్, దీపస్థంభము. రాత్రివేళ దారి కనుగొనలేక సముద్రములో నాశమగుచున్న ఓడలను రక్షింపనై 'టాల్మె' అను రాజు 'అలెగ్జాండ్రీయా' రేవు పట్టణమున 8 అంతస్తులు గలిగి 600 అడుగు ఎత్తులోనున్న దీపస్థంభము నొకదానిని కట్టించెను.

7వ వింత ఒలింపియాలోని 'జ్యూయిస్' అను దేవత. ఒలింపియాలో ప్రతి సంవత్సరము వందెములు జరుగును. అందు గెలిచినవారి జ్ఞాపకార్థమై బంగారు, దంతము మొదలగు విలువగల వాటితో నొక దివ్యమగు విగ్రహమును కేయించిరి. దానిపేరు 'జ్యూయిస్'. చూచుటకు వింతగానుండును.

అని చెప్పేసరికల్లా 'నాపుణ్యాన నేర్చుకున్నారటే' అంటు డాబుచేసింది నుండరమ్మ.

సునాదవిన్నోదిని—ఆదితాళము

ఆరోహణ : స గ మ ద ని స | ,, అం ప్ర చ కా చ”
అవరోహణ : స ని ద మ గ స | స గ మ ద ని స

65-వ మేళకర్తయగు మేచకళ్యాణీయందు జన్యము

బొడవ బొడవ రాగము:

వ్రేలి! నాలుగుఅక్షరముల వొప్పన ఘాతముండి రెండు అక్షరములు

త్రోసి పాడుకొనవలయును.

పల్లవి. ఆరాధించెడు - అఖిలదైవములె

అరిష్టద్వర్ధాంత - రంగహితులే - నే||

నారా||

అనుపల్లవి. కోరికయును మానువదోషంబులె

క్రూరమైన కాలాహికి నెరవలె||

ఆరా||

చరణము. ఈ లోకము నీ దార్శాగ్యము లేలా

నా లోకము నాయుండే యుండగ

ఆలోచింప నాలో తపంబునన్

నాలో నేనే నేనా దిలలో||

ఆరా||

పల్లవి. , ,

: సా,సా, సా ,, సాసా

| ,, ని సానిధని

| సానీదామా

ఆ,రా, ధిం ,, చెడు

| ,, అఖిలదైవి

| ఈవములే

గా : గమదా ,, దామాదనిసా

| నీ దమగామా

| గాసాసాగమ

ఏ : అరిష ,, ద్వృత్తరగళం

| త రంంగ

| హితులే నెవి

దని : సా,సా, సనిగప సాసా

| ,, నిసాసదని

| పనినద దమమగ

ఎ : ఆ,రా, ధిం చెడు

| ,, అఖిలదైవి

| ఇవివల ముతలెవి

గా : గమదా ,, దామా దనిసని

| నిద దమమగ గమ

| గపసాసా గమ

ఏ : అరిష ,, ద్వృత్త రగళం

| త రంంగ గళ

| హితులే నెవి

దని :

ఎ : (వారాధించెడు)

అమపల్లవి.	:	గా, గగా మూమా దామా		దా నిసాససా		సనిగస సనిదిద
,	:	కొ,రిక గల మల		అ మమదొడి		మంం బుడిలెని
గ మ	:	గసగసగా మగమా దమదమ		దని ససాససా		నిసగస నిసనిద
ఎ	:	కొడిదిరిక గలల మలలల		అల మమదొడి		మంం బుడిలెని
మ ద	:	నిసాస సాగాగా గమాగ		సా నిసానిదా		దమమగ గమదని
ఎ	:	కృతిర మై ఈద కలల		అ లలసాకి		నెనిరల నిలలెని
సా	:	నిసాస సాగాగా గమదమ		గస సగస నిసని		దనిద మదమ గమ
ద	:	కృతిర మైఈద కలలల		అల లలసాకి		నెని రలల వల
దని	:					
లె	:	(ఆరాధించెను)				

చరణము.	:	సగాసగా మాదామదదని		ద దమాగమా		గాసా సా ,,
	:	ఇకలాడి కముఇదొడి		ఉ ర్భలగ్ధము		లె ఏ రా ,,
,	:	సగాసగా మాదాగమదని		సని దనిదమగా		గమదమ గససా
	:	ఈకలాడి కముఇదొ		ఉఉ ర్భలలగ్ధము		లెఎఎ లలల
,	:	నిససా ,, నిసగస సనినీ		,, సగాగమగ		గాసా సాసా
	:	వలలా ,, కలముఉ వలల		,, యంలెని		యం ద గ
,	:	నిససా ,, నిసగస సనినీ		,, సగమ మదమ		గమగస సనిసా
	:	వలలా ,, కలముఉ వలల		,, యంం లెని		యంంం దలగా
,	:	గగగా ,, మూమా దాదా		మా దనీ ససా		సనిగస సనినిద
	:	అలలా ,, చిం పనా		అ లొడికపం		ంంబుఉ వన్లల
దమ	:	గసగ మగమ దమదని సనినిద		దమ దనిసససా		సనిగస సనిదమ
అల	:	అలలలాడి చింం పలవల		అల లొడికపం		ంంబుఉ వన్లల
దని	:	నిసాససగా గా ,, గమాగ		సా నిసని దనిద		దమమగ గమమద
అల	:	వలలాడి శే ,, నెని		ఏ నెని నొఉఉ		దిఇలల లొడిడి
దని	:	నిసాససగా గా ,, గమదమ		గస సగస నిసని		దనిదమ గమదని
ది	:	వలలాడి శే ,, నెనిఎ		ఎని నెని నొఉఉ		దిఇలల లొడిడి
సా	:					
డి	:	(ఆరాధించెను)				

చిట్టస్వరము

,	:	సాసని దమదని దా,మదని		దమగా మదమగ		సాసని సగాగ
మగ	:	మదాద నిదనిసాస నిసగా		గసాసదాదమ		, మగాగ మదమ
దని	:	(ఆరాధించెను)				

స్త్రీలు-సంఘనేవ

శ్రీమతి వడ్లమూడి అప్పారావుగారు

“యత్రనార్యస్తు పూజ్యం తే రమంశే తత్రదేవతా”

సంఘమభివృద్ధి పొందవలయునన్న స్త్రీలభివృద్ధి పొందవలయును. ఇందులకు కారణము సంఘములో స్త్రీలు దరిదాత్రుగా సగపాణండుట మాత్రమే కాదు; భార్యారూపమునను, మాతృరూపమునను స్త్రీ తన ప్రభావమును సంఘములో నితరులపై చాగుగ ప్రసరింపజేయగలిగియుండుట. పురుషుడెంత విద్యాంనుడైనను, ఎంత సంస్కారయైనను తననిద్యను, తన సంస్కారమును ప్రయోగించి యితరులనుద్ధరించెడు దానికంటె స్త్రీ విద్యావతి, సంస్కారిణియైనచో తన నిద్యవలనను, సంస్కారమువలనను పెక్కువ యుద్ధరింపగలదు. తండ్రి పండితుడైనచో కుమారుడు పండితపుత్రుడును, స్త్రీ విద్యావతియైనచో పుత్రులు విద్యావంతులు కాకతప్పదు. కనుకనే “పురుషుడు చదువుకొన్నచో నరదొక్కడే చాగుపడును. కాని స్త్రీ నడువుకొనినచో నాకుటుంబమంతయు చాగు పడును” అను పెద్దలమాట.

నుంచి దైవపక్షమున కుటుంబమనందు తల్లి యొక్క ప్రాబల్య మెంతయైనను మేలుచేయును. గృహమునకు శోభను, పరిశుభ్రతను, యశస్సును, కాంతిని తెచ్చునదితల్లి; గృహములో నైకమత్యమునకును, సంతోషమునకును మూలమగునదితల్లి. లోకములో మహనీయులైన మహాపురుషులయొక్క గొప్ప తనమంతయు తల్లిమూలముననే వచ్చుచున్నదని విద్వాంసులభిప్రాయ పడియున్నారు.” అని వీరేశలింగముపంతులుగారు చెప్పియున్నారు. కనుక స్త్రీల యభివృద్ధిని గమనింపక సంఘాభివృద్ధికొరకు ప్రయత్నించుట నేలవిడిచి సాముచేయుట.

పూర్వస్త్రీలకు సంఘములో సంతోగౌరవ మియ్యబడినది. ఇంటిలో స్త్రీ కాంతిముగనున్నయెడల

నిల్లంతయు కాంతిముగనుండును. స్త్రీ దుఃఖించుచున్నచో నిల్లంతయు నేడువవలసినదే. గృహమున స్త్రీ యంతముఖ్యము గనుకనే ‘ఇల్లు ఇల్లు కాదు. ఇల్లాలే యిల్లు’ అమరుండురు. నిల్లు శోభావంతముగ నుండవలయునన్న నిల్లాలు కలకలకాదును నుండవలయును. అట్టియింటి కుంటే లిప్తి విహరించుచుండును. కాంతి నిలసిల్లుచుండును. “కలకంఠకంఠి కన్నీరొలికిన సిరియింట నుండకొల్లుడునుమతీ.”

కాని యిప్పుడో! సంఘమున స్త్రీలకు గౌరవము లేదు. స్త్రీయన దాసి. విలాసవస్తువు. కడవంత గుమ్మడికాయయైనను కత్తిపీటకు లోకువయైనట్లు, ఎంత విద్యావతియైనను, ఎంత యుక్తమురాలైనను, ఎంత విశేషవతియైనను, అబ్బుడైనను పురుషునకు లాంగీయుండవలసినదే. ఆదుప్పిల్ల జర్మించినదనగనే తల్లిదండ్రులకుగలగు విచారమింతింతగాక, ఆదుప్పిల్లులున్నవారికి సంఘమునతలవంపులు గలుగుచుండును. వారిని దీనులుగ, చూచి జాలిపడుచుండును. చిడ్డలు లేకుండుటకైన నంగీకరింతురు. కాని, యానుచిడ్డలు జన్మించుట కంగీకరింపరు. కుమార్తె కలిగినదని వినగానే తండ్రియు, వాప్తబంధువులును విచారముతో ‘శ్రీరామరామా!’ యని నిట్టూర్పు విడుచుచుండురు. స్త్రీకికుమిత్ర దుర్గతికి కారణమగుటకు సంఘమాధిపత్యమే మూలము. దీనిని మార్చకపోయినచో—సంస్కరింపకపోయినచో స్త్రీలకు గతిలేదు. పురుషులకు నభిములేదు. సంఘమునకు మోక్షము లేదు.

నేడు స్త్రీలు స్వతంత్రులను, గౌరవమును గోల్పోయి పంటయిల్లేక పనులుకొని కాలమునంతయు వర్గపుచ్చుచున్నారు. చదువు పురుషులకేగాని స్త్రీలకేల? ఉద్యోగముచేయుదురా? ఏమి యుప

శ్రీమతి వడ్లపూడి అన్నపూర్ణమ్మగారు
బాపట్ల నివాసులు. 'గృహలక్ష్మి' పాఠకులకు పరిచయమైన
వీరి వ్యాసాలు ఉన్నతాభిప్రాయాలతో నిండియుండును.

'స్త్రీల మానసప్రవృత్తి కోమలమైనది. ఆ ప్రవృత్తికి తగిన చిత్రిక, కవిత్వము, సంగీతము మొదలగు లలితకళలు, వైద్యము మొదలగు వృత్తులు, శిశురోషణము, కుటుంబనిర్వహణము మొదలైన పద్ధతులు నేర్పవలయును. ఈ కార్యములు ప్రభుత్వములు నిర్వహింపవలసినవి. ప్రభుత్వముచేత నీ కార్యములు చేయించుటకు స్త్రీలు గట్టిగా పూనుకొనవలయును. ఇందుకు సంఘములుగా కేరీ యాందోళనము ప్రారంభింపవలయును. ప్రతిపత్రికయు ప్రతిసభామండపము ఈవిషయములతో ప్రతిధ్వనింపవలయును. ఇటు లేర్పరచుకొనిన మండలాలలో ఆచ్యుటచ్చుట గల యధికారుల భార్యలను, అక్కచెల్లెండ్రను, తల్లులను మొదలగువారిని చేర్చుకొనుటకుంచిది. వారివలన చాల మేలు చేపరగలదు.'

వీరి ఉత్తమాశయాలకు పై దొక నిదర్శనము.

వినువీమణి డాక్టరు సి. మినాక్షి.

గారు, ఎం.ఏ., పి.హెచ్.డి.

‘శ్రీమతి మినాక్షి ద్రావిడ బ్రాహ్మణయ్యవతి. ఈమె పూర్వీకులు దాదాపు 350 సం.నుండి చెన్నపురి కాపురములు. ఈమె తండ్రి మద్రాసు ప్రైవేట్ మేనేజరుగా నుండెను. వీరి సోదరు లొకరు తిరువాంకూరు విశ్వవిద్యాలయ ప్రోవైసు ఛాన్సలరుగాను, మరొకరు క్రైస్తవ కళాశాలలో ఇంతుకాశ్రు పండితులుగను ఉన్నారు.’

‘మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయమున డాక్టరు పట్టమును పొందిన ప్రథమవారీమణి యీ వినువీమణిగారే. వీరి కయమ్మ మొప్పది సంవత్సరములు మాత్రమే. ఇంత చిన్నవయసుననే భారతవర్ష విద్యవృందరిలో పేరు ప్రఖ్యాతులు గడించిన యీమెకు గొప్ప భవిష్యత్తుకలదనుట నిస్సంశయము.’

(వివరములకు 800వ పుటను చూడుడు)

యోగములేని చతుశ్చక్రమును వాడుచువుకొనక, బాలికలను చతువుచెప్పించక ఆజ్ఞానదేశానుభూతులు. ఇదివరకు వారుచేయుచున్న చేతిపనులన్నిటిని మరచిపోయి పరదేశములనుండి సకలములనుతెప్పించి వాని నుపయోగించుచు స్వదేశవస్తువులవైపు కన్నెత్తెనును చూచుటలేదు. అందువలన వారు పరదేశవస్తువులపై సాధారణది తమకు చేతనైన పనులన్నిటినిమఱచి పరదేశవస్తువులకొరకు దబ్బువెచ్చించుటయేగాక తాము పగలంతయు ఆనవసరప్రసంగములతో కాలమును వ్యర్థముచేయుచు ఆలోచన కాకోచ ఆజ్ఞావాంఛ లగుచున్నారు. మరల శ్రీలు పూర్వస్థితికి రావలయు ననిన మరల తాము సంఘములుగా నేర్పడి తమ కొఱకు కృషి చేసికొనవలయును. శ్రీలంకందరకు నీ లోటుపాట్లు తెలియజేసి దేశపరిస్థితులను తెలిపి మరల నెప్పటిస్థితిలోనికీ వస్తువులకు నడుముగట్టి పని జేయవలయును.

శ్రీ లిప్తదు సాంఘికముగను, ఆర్థికముగను, రాజకీయముగను, కారీకముగను, మానసికముగను హీనదశయందున్నారు. వీరికన్నిటికిని ప్రధానకారణము శ్రీ తన సత్త్వము తాను తెలిసికొనకుండుట. వారు తమ యదాభిప్రాయము నెరుంగుటకు ముందుగ జ్ఞానము నలవరచుకొనవలయును. కనుక శ్రీలకు విద్య యిత్యావశ్యకము. మన దేశమున శ్రీలు నూటి కేయిద్రు ముగ్గురో చదువుచున్నారు. వీరైనను విద్యవలన ప్రయోజనము కలుగునంతవరకు చదువక పెక్కురు ఎలిమెంటరీ క్లాసులతోనే తమ చదువును ముగించుచున్నారు. ఇట్టి చదువువలన నెన్నదగిన లాభము కలుగదు. పెద్దచదువులు సంపాదించు తమ కక్కరకురాని ప్రణాళికతో బద్ధమైయున్నది. ఈ ప్రణాళిక మన యభివృద్ధి కనుకూలసాధనము కానంతవరకు దీనివలన మన మధికలాభమును పొందజాలము.

పాశ్చాత్యదేశములయందు దా దేశపరిస్థితుల ననుసరించి ఆ సంఘపరిస్థితుల ననుసరించి యుచటి విద్యా విధానముండును. మన దేశమునగూడ మన పరిస్థితుల

ననుసరించి విద్యావిధానముండవలయును. మన యాదర్శములను సాధించుట కనువుగా మనకు విద్య యొందవలయును. అట్లు లేకపోవుటవలననే చదువుకొనిన శ్రీలకు సంఘమును నేడు సంఘముగో దగివంత గౌరవము కానరావచ్చును. బాలికలు ప్రత్యేకముగ చదువుకొనుటకు ఉన్నతపాఠశాల లెక్కదనో కాని లేవు. కళాశాల లొకటి రెంటికంటె నెట్లుండలేవు. ఇచ్చటి విద్య వైకము శ్రీల పరిస్థితుల ననుసరించి లేదు.

శ్రీల మానవప్రవృత్తి కోమలమైనది. ఆ ప్రవృత్తికి దగిన చిత్రకళ, కవిత్వము, సంగీతము మొదలగు లలితకళలు, వైద్యము మొదలగు వృత్తులు, శిశుపోషణము, ఖటుబినిద్యమాణము మొదలైన పద్ధతులు నేర్పవలయును. ఈ కార్యములు, ప్రభుత్వములు నిర్వహించవలసినవి. ప్రభుత్వముచేత నీ కార్యములు చేయించుటకు శ్రీలు గట్టిగా పూనుకొనవలయును. ఇందుకు సంఘములుగా జేరి యాం దో శనము ప్రారంభింపవలయును. ప్రతిపత్రికయు ప్రతిసభా మండపము ఈవిషయములతో ప్రతిధ్వనింపవలయును. ఇటు లేర్పరచుకొనిన మండలాలలో అచ్చటచ్చట గల యధికారుల భార్యలను, అక్కచెల్లెండ్రను, తల్లిలను మొదలగువారిని చేరుకొనుట ముందిది. వారి వలన చాలమేలు చేపొరగలదు.

ప్రస్తుతీ శ్రీల దుస్థితిని శ్రీలకు వాటునట్లు మొదట బోధింపవలయును. అందులకు శ్రీలు తిరికగ మార్పున్నప్పుడు సంభాషణలమూలమునను, ఉపన్యాసములమూలమునను తమ మూఢదశను వారికి బాగుగ నచ్చెప్పవలయును. తాము తరిచుగ జూచెడి వాటకములలోను, నీవిమలలోను, తరచుగా వివేడు హరికథలలోను, జంగమకథలలోను గల పాత్రలలో ఉక్తమై శ్రీలయొక్కయు, నీవశ్రీలయొక్కయు చరిత్రలలోని భేదములను స్పష్టముగ జూపి మంచియాదర్శములకు ప్రయత్నించునట్లు పురిగొల్పవలయును. తమ చేపవ నున్న ఉక్తమై శ్రీల చరిత్రములను స్పష్టపరుపవలయును. ఇతర మహాకావ్యముల నడపడులను

వివరింపవలయును. విద్యరేఖప్రసంగములను (Magic lantern) జరుపవలయును.

అన్తిలేపందువలన గలుగు నష్టములను తొలగించు కొనుటకును రాజకీయముగ వా రనుభవించుచున్న ఇక్కట్లను మాన్పుకొనుటకును ఓటుహక్కును ముందుగా సంపాదించుకొనవలయును. ఇందుకు స్త్రీలు తొలుత ప్రయత్నము చేయవలయును.

వీనియన్నింటికంటె ముందుగ తమ దురాచారములను తాము పోగొట్టుకొనవలయును. వీనిలో వర కట్టుములు ప్రధానములు. వీరివలన బాలికయొక్క విద్య, గుణము, శీలము మున్నగునవిన్నియు పనికిరాక పోవుచున్నవి. ఇట్టిస్థితిలోనే గృహస్థులు తమ బాలికలకు విద్య చెప్పించుటకు బ్రయత్నింతురు. విద్యా శీలములన్నప్పుడు కట్టుమును కొంత తగ్గించుటకైనను నొప్పుకొందురాయన్న నవియు గానరాదు. అంతే గాక మరికొంత యొక్కవగా చెల్లించుకొనవలసి వచ్చుచున్నది. బీదయింటి బాలికకు మరియెన్ని సుగుణములున్నను పెండ్లిసుగుటకే యాస్కారము లేనప్పుడు స్త్రీలకు గౌరవ మెక్కడగలదు? కనుక కట్టుము లిచ్చువారుగాని, పుచ్చుకొనువారుగాని స్త్రీల గౌరవమును భంగపరచుచున్నారే యని చెప్పకలేవుడు. ఈవిషయమును పురుషుల దోషము కంటె స్త్రీలదోష మెక్కువ. స్త్రీలు పూనుకొని నచో నా కట్టుపువీరము ఒక్కనాటితో పాగ నంపగలరు.

ఇప్పుడు సామాన్యముగా తమ కుమారుల వివాహ కాలమున అనగా తమకు కట్టుము వచ్చునప్పుడు వీలైనంతవరకు కట్టుములను రాబట్టుకొనుచు తమ కుమార్తెల వివాహము వచ్చునప్పటికి కట్టుములు పనికిరావని నిశ్చయించుచు సుపర్యాసములు లేగ గొట్టుచుండురు. ఇట్టి యూకదంత్రులవలన బ్రయోజనములేదు. కట్టుముల నిచ్చుటను, పుచ్చుకొనుటను నిశ్చయించుచు కట్టుముల తీసికొనమనియు, ఇయ్యచుని ప్రతిజ్ఞ పూనవలయును. తమ కొక గొప్పవాడల్లుడైనానిని సంరక్షించుకొనవచ్చును గాని తమ

బాలిక యొకనికి దాని కాకతప్పుడు గదా? స్త్రీల సామాన్యగౌరవమునకు భంగము గలిగించుచు తాము మాత్రము గొప్పగా నుండదలంచువారు యధార్థమైన గౌరవము నెప్పుడును పొందకలరు.

బాలికలైనను యీవిషయమును శ్రద్ధవహించి పెండ్లాడమని పట్టుదలను చూపవలయును. అట్టి దాసుని వివాహమాడుటకంటె అవివాహితగానుండుటయే గౌరవమని భావింపవలయును.

స్త్రీలు తీరికకాలమునందు కొంత ధనము కూర్చు కొనుట కనువుగా కొన్ని చిన్నపరిశ్రమలను చేర్చుకొనవలయును. అందులకు స్త్రీ సేవాసంఘములు మొదట పూనుకొని తమ పథ్యరాండ్రచే జేయించిన వస్తువుల నచ్చటచ్చట ప్రదర్శనము జేయించుచు వానివలన ప్రయోజనములను వానిని తయారుజేయు పద్ధతులను బోధింపవలయును. ఈరీతిగా స్త్రీలు తయారుచేసిన వస్తువులకు స్త్రీలే కొనుదొందవలయును. తమ యింటికి కావలసిన వస్తువులను కొను నప్పుడు తమకు సమీపమున స్త్రీలు చేసిన వస్తువు లేవైతగలవాయని ముందుగ నాలోచింపవలయును. అట్టివస్తువుల క్రయవిక్రయములు స్త్రీసంఘములు జరుపుచుండవలయును.

ఉదయము భోజనములైన వెనుక కొంతకాలము తీరుబడియుండును గాన నావేశయందు సేవాసభ్యుర్రాండ్రచ్చటచ్చట చుట్టుపట్ల స్త్రీలు కూర్చుండి చదువుకొనుట కనుకూలమగు ప్రదేశములలో స్త్రీలనుజేర్చి చదువు చెప్పించుండవలయును.

ఇట్టి సమాజకములలో వార్తాపత్రికలను చదివి దేశవిషయములను బోధించుచుండవలయును. స్త్రీలు పాదుకొనుట కనుకూలములైన రిఫరెంతులగు పాటలను వేర్వచును. ఒకరిద్దరు స్త్రీలుచేరి చక్కగ పాటలు పాడ నారంభించినచో చుట్టుపట్టుల స్త్రీలెల్లరును చెవి కొనీకొని యచ్చటికి వచ్చుచుండురు. పాట లొకర్నొకరికే గాక యానందమునకును బాగు గ నుపకరింపగలవు. పాటలతోబాటుగా భాగవతము, భారతము మొదలగు పురాణములుగూడ నప్పు

బుద్ధుడు - భూతదయ

దక్షుడు చదివి కథలు చెప్పకుండుట నుంచిది.

తల్లిదండ్రులు లేక దిక్కులేకయున్న పసిబిడ్డలను శ్రీలు పోషింపవచ్చును. అందులకు పెద్ద ధనవంతులు కావక్కరలేదు. తమ లోకాదు కొన్ని వియ్యము ప్రాసచేసి యొకచోట నా పిల్లలనుంచినను నుంచవచ్చును. లేక ఒక్కొక్క పిల్లవానిని దినమున కొక్కరూ చొప్పున కొంతమంది పోషించినను పోషింపవచ్చును. ఎటులైనను శ్రీలు తలచుకొనినచో కష్టముగాదు. శ్రీలు తలచుకొనినచో నింటిపద్ద నుండియే సంఘపేదనీయుట కనేక మార్గములు కలవు.

తమ యింటిలోని పురుషులను సన్మాద్యవంతులుగ జేయుటకు శ్రీల కెక్కువ యవకాశములు గలవు. తమ బిడ్డలను మంచిపాఠులుగ, సంఘసేవాపరాయణులుగ జేయుటకు శ్రీలకున్న యవకాశములు మరి యెవ్వరికిని లేవు. ఇట్లు పశోక్షమార్గమునను ప్రత్యేక మార్గమునను సంఘము నుద్ధరించుటకు శ్రీలే భూమి కొనవలయును. శ్రీలు తమ కర్తవ్యములను బాధ్యతలను తెలిసికొని తమ ధర్మములను పెరవేర్చి సంఘమున తమ కుండకైన గౌరవమును సంపాదించి లోకము నుద్ధరింతురుగాక.

బుద్ధుడు - భూతదయ

శ్రీ మధునావంతుల సత్యనారాయణకాశ్రిగాతు ✓

అడిగినే? ఆతల్లి బుడిబుడి శోకించు కోడిపుంజుల పేద కుత్తుకలను
 కోరెనే? ఆయమ్మ నోరుఱుంగని లేత ప్రాణుల మాంసమ్ము బలియొసంగ
 ఆకించెనే? ఆవయార్ద్ర హృదయ అజాగ్రగళ ద్రక్షభారలను ద్రావ
 వచియించెనే? అమ్మవారు చిరంజీవి జీవితమ్ముల విశేషింపుఁ డనచు
 నక్కటా! విశ్వమాత దయావ్రపూత పేరుపెట్టి జీవుల నిట్లు ఘోరభంగి
 తునిమి తూటాడనగునె? యోమనుజులార! తగిన పనియకానె మానవధర్మమునకు.

తలఁపుఁడి! మనపురాతన ఘోర హింసలు జలజల దుఃఖ బాష్పములు కురియ
 తొలఁచుఁడి! యవినేక విలసనమ్మునఁజేయు హింసా దురాచార పాంశులతను
 కడఁగుఁడి! ధర్మమార్గ ప్రతిష్ఠావన వ్యాపారమునకు బద్ధాదరులయి
 బోధింపుఁడి! ధర్మబోధ చేతములలో జీవకామణ్య వశీకృతులయి

“ఆత్మ వత్సర్వభూతాని” యనుప్రసిద్ధ, ధర్మ సూత్రార్థ మెఱిగి సత్కర్మనిరత
 హృదయులై సంచంపుఁడో సదయులార! శ్రద్ధ నాల్చిపుడయ్య! యీ బుద్ధబోధ.

అన్నెము పుణ్యముం దెలియ కాదట మీఱఁగ మందహాసికిన్
 గ్రన్నన నేగుచో నెగిరి గంతులు వైచెడు మేకపిల్ల మీ
 కన్నుల గుట్టెనేమి? యిటుకాఱియ వెట్టుచు కట్టిపెట్టి అ
 న్నవు! దయావిహీనులయి ఆత్మల దీయుదురే? బలాత్కృతిన్.

కసిదీర నోరెఱుంగని పశువుల విశేసింది కఠిన భావమునకాదు
 ర్దశ పాల్పడకఁడు! మానవ పశుత కుదాహృతులు గాక భాసిలుడయ్యా!

వేమశక్తి

శ్రీ వై. రామమూర్తిగారు

అది సాయంత్రము. వృద్ధులొకడు గను నాయాసముతో మెల్ల గ అడుగులిడు చుండెను. అతని వెనుక కొంతదూరమున ఒక యువతి వచ్చుచుండెను. అతడది యెఱుగును. కాని నిల్చి మాట్లాడలేదు. ఆయువతి తల విరియపోసికొని వెలవెల పాటుచూపులతో తత్తర పాలుతెందు హృదయముతో ముసలి వానిచేర కాళ్లు తడబడ నడకను సాగించు చుండెను. వారిరువురును నిశ్శబ్దముగ కొంత నేపు ప్రయాణించిరి. సూర్యుడు అస్తమించెను. చీకటి గ్రమ్ముచుండెను.

ఆయువతి వృద్ధుని ఒక గృహద్వారము కడ ఆపి, గడ్గడస్వరముతో "అయ్యా! అదో ఆనల్లని గోడలను చూచారా? అవి నాచుతో కప్పబడిన పురాతనపు గోడలు. ఆగోడలమధ్య ఒక కారాగృహము ఉంది. అందు నేను వసించిన యువకుడున్నాడు. మీరు చరితినమును గంట వాయిస్తున్నారు గదా? ఈ రాత్రి గంటమోత విసబడ గానే అతణ్ణి అచ్చట ఉరిదీయవలెనని న్యాయాధికారులు అతనికి ఘోరశిక్షను విధించిరి. కాబట్టి అతనికి సహాయముచేసి ప్రాణమును కాపాడువారు ప్రపంచమునందు ఎవరూ నెనబడలేదు. నేను మీ మృత్తి ఒక్కటి ప్రార్థిస్తున్నా. మన ప్రభువు విల్లి యమ్ అర్ధరాత్రివరకు ఇక్కడికిరారు. వారి

భయము మీ కేమాత్రము వద్దు. మీరు ఈ రాత్రి గంట వాయింపకుండా వుండండి." ఆమె వణకుచున్నను యెఱునిపెదవులతో అస్ఫుటముగా వృద్ధుని బ్రతిమాలెను.

ఆవృద్ధుడామెతో "అమ్మాయీ! నేను చిరకాలమునుండి అంధకారంలో వుండే గంటను మ్రోగిస్తూ నావిధి సక్రమముగ చెల్లిస్తున్నాను. ఇప్పుడుకూడా అట్లే తప్పక జరిగితీరవలసివున్నది. ఇన్నాళ్లవరకూ నా విధియందు ఎటువంటిలోపమూ జేయనట్టి వాడను నేను. నేను ఇట్టి అక్రమకార్యము చేయను. ఆగంట ఎచ్చటివలెనే మ్రోగిస్తాను" అనెను. ఆమాటలామె వీనులకు ములుకుల వలె తోచెను. ఆమె వివర్ణ వదనయై అట్లే నిలువబడి వింతగా వృద్ధునివంక చూచుచుండెను. నిష్ఠురుణులైన న్యాయాధ్యక్షులిచ్చిన తీర్పు, కొంతకాలముతో తన హృదయేవ్వరు సకు కలుగజోవు దారుణమరణము ఆమె హృదయమున గోచరించెను. ఆమె దీర్ఘని శ్వాసములు బుచ్చి, మతి స్థిరపరచుకొని తనలో స్పష్టముగ "గంటమ్రోగకుండుగాక" అని పలుకుచు ముసలివానివైపు తిరిగి "తాతా! ఆలాఅయితే నేను వెళ్తా" అని చెప్పి ఒక్కవరుగున పరుగెత్తిపోయెను. ఆమె సాహసించి ఏమిచేయునోయని ఆలోచించుచు వృద్ధుడు అచ్చటనే నిశ్చేష్టు

డయి ఆమె పరుగిడిపోయిన దిక్కునకల్లే
చూచుచు నిలిచియుండెను.

యువతి త్వరగా గంటవేలాడుచున్న
సలమునకు వెళ్లుచుండెను. ఆగంట ఒక
ఉన్నతగోపురమున బంధింపబడియున్నది.
గంటవద్దకు వెళ్లవలెనన్న అంధకారబంధుర
మగు మెలికలు తిరిగియున్న మెట్లుద్వారా
వెళ్లవలయును. ఆమెట్లు నిచ్చెనమెట్లుకన్నను
పన్నగిల్లియున్నవి. అయినను ఆమె ఏ
మాత్రము బడియక ఆవణిచుచున్న పెదపు
లతో తనలోతాను “గంటమోగకుండు
గాక” అను పూర్వోక్తవాక్యమును ఉచ్చ
రించుచు ఆ చీకటిగదిని సమీపించెను. ఆమె
తడవడునడుగులతో మెట్లెక్కు మొదలిడెను.
ఆమె చేతిపట్టువదలక వెనుకకు తిరిగిచూడక
ఆదారిపైకి వెళ్లుచుండెను. కొంతసేపటి
కామె గంట నందుకొనగల్గెను. ఆమె
అచ్చటాగెను. ఆచీకటికోణములో తేరి
పారబాచెను. అందు కంచుగంట వేలాడ
కట్టబడియున్నది. అది పాతాళలోకములో
నున్నట్లు కనుపించెను. ఆమె కన్నులకు
చీకట్లు క్రమమైనవి. గుండెరుల్లుమనెను.
అయినను హృదయేశ్వరుడగల ప్రేమ
అమితశక్తి నొసగెను. ఆమెకు దడమాని
ధైర్యముకలిగెను. పట్టువదలక తనవ్రయత్న
మును కొనసాగింప నిశ్చయించుకొనెను.
తక్షణమే ఆమె ఇంచుకపై కెగిరి గంటమధ్య
నుండు అయోమయగోళమును గట్టిగా తన
రెండు హస్తములతో పట్టుకొనివేలాడెను.
వెంటనేగంటయు, ఆయువతియు ఒక్కఁడే

పూగిరి. ఆఁపులో, ఆమెకానగరమంతయు,
ఆకాళమడుగుంటెనా యన్నట్లు, మిగుకుమిగు
కునమెరయు నక్షత్రములనుబోలు దీపకాం
తులతో కనబడెను. కొంతసేపువరకు ఊగి,
ఆమె యా గంటనుబట్టి అట్లే వేలాడుచుం
డెను. వృద్ధుడు యువతివెల్లిన కొంతసేపటి
వరకు అచ్చటనే నిలువబడి తన నిత్యకృత్య
మును నెఱవేర్చుటకు నెమ్మదిగ గంటవద్దకు
వచ్చుచు “పాపము ఆఅమ్మాయి భర్తను
పోగొట్టుకొనక తప్పదు. నేను నాధర్మాన్ని
ఎప్పటిలాగే నెఱవేర్చకమానను. పరమేశ్వ
రుని ఆజ్ఞ అయిపోయినది. నేను బాలిపడితే
మాత్రము లాభమేముంది?” అని తనలో
తాననుకొనుచు గంటగోపురద్వారముకడకు
వచ్చి నిలచెను. కొంతసేపటికి గంట నిర్ణయ
కాలమయినదిని తెలుసుకొనెను. మెల్లగా
“అయ్యో! యెంతపాపము చేయవలసి
వచ్చెను” అనుచు గంట త్రాడుబట్టి గట్టిగా
లాగుచుండెను. అదిడు బధిరుడు. ఆగంట
మ్రోగునదియు లేనిదియు అతనికి తెలియక
పోయెను. గంట నడుమనుండు ఇనుపగుం
డునుబట్టి ఆమె వేలాడుచుండుటవలన గంట
ధ్వనింపలేదు. కాని ముసలివాడు త్రాడును
లాగిసప్పుడు ఆగంటతో యువతియు గిరగిర
తిరుగుచు కొట్టుకొనుచుండెను. కొంత
సేపట్లు కొట్టుకొన్నపిమ్మట గంటఊగుట
మానెను. తనవని ముగిసెనని వృద్ధుడు
త్రాడును విడచిపెట్టి ఇంటికి వెళ్లిపోయెను.
తనవనియు ముగిసెనని వనితయు గంట
ఇనుపగోళమునువిడిచి మెట్లుదిగి క్రిందికి

వచ్చెను. ఆ స్థలమంతయు నిర్మానుష్యము కాదు చీకటి, ఆమెకు చేతులలో ఒకవిధ మైన బరువుతోచెను. పరిశీలించి చూచు కొనగా అనేకచోట్ల నవి చితికియుండెను. రక్తము కారుచుండెను. ఓర్పుతో పట్టు దలతో పనిచేయునప్పు డే బాధయు తోచ లేదు. కాని తరువాత ఆగాయములామెను వీడింపజొచ్చెను.

రెండుచేతుల నెత్తిని తుడుచుకొనుచు నామె మెల్లమెల్లగా నడచిత్రోవనుచేరి రాచ బాటలో ప్రవేశించి నడచుచుండెను. ప్రతిది నము ప్రాద్దుగ్మంకినతోడనే, దైవనిర్ణయము వంటి తనయాజ్ఞననుసరించి మోగుచుండు గంటఆనాడు మోగకుండుటవిని, ఆంధోళన మనస్సుకలవాడై నిల్లియమ్ ప్రభువు, ఆదా రిని బాదచారియై వచ్చుచుండెను. అతనిని జూచి, యువతిగురైరిగి, చెదరినగుండెను కుదుటపరచుకొని, ఆతని పాదములపైబ డెను. తోడనే నిల్లియమ్ ఆశ్చర్యముతో ఆమెనుపైకి లేవనెత్తి, “అమ్మాయీ! నీవె వతెవు? నీవేలయ్యాచోట తిరుగుతున్నావు?” అనిఅడిగెను. యువతిమాటాడలేక వెక్కి వెక్కియేడ్చుచుండెను. ప్రభువు, “తల్లీ!దుఃఖం చవద్దు” అనిఓదార్చెను. యువతినోటమాట రాకతన రెండుచేతులనువారికిచూపి, ఊర

కయేడ్చుచుండెను. తుదకు జరిగినదంతయు తెలుసుకొని, “అమ్మా! నీపతిప్రేమకు నాకు చాలాసంతోషం కలుగుతుంది. నీభర్తను క్షమిస్తాను” అని, తనకేబునుండి ఒకకాగిత మునుదీసి తేడుక్షమాపత్రమును వ్రాసియుచ్చెను. ఆమె అది మహాప్రసాదమని అందుకొని, తనశృతజ్ఞతా నూచకముగా ఆతేని అడుగులనుబడి, యశ్రువారి అర్ఘ్యపాద్యము లిచ్చి సెలవుపుచ్చుకొని, త్వరితగతినేగను. ఆక్షమాపత్రము పొందియున్నను కాల ముమీరుటచే ప్రియుని ఉరిదీసిరేమోయని చింతనొండెను. మరింతశీఘ్రముగా కారాగృహమువైపు పరుగిడెను. రాజభటులు, ఒక నుండరుచి సంకెళ్లతో కారాగారమునుండి, ఉరికంబమువైపునకు తీసుకొనివచ్చుచుండిరి. యువతి వారినిజూచినది. ఆమె హృదయే శునకెదురేగి ఆతని పాదములపై బడెను. ప్రియుడామె నెత్తిఓదార్చెను. “నాభర్తను నిడవండి” అని తనచేతిలోనున్న క్షమాపత్రమును వారికిచ్చెను. ఆమెభర్త హస్తములను పట్టినల చెను. భటులందరు నిశ్చేష్టులయిరి. ఆనిందితుని చేతినంకెళ్లను ఊడదీసిరి.

“ప్రాణప్రియా! నాకు ప్రాణదానముచేసితివా?” అని పురుషుడామెను హృదయమునకు హత్తుకొనెను.

మా ఆ మ్మ

శ్రీమతి కె. విమలాదేవిగారు

“అంతా నాన్నా అని పిలుస్తారు. మా నాన్న ఏదీ అమ్మా.”

“తెలివి తక్కువచేత ఆయనతో పోట్లాడేము నీ పుటకలకు. గీతవుంటే యెప్పుటికైనా కలుస్తామేమో.”

ఇంట్లో నీళ్లు మాట్లాడుకొనే ధోరణిమాస్తే నాన్న గారు మంచివారని తెలివికలవారని చేతులార కాపు రము పాడుచేసుకొని అమ్మ పుట్టింటికి చేరిందని తో చేది. ఎవరన్నా బంధువులు యెరిగివున్నవాళ్లు ఇంటికి వస్తే నాన్నగారిమాట తప్పక వచ్చేసి. అప్పుటి ప్రసం గాలు విన్నప్పుడు నాన్నచాలా చెడ్డవాడనిపించేది. ఎప్పుటికైనా కలిస్తే నిజం నిమృశంగా తెలుస్తుందని గోతికాడి నక్కలై వేచియున్నా.

అదృష్టమువల్ల మామేనత్త చూడ్డానికి వచ్చింది. అంతరహా చింపిరితల, మొఖాన బొట్టులేకుండా వీధిదానాల్లె వకమూల పడియున్న అమ్మ పుత్రాహ మతో అత్తయ్యను కలుసుకొని “మీనాన్న యిట్లాగే వుంటారు” అని నన్ను పాచ్యరించింది. అత్తయ్య నన్ను ప్రేమతో దగ్గరకు తీసుకొని “అంత తెలివిగల మీనాన్నవుంటే మీగతి యిల్లావున్నదా” యని కండ్ల నీళ్లు పెట్టుకొన్నది. మానాన్నను చూపమని దిక్క మొఖంతో ఆడిగటప్పటికల్లా మృదయం కరిగి మాట యిచ్చి దక్కించుకొన్నది. అమ్మ చాలానేపు గుసగుస లాడింది అత్తయ్యతో. అమ్మమ్మ మర్యాదగా మాట్లాడి పంపింది.

బిల్లోనుంచి వచ్చి పుస్తకాలు సర్దుకుంటూ వుం దగా “పిల్లలను తీసుకొని వెంటనే బయలుదేరిరా” అని పెరిగ్రాము వచ్చింది. మా అక్కయ్య లేకుండా వెళ్లవలసి వచ్చిందని చింతించా. నేను అమ్మా సర్దు కొని వక చిన్నమాట తయారుచేసుకొని బయలు

దేరాం. కళ్ల నీళ్లు పెట్టుకుంటూ అమ్మమ్మ తాతయ్య సాగవంపారు. అమ్మ వాలకంమాస్తే బలవంతంగా ప్రయాణం చేస్తూవున్నట్టు తోచింది. రాత్రి యేడున్నర గంటలకు అత్తయ్యగారి పూసచేరి, యెకాయోకే వార్ల యింట్లోకి వెళ్లవచ్చునా, ఎందుకో జంతుకూ బయట నిలబడి కలుసు పంపింది అమ్మ. అత్తయ్య ప్రేమతో బయటికివచ్చి స్వాగతంచెప్పి, “అన్నయ్య పికారువెళ్లారు లోపలికి రండి” అని తీసికెళ్లింది. “అధికప్రసంగం చేయక నీవు చెప్పకొడలదిన విషయం వివరముగా మాఅన్నయ్య మనసుకు యెక్కించు. ఇదివరకువల్ల తెలివి తక్కువగా ప్రవర్తించకు.” “వదివా. ఆయన ముఖం చూట్టానికి భయంచేత యిన్నాళ్లు పుట్టింట నానా మాటలు పడుతూవున్నా. పిల్లలను ఆడునకు వప్పుచెబుదామని ధైర్యం గా వచ్చాను. నీమేలు మరువను.” ఇంతలోనే వచ్చాడయ్యా భూతుడుగా నాన్నగారు. నేను అమ్మాపక్క గడపలో నక్కాం. యెందుకో నాకే తెలియదు. “వంట అయిందా? బావ సిద్ధంగా వున్నాడా? ఆకలిగా వున్నది వడ్డించు” అంటూ వంటయింట్లోకివచ్చి పీటమీద కూర్చున్నాడు: కమ్మని కబుర్లు చెప్పడం ప్రారంభించేటప్పటికల్లా, చురుకైన వాడని యితరుల మనస్సు ఆనందింపచేయగల కక్షిగలవాడని తోచింది. మామయ్యగారు త్వరగా భోంచేసి చెయ్యి కడుక్కొని నన్ను లోపలికి పంపెను. నాన్నగారిని చూడగానే ఆయన వల్లో కూర్చోవలెననిపించింది మృదయంతో. యెందుకో ఆట్లు చెయ్యలేకపోయి నించున్నా. మెరిసి కళ్లు, చిరునవ్వు చిందులుతోకేక్కి పెడవులు, బూరలల్లె బుగ్గలు, ఆనందమును తెల్లడించు ముఖముమూర్చి, తప్పక నన్ను ఆదరణతో ప్రేమించుమని అనుకొన్నా.

నావంకమాది గుర్తుపట్టలా. తన భోరణిలోనే పది నిమిషములవరకు వుండెను. “ఆ ఆమ్మాయి యెవరో వచ్చి చాలాసేపటినుంచి నిల్చున్నది. కూర్చో మనసే మమ్మా చిట్టికల్లి” అనగానే “మీ ఆమ్మాయి. వదిలే గూడా వచ్చింది. నిన్ను తుమాపణ కొరుతుండటం. ఆమె చెప్పేది విను. పిల్లలను వృద్ధిలోకి తీసుకరావడము నీ ధర్మము.” ఆ త్రయ్య గంభీరముగా జవాబు చెప్పెను. నాన్నగారు తీక్షణంగా చూస్తూ “నాలో సంప్రతించకుండా వీళ్లను రానివ్వకూడదు. పొరపాటు చేశావు” అని త్వరగా భోజనం పూర్తిచేసి, గదిలో కూర్చోని ఆ త్రయ్యతోను మామయ్యతోను ప్రత్యేకంగా మాట్లాడి తన వక్కడే పని నిమిషములు ఆలోచించుకొని నన్ను చూచి మాట్లాడుటకు సమ్మతించెను. మామయ్యగారు తనతోగూడా గదిలోనికి తీసుకొనివెళ్లి నన్ను కూర్చోబెట్టగానే ప్రక్క పరంపరలు.

“నీ పేరేమి? యేమి జడువుతున్నావు? మీ ఆమ్మ పేరేమి? మీ నాన్న పేరేమి? యెప్పుడైనా మీ నాన్నను చూచావా? చూడాలనిపించిందా?” నడుగు పెడుతుంటూ ఘాటుగా జవాబులు చెప్పటప్పటికి దండ్రిపోయి “అన్నం తిని నిద్రపో. రేపు యింకా మాట్లాడుదాం” అని పంపేసిరి. వాల్లో సిద్ధంగా వున్న ఆమ్మ మాట్లాడానికి రయారైలే “భోజనాల రివ్యూ” అని నాన్నగారి దగ్గరనుంచి ఖంగుమని జవాబు. ధైర్యంగా జవాబులు చెప్పినందుకు ఆ త్రయ్య నన్ను మెచ్చుకున్నది. భోంచేసి నిద్రపోయా. మరునాడు లేచేటప్పటికల్లా నాన్నగారు స్నానంచేసి పూజచేసుకుంటూవుంటే చూచి దైవిభక్తిగల మనిషి నన్ను అక్కయ్యను తప్పక ఆదరించునని తోచింది. కాల్యక్రమములు తీర్చుకొని సేను సిద్ధమయ్యేటప్పటి కల్లా పూజకుంచిలేచి నన్ను వల్లో కూర్చోబెట్టుకొని తలనిమురుతూ ముద్దుబెట్టుకుంటే నాకు విపరీతమైన ఆనందంకలిగింది. ఇదివరకెప్పుడూ యిట్లావుండలా. బుజములమీద చేతులు వేసి కళ్ళలోకిచూస్తూ “నాన్న

గానూ, మీవద్ద చాలా ఆనందముగాయున్నది. మిమ్మల్ని విడిచివుండలేను” అనగానే “నన్ను గన్న తల్లి, నానూ ఆలాగేవున్నది. త్వరలోనే నావగ్గర వుంచుకుంటా” అని ముద్దులవర్షం కురిపించారు. ఇక్కడ వీళ్లందరి ముఖాలు వికాసంగాను ఆనందంగాను వున్నాయి. ఇదివరకు చూస్తూవున్న ముఖములు తుమ్మల్లా పొద్దుకుతున్నట్లు వుండేవి. నాన్నగారు చాలారకాల పండ్లు తీసుకోచ్చారు. ఆ త్రయ్య పిండివంటలు చేసింది. ఆదరణలో చూచి రెండు పరికిణీలు బాకెట్లు వట్టించింది. వీళ్ల ఆపేక్ష లోనే వుండాలనిపించింది. తిరిగి వెళ్ళ బుద్ధిపుట్టలా. ఇంతలోనే నాన్నగారు తనపనిమీద ప్రయాణానికి సిద్ధమై నన్ను ముద్దాడి “త్వరగా మనము వకచోట వుంటాము. ధైర్యంగావుండం” అని కంటిచూపు చాటారు. నాహృదయంలో నివాసము యేర్పరచుకొని రివ్యూతోజా వుత్తరాలు వస్తూవుండేవి. నాన్నగారు మాట్లాడుతూవున్న ట్టనిపించి నాలో ప్రేమ క్రమంగా యెక్కువైంది. వకనాడు ఆమ్మ ఆ త్రయ్యతో “మా ఆమ్మ పని చెయ్యగివ్వక గారాబంగా చూచి వద్దమ్మల్లే వుంచుకుంది. ఇక్కడవుండి పని నేర్చుకోవాలనివున్నది” అన్నది. “వదినామిమ్మలను కూర్చగలిగా. యిక్కడేవుండి పని నేర్చుకొని అన్నయ్యదగ్గరకు వెళ్లు ఆధ్వర్యంకరంలేదు. మీవాళ్లు ఆసాధ్యులు. మాయింటిమీదికి పోట్లాటకువస్తే వుంచుకోను నుమా” ఆ త్రయ్య జవాబుచెప్పింది. ఇక్కడ మాట్లాడుకునే మాటలు నాన్నగారిమీద గౌరవము ప్రేమ వుట్టించేవి. “ఇంత కాంతంగా నా యిం దంటారని తెలిస్తే యిదివరకెప్పుడో వచ్చేరాన్ని. చెప్పేదంతా విని తిరిగి ప్రక్కలువేస్తే జవాబు చెప్పలేకపోయానా. పక్షల సలహామీద నానితో పోట్లాడి కాపురం పాడుచేసుకున్నా” అని కళ్ళనీళ్లు బెట్టుకుంటే ఆమ్మను ఆ త్రయ్య వోదార్చింది. “అయిందానికి దుఃఖపడకు. పిల్లను చూచేటప్పటికల్లా

మొచ్చటపడ్డాడు. ఇప్పుడు తెలిసిగా కాపురం నిలబెట్టుకో నుఖపడతావు. లేదా పుట్టింటికి చేయకంబావు” వకటికి నాలుగుమాట్లు ప్రతిపది చెప్పి అమ్మ చేత జేయస్తూ ఆత్మయ్య మాయండు శ్రద్ధతీసుకున్నది.

సుమారు నెల గో జూలు గడచాయి. “మంచి కోడలూ చూచి రావచ్చు”నని నాన్నగారివద్దనుంచి పుత్తరంరాగానే సంతోషంతో నా హృదయం పొలిపోయింది. అమ్మ నిర్భాంకపోయి తెల్ల ముఖం చేసింది. ఆత్మయ్య మామయ్య బుద్ధులు చెప్పి ప్రయాణంచేసి పంపిరి.

పట్నం చేరటప్పటికల్లా ప్లాటుఫారంమీద నాన్నగారు నిద్రిం. వక్రంగతుమీద కొగిటిలో చేసుకోగానే ముద్దాడి అబ్బురంగా తనివనాసాని తీసికెళ్ళారు. ఇంట్లో అన్ని సమృద్ధిగావుండేది. ఆత్మయ్యగారింట్లోవున్న మురుగుతవంపోయి పూర్వవృత్తి ప్రవర్తన ప్రారంభించింది అమ్మ. నాన్నగారు బుజ్జీంచి “త్యగగా నిద్రలే. కాల్యకృత్యములు తీర్చుకొని, తల దుత్త్యకొని, నీళ్లు పోసుకొని, బొట్టు పెట్టుకొని, వంటచెయ్యి. మనము ముఖంగా వుండవచ్చు. యిక్కడ యెవరు నిన్ను ఆరగ్గు పెట్టినారంటే. జీవితం పనిలోకి చూడు” అన్నారు. ఏమీ వుపయోగము లేకపోయింది. “పోనిలే. యింకకాలము యేమిపని చేయక నుఖముగా తల్లిదండ్రులవద్దవుండి సోమంతమము బాగా అలవాటు చేసుకున్నావు. వెంటనే పని చేయలేవు. ఖరవారము అన్ని నేను చేస్తాను శ్రద్ధగా గమనించు. తర్వాత చేపితిరాలి. బాగైత్ర” అని యింటిపని అంతు యే నాన్నగారు చక్కలెడుకూపుంటే తమచుట్టుకు ప్లానముచేయడము దుత్త్యకోపడము చేసుకోవచ్చునా, యేదేను. ఏవేళను నిద్రలేవక అప్పుడప్పుడు కబుర్లొడుకూ ప్రశ్నించిలే జవాబు చెప్పలేక తలవంచుకునేది. “మీఅమ్మకు అన్ని విషయం చెప్పావా. మన పెద్దమ్మయిన కడుపుతోయెన్న

ప్పుడు నాతో పోట్లాడి పెద్దన జైవం నాళ్లకు తెలుసునా? కలెక్టరు, జడ్జి, భర్త అయితేనే యింటిపని చేస్తావని నాళ్లకు తెలుసునా?” అని అడిగితే “అన్ని చెప్తానా యేమి. ఇప్పటికే నాళ్లనే మాటలు వివరణండావున్నా. యీసంగతి చెప్పితే పూడ్చివుప్పునీళ్లు చల్లతారు” అన్నది. “తెలివికమ్మవదానివి. నాళ్లకు నీమీదవున్న ప్రేమకు తలన్నా తాకట్టుబెట్టి యే కలెక్టరుతో, జడ్జికో, నీకు తగినవాడిని తీసుకవచ్చి నుఖబెట్టివాళ్లుగా” అంటే “ఈజన్మకింటే” అన్నది. “మందుజన్మలొనైనా నీ కోరిక ఈదెరునేమా” అన్నాడు.

ఒకకోడల నాన్నగారు వంటచేస్తూవుంటే సహాయముచేయ ప్రారంభించింది. “మన అమ్మాయి వివాహము వెళ్లవయ్యగాచెయ్యాలి నానుగుణం ఖర్చుబెట్టి. నిద్రింగావున్నారా?” అన్నది. “నిన్నుతల్లిని వృద్ధిలోకి తీసుకరావడానికి అంతకంటే యెక్కువ డబ్బు ఖర్చుబెడతాను. పెళ్లి యిప్పుడు చెయ్యను. బాగా చదువు చెప్పించుతాను” అని జబాబిచ్చిరి. వానిప్రత్యుత్తరము నాకు యెంతోవచ్చింది. అమ్మకు ఆసంకృప్తియున్నట్లు వెంటనే తెలిసింది. వారము కోడలు గడిచిపోయింది. “వంట భారము వహించ”మని నాన్నగారు రక్కడకో పెళ్లిరి. అమ్మ చెట్లకొమ్మలవంక ఆకాశమువంక చూస్తూవుంటే “త్యగగా నివ్వరాజేనే వంటచెయ్యి. నాన్నగారు వచ్చేటప్పటికి నిద్రింగాలేకపోలే కోపము వస్తుందిచేమా” అన్నాను. “కావలసినవాళ్లు చేసుకొని రింటారు.” ఇట్లా అయితే నాన్నగారివద్ద యెక్కువ కాలం వుండలేవని తోస్తుంది. నీసంగతి క్రమంగా బయటపడుతున్నది. అక్కయ్యకు అంతా నిజం తెల్పి రప్పించుతా. మేమిద్దరము నాన్నగారివద్దవుండి హాయిగా చదువుకుంటాము, నీవు పుట్టింటికి చేరుకో” అవగానే చుంపపెట్టి తీసింది. యేడుస్తూవుండగా నాన్నగారు వడ్డించు అంటూ గబగబా వచ్చిరి.

జరిగిన విషయం చెప్పగానే నన్ను పూర్వదించి యెత్తు కొని ముద్దాడి అమ్మ చెవులుసాగదీసి “అమ్మాయిని యెప్పుడూ కొట్టవుగద. వంట యెందుకని నీధం చెయ్యిలా” అని బెడరింది. “నేను చాకిరిచెయ్యడానికి రాలేదు. హాయిగా అమ్మ వండిపెడితే కాలము వెళ్లుచున్నదా. మమ్మలను పంపించండి” అన్నది తీవ్రంగా. “వట్టి అధమస్తురావు. యెక్కడ వున్నావో అక్కడ పడివుండలేక మాటాట్టుగావచ్చి కాళ్ళమీద యెంచుకున్నావు. ఆరాత్రి నీ కళ్ళల్లాంటి చూస్తే పశ్చాత్తాపము కలిగినట్లు లోచలేదు. అమ్మ యినిచూచి ప్రేమగలిగి యిక్కడికి రప్పించాను. నా మీద నీకు ప్రేమలేదని యెదివరకే తేలిపోయింది. అమ్మాయి యోగక్షేమము ఆలోచించి కడుగుగా వుండు” అని మందలించెను. తనేవంట చేసుకొని కాలము గడుపుకూవుండేవారు. వకరోజున నేను సహాయముచేయడానికి వెళ్లితే నాచెయ్యి కాలింది. “యింకా చిన్నదానిని. నీవు వంటలోనికి రావద్దు” అని వారించిరి నాన్నగారు. అమ్మచేతి అడ్డమువస్తూ వుండేది. ఇంట్లో హామసంతా మధ్యగా అనుభవించి. నాన్నగారు కోపంతో విమర్శించి పరిపాటి అయిపోయింది. మేము వారివద్దవుండడం పనిచేయకపోయింది. అయినా తోడో యిల్లు దొంగలకుబెట్టి దాదాపు వందరూపాయలు నష్టంచేసి కోరికలు పెడు కూవుంటే నాన్నగారు బహుకాంతంగా ధైర్యంగా అమ్మను దోచారారు. “నేను బంగారం పట్టుకుంటే నున్న అవుకూవున్నది. మీదగ్గర వుండలేకను. మా వాళ్ళ యింటికి పంప”మని యెడిప్పింది. “నీవు పొర పాటున తలుపులకు తాళాలుకేయకపోతే దొంగలు అన్ని యెత్తుకపోయివారు. అందుకని నిన్ను వేధించడమలేదు. ఇంట్లో పని బాగాచేస్తూ సరిగావుండు. చురుకుతనం అలవాటుచేసుకో” అని బుద్ధులు చెప్పిరి. ఎప్పుడు దుఃఖముతో తన్ను తిట్టాకోవడం, పని చేయక నాన్నగారిని విసిగించడం సాగించింది. “మీరు

అమ్మాయిపెళ్లి నా యిష్టప్రకారం చెయ్యకపోతే మావాళ్ళ యిష్టమసారంగా యెటువంటి పెద్దవైవా సరే నా రెండోతమ్మడికిచ్చి ముడికేస్తాను. మునుపు మీకు తెలియకుండా పెద్దదాని వివాహముచేయడం వల్ల వెంటనే దానిభర్త పరలోకగతుడాయెను. ఈ మాటు మాఅమ్మ పట్టుకట్టింది. యెట్లాగైన విమ్మలను లాగుదీసి పీటలమీద కూర్చోపెట్టి తీరుకుంది. అనగానే కళ్ళు యెర్రచేసి “మీ అమ్మపట్టు మీ వాన్నదగ్గర సాగుకుంది. వెళ నీకు సలహాయచ్చి వారో పట్టుసాగించుకోలేక ఆట యెదురుతిరగడం మరచి మళ్ళీ నిన్ను పంపించా ఇంకా మూఢత్వం వదల్లా? యాత్రలుచేసిందని విన్నా తమోనం ఆన రించుకొనియున్నదే. ఇకమీద యీప్రసంగం నావద్ద లేవద్దు” అని గట్టిగా చెప్పిరి.

నాకు క్రద్ధగా పాతాలు చెప్పించుకూ వచ్చారు నాన్న. నాన్నగారికి చాలామంది స్నేహితులున్నారు. వాళ్ళు తరచుగా విందులు చేసేవాళ్ళు. నేనుగూడా వెళ్లేదాన్ని. చాలా మర్యాదగాను ప్రేమగాను చూచే వాళ్ళు. యిక్కడవుంటే అంత స్వర్గంలా వున్నదని అక్కయ్యకు వ్రాసా. యేదిగావలెంటే అది కొని యిచ్చేవారు నాన్నగారు. నాకు యిక్కడే వుండాలని గట్టిగా వుండడమువల్ల అమ్మను బలిమాలుతున్నా.

“జీతకు వంటచేసి పెడితేని తన దోపను పోతారుగా నాన్నగారు. క్రద్ధగా పనిచెయ్యి. మనము యిక్కడే వుండాము.”

“ఈ కుర్రలు మిత్రాయలు నాకేం బాగాలేవు. హాయిగా యింత గోంగూర చింతకాయ, కారము, నేనుకొని కమ్మగా చేసిపెడితే తిని నుఖపడలేక యిరక్కపోయి యిక్కడికి వచ్చా. పోదాంపద అమ్మమ్మగారి యింటికి.”

“నువ్వుపో. నేనురాను. నీమూలకంగానేను అక్కయ్యగూడ పెడిపోతాము. యిక్కడవుంటే మీమరమ్మక వృద్ధిలోకి వస్తాము.” ఈ సంభాషణ జరిగిన తర్వాత

అత్యుత్ మాట్లాడడం తగ్గించేకా. వీరిపై వివిధము
కోపండా వుండేదాన్ని. ప్రతికోపా తన పుట్టింటికి
పంపమని నాన్నగారిని కోరుతూ వుండేది. వారు నవ్వి
కథ కట్టిపెట్టమనే వారు. వకకోపాన “నన్ను వీచి
దానికంద కట్టేసి మీ యిద్దమవచ్చినట్లు మొగరా
యండి! మల్లే పిల్లకు చదువు సాగిద్దామని తలచినట్లు
న్నది. పిల్లలను ధారాగతం చేస్తావనుకున్నారేమో
యెట్లా వచ్చామో అట్లా వెళతాం. అద్దం చెప్పారా
భావిలో దూకే మిమ్ములను సకల యిలందులను
వెతుకా. ఆలోచించుకోండి”. అనగానే తోక
తోక్కిన తాచుకుమల్లే లేచి “అల్లాంటి మొండి
దానివి యెందుకోచ్చావు. వెనుక భావిలో పడతా
వంటే అయిన కాస్త మరచిపోయావా? మీయమ్మ
నుంచి నిద్రో నేర్చి పంపింది. చావడలచిన దానవు
మీ వాళ్ల యింట్లోవున్న భావిలో దూకలేకపో
యావా? యిట్లాంటి దానివి నావద్ద వుండ తగవు
తగ్గడం నాగడవ దాటు. మూడోమాటు నా వెత్తురు
వానోటపోసి కొట్టావు. వెళ్లిపో”. అని గట్టిగా అర
చారు. అందరికన్నా బలవంతుడు రాజా. రాజాకంటే
బలవంతుడు మొండివాడు. నేను రానని రాగాలు
పెట్టి యేడుస్తుంటే మా నాన్నగారు దుఃఖముతో
చూడలేక పడిపోగా నన్ను యీడ్చుకొని పుట్టింటికి
చేరింది. నాన్నగారి మీద అన్ని అబద్ధాలు కల్పించి
వాళ్ల వాళ్లతో చెప్పింది. జరిగింది జరిగినట్లు అంతా
నేను చెప్పేకా. “కుభంగా కాపురంచేసుకో లేక

మాయెల్లు బట్టావు” అని వాళ్లు నిందించారు. బయట
మొఖం తెట్టలేక యింట్లోనే వకమూల పడివుంటుంది.
మా అక్కయ్యరాగానే విమయం అంతా చెప్పాను.
మా నాన్నగారి దగ్గరకు వెళ్లి బాగా చదువుకుంటూ
వృద్ధిలోకి రావలెనని తీర్మానించుకున్నాము. తీసుక
వెళ్లటానికి వాడువస్తే వీళ్లు అడ్డగించారు. కారణా
వట్టము సవరణకాబద్ధ యీ కోట్లాలో సహితము బల
వంతంగా యే అర్ధరాత్రి లగానినో వాళ్ల మూడో
వాడికిచ్చి వివాహం చేద్దామని కన్నాగాలు నన్నురు
న్నారు. నాకు మా నాన్నగారికి, అక్కయ్యకు, యిద్ద
ములేనుండా పెండ్లి చెయ్యాలని ముసలివాళ్ల పట్టు.
మా అయిదమ్మ తెలుసుకోగానే ఆ తెల్లమొఖం వాడు
కాస్త తెలివితెచ్చుకొని చూడుకున్నాడు, యొక్కడో
చాకిరి చెయ్యడానికి. పెళ్లికి పూర్వము రజస్వలనైతే
వాళ్లకొంప కూలిపోతుండేమోనని తారుపడేవాళ్లు.
నన్ను మా అక్కయ్యను రైతెక్కిస్తే మా నాన్నగారి
దగ్గరకు చేరుకొని హాయిగా వుంటాముగా. తమరు
మూరులు కావడంవల్ల యితరలనుగూడా అట్లా వుం
చాలని ప్రయత్నం చేస్తారు. విద్యా వికాసములేక
మొండిపట్టు పడితే సంసారాలు ధ్వంసం. లేనివాళ్లు
లేక యేమిస్తూ వుండే వాళ్లగతి యిట్లావున్నది. వీళ్ల
దగ్గరవుంటే ముళ్లమీద వున్నట్లున్నది. ఏవాటికి బాకీ
తీర్చుకొని మా నాన్నగారివద్దకు చేరుకొని హాయిగా
చదువుకుంటూ వృద్ధిలోకి వస్తామా అని ఆమర్దాతో
నిమిష మొక యొగముగా గడుపుకున్నాము.

కాశీ రమణీలు

శ్రీ జొన్నలగడ్డ సత్యనారాయణమూర్తిగారు

(నాటి రేయి)

బోండామనుషురాలు కాబోలు పడేడ్ల బాలిక చిన్నవల్లెములో కొన్ని కీళ్ళిలుంచి గుమ్మముకడ విలిచినది. ఆరాత్రివేళ బాలిక కూడ అతిథిసత్కారమున వెలుపాల్గొనుచున్నదో! ఆశ్చర్యముతో ఆనందముతో నామనస్సు నిండిపోయినది. ఆమెచు చూడ గనే వెనుక భటిండాలో పరిచితమైన నురుజ్ జ్ఞప్తివచ్చినది. ముద్దుతో ముచ్చటతో బాలికను పలుకరించి “అదేమి? అమ్మా!” అని ప్రశ్నించితిని. “పాఠశాలలో” (“శాంతాలము తీసికొనుడు”) అని ఆమె ప్రత్యుత్తరమిచ్చినది. వసారాకును వీధిగుమ్మమునకును నడుమగల చిన్నిహాలులోని చావపై బోండాచతికిలపడి “బైతియే” యని నన్ను ఆహ్వానించినాడు. “అబ్బా!” అని యిరువురకు ప్రత్యుత్తరమొసేగి బోండాకేదుట జరికిలపడితిని. బుడంకాయికూడ చావపై చేరినాడు. వల్లెమును బాలిక మామోలనుంచినది. అవలైలో వారికి తమలపాకు లెట్లు లభించినవో! బాలికను సమీపమున గూర్చుండ బెట్టుకొంటిని. ప్రక్కగదిలో బోండాభార్య అక్క కూర్చుండిరి. మామా ప్రాంతాలనుగుఱించిన ప్రసంగములు జరిగినవి. ఈ అమాయకులకు ఆధ్యాత్మికవిషయములే రుచించునని యెఱుఁగుదును. రామచంద్రుడు మా ప్రాంతాలలో

మనలినాడనియు గోదావరి నాడనన్యథాము సకు సమీపముండేయున్నదనియు రామేశ్వరము మాకెంతో దూరమునలేదనియు యాత్రార్థమై మాప్రదేశమునకు రండనియు నేను పలికినంతనే వారు పరమానంద భరితులైరి.

ఆహా! ఎట్టి పవిత్రతీపులు! రామచంద్రుడనినంతన గోదావరి యనినంతన రామేశ్వరమనినంతన వారి ముఖములందు పవిత్రమైన తేజస్సు తల్కొత్తినది! సూర్యునిలో ఉజ్జ్వలమైనకాంతి వెలయునట్లు, విశ్వాసమందు సద్భక్తి యొప్పుచుండునుగదా! సంశయాత్ములమైన విద్యాధికులము వాదప్రతివాదములు నలుపుచు భూమ్యాకాశముల నడుమ నలాడుచుండ నమాయకులైన ఈ పల్లెవాసులు విశ్వాసమును భక్తిని రెక్కలు జేసికొని రిప్ర్యురిప్ర్యున స్వర్గ వీధులలోని కెగిసిపోగలరు. “వల్లెలకు తరలు”డని పెద్దలనుచుందురు. “తరలుట ఆర్థికసమస్య పరిష్కారమునకుగాక ఆధ్యాత్మిక విద్యాభ్యాసమునకై” అని నేను కంఠమెత్తి వదించును.

మేము ప్రసంగించుకొనుచుండగా గృహిణి లేచి దొడ్డి వసారాలోనికిపోయి కుంపటినిండ నిప్పులుపోసి మాకనతిదూరమున జెట్టినది. చలితీవ్రముగను, ప్రత్యేకించి మాకు దున్న

హముగను ఉండుట అమె గ్రహించినది. ప్రశాంతమైన ఆసమయమున పవిత్రచిత్తులైన ఆపల్లెకుటుంబస్థులతో ప్రసంగించుచుండగా నామనసున అపూర్వమైన భావనవంతి ప్రవహించినది. హృదయమున నిహితమైన శక్తులకును, పల్లెవాతావరణమునకును ఎంత దగ్గఱిచుట్టటికము కలదో! నగరములందన వరతము వినబడు శర్కశశబ్దములుకాక పల్లె లందు వినబడు పిల్లతెమ్మెరల గుసగుసలే ఆర్త్యనలరించి, అంతరంగమున నిదురించుచుండిన శక్తులను లేపునని గ్రహింపగలిగితిని. కడుపున నొకభావము నిడికొని నాల్కనుండి వేటుమాటను జారవిడచు నాగరకుల మ్రోలనున్నపుడు మనసునకు దురంతమై యారిన కలుగుననియు, కల్మషరహితులైన జానపదులు హృదయములు విప్పి ప్రసంగించుచుండ నెదుటనుంటిమేని, నుడువుల కందనిహాయి, నందనమునమనలు పరిమళమువలె, మనసున నడయాడుననియు స్వానుభవమువలన చెలువగలను.

మేము ఇష్టాగోష్ఠి సలుపుచుండగనే పొట్టి పిడికి చావపై వ్రాలి నిదురించినాడు. బోండాలేచి మూకై రెండు మంచములను అందు వేరుబోయినాడు. “మంచములు వలదు అరుగుపై పరుందుము. రగ్గులున్నచి చలిభయములే”దని పలికితిని.

అనంతరము మేము మావ్యూరము ఆన్వలి కరిగితిమి. అరుగులపై నేదో రొట్ట దట్టముగా పడియున్నది. కుడి అరుగుపై రొట్ట

లోనే బోండా వెలికిలబడి “బాబూజీ! నేను ప్రతిదినమూ యిందే పరుందును. ఆ అరుగులపై మీకు మంచములు వేయింతును” అనినాడు. బోండా పద్ధతినే అవలంబింపవలె నని మక్కువ పడితిని. స్వస్థలమైన పేరవరమును వీడకమున్ను రాత్రులందు నాతండ్రి గారితో పొలములందు విడియు వాడను. ఒత్తుగ గడ్డిపజిచి పాలేరులు మాకు శయ్య నేర్పజుచువారు. దానిపై వెలికిలబడి, నిస్తబ్ద నిశీధినీ సమయమున నీలాకాశమున వెలయు నక్షత్రముల నవలోకించుచు, చల్లని పిల్లవాయువు శరీరమును స్పృశించుచు వంతరంగమున నెంతో హాయిని బుట్టించుచుండ నల్లన దాని వనుభవించుచు, అసంఖ్యాకములై కూడియు నించుకంటైన రొదజేయక అంతరిక్షమున తారకలు నోళ్లు మెదల్చుని తాపనులట్లు ఏల, ఎట్లు వసించుచున్నవో యని తలపోయుచు, ఎంతో దూరమున నొక్కొక దిక్కునుండి అపుడపుడు పక్షి కూజితము చెవిబడినపుడు ప్రశాంతమైన ప్రకృతి గృహమున నడెట్టి సుఖజీవితమును కడపుచున్నదో యని యూహించుచు, అదూరమున వెన్నెలలో నిలిచి, భావమననము గావించుకొను కవి మానసమువలె, నెమరువేయుచుండు పశువులగుంపు జూచుచు, ఒక్కొక ముహూర్తమున పాలేరు పాడు ఏలపాటకు వీనులొగ్గి గంగోత్తరినుండి జాలువారు పూతధారవలె నిర్మలినమైన వాని గుండెనుండి వెలారు మధుర స్వనమండలి మహత్త్వమునకు జోహార

గృహంక్షి

నుచు, మేల్కొంచియే ఆనందస్వప్నము లట్లుకొనుచు, బ్రతికియుండియే స్వర్గసుఖము ననుభవించుచు, నొకప్పుడు నేను కడపిన దినములు జ్ఞప్తికివచ్చి నా స్మృతిపథమున నా నందలహరిని ప్రవహింపజేసినది. ఆహా! స్మృతి ఎంత మధురమైనది! ఎంత మహిమోపేతమైనది! బాల్యమున ననుభవించిన నాహాయి కలకత్తా మహానగరమున ప్రవేశించినంతనే కడలేతినది. దేశభ్రమణము నలుపుతేటి కొండలందును, వనములందును, పొలములందును, పల్లెలందును విడియు తరుణములు లభించినపుడు మరలనట్టి హాయిని జాటువాడను. పతితలు మానసికముగ నన్ననుగమించిరేని, కాలక్రమమున వారి నీ ప్రదేశములకు గొనిపోదును. ఈ యుదంతమును చదువుతేటి ఆంతరంగికముగ వారు హినుగిరి దృశ్యములందు విడియుదురని, పచ్చని

చేలందు, చక్కని తోటలందు, మంచెలందు, ప్రశాంతములైన పల్లె ప్రాంగణములందు మానసికముగ పన్నుండి హాయిపడెదరని ఆశపడుచున్నాను. నాటి ఆనందమును దలపోసి, మంచముపై పరుండుట కంట బోండానలె రొట్టమీదనే పరుండుట మేలని గ్రహించి “మంచములు వలదు. రొట్టలోని హాయి నెఱుగుదు”నని పిన్న నాటి యుదంతమును సంక్షేపముగ వానికి దెలిపితిని. నానిశ్చితము నెఱిగి, బోండా అచ్చెరువొందినాడు. అతని అక్కాయిల్లాలా ఇంచుక దుఖించిరి.

వారేమి అనుకొనినవలచుకొనెదరు గాక! నాటిరేయి అరుగుమీది రొట్టలోనే మేను వాల్చితిని. లోనుండివచ్చి, పొట్టి పిచికి అరుగుమూల బరిగినాడు.

అక్క జెల్లెండ్ర లేమి

అక్కయుదమ్ముకునుగూడి యడుగులిడుచు, హస్తములు హస్తములజేర్చి యాటలాడి సొంపునొయ్యారమును గనులార నింపునొండ, సంతసముగల్గదెవ్వరి స్వాంతములకు! అక్కదమ్ముడు నుయ్యెలయందు జేరి, పాటబాడుచు నూగుచు నాటలాడ తల్లిదండ్రుల చిత్తముల్ దనివినొండ, చూచువారికి సంతృప్తిదోచుగాడె! అన్నదమ్ములుగల సౌఖ్యమబ్బుగాక, భోగభాగ్యంబులును హెచ్చుపొసగుగాక వృద్ధిమఱపించు భార్యలభించుగాక, అక్కజెల్లెండ్రలేకుండు టార్తిగాడె? అక్కజెల్లెండ్రు పురుషున, కన్నదమ్ములాడు వారికి, లేకున్ననవనియందు సోదరిసోదరప్రేమ సుఖమెఱుగని, కొఱతచే జీవితంబెల్ల కుందు చుండు! వేదలైబొట్టగూటికి పెనగులాడు, మనుజులొకిల్లు సంపదల్ బడయువచ్చు సోదరిసోదరులు లేనివేదనంబు, బాపుకొనుటకు వశమె ఎవ్వనికైన?

ద స రా గృ హ ల క్షి

౧

శ్రీమతి ఆచంట సత్యవత్సరాదు

మొన్న ఆట్టోవియ రెండవ తేదికి “మా దసరా సందిక గృహలక్ష్మి” వచ్చింది. సచ్చి రావడం తోనే ఇరుగు పొరుగు సోదరీమణులందరు మాతోసారిమ్మంటే, మాతోమాటిమ్మని, ఆక్రమణగా అదగడం మొదలెట్టారు. “వేనింకా చూడైనా చూడలేదు. మీ యందరికీ చదువాలని ఎంత అభిలాషగాయిందో నా కంఠకంటే తొందరగాయింది. గమక, అందరం మధ్యాహ్నం తీరుబడి సమయంలో ఒక చోట కూర్చోని చదువుకుందాం. రమ్మన్నాను. అందరూ సరే అని తలపాపి వెళ్లారు. ‘గృహలక్ష్మి’ మీకుంటే మోజుచేత, వంటలు, భోజనాలు త్వరగా తెమల్చుకొని వచ్చేసారు. ఒకరు చదువడం, అందరూ వివడం తీలా ఏర్పాటు చేసుకున్నాము. ఎవరు పుస్తకం వాళ్లే చదివితే బాగుంటుంది, నలిగినా తొలగినా, మాకు బాధ్యకుండదు. వన్నే చదువమన్నాయి.

ఆ ఏర్పాటుగా మాకున్న మధ్యాహ్నం రెండు, ఐదు మధ్యయున్న ఖాళీలో, రెండు రోజులు చదువుకున్నాము. అక్కడనుండి, సంభాషణ లారంభమయ్యాయి. విన్నవారి ఆభిప్రాయాలన్నీ ఇమ్మన్నాను. “పుట్టెకోక గుణము, జిహ్వకోక రుచి” యిన్నిట్లు, మూడు వంతులు మంది పాత ఆచారాలతో యుండి దసరా కథలు, అంటే, “మనవద్దనేగా వాళ్ల మురిపాలు” అన్న కథలాంటివి మెచ్చుకొన్నాయి. కొంచెం ప్రపంచ పరిస్థితులు, కాలమార్పులు గమనించిన సోదరీ రత్నములు, ‘ఇల్లలుకగానే పండుగా’ అని గడపలకు పసుపు కుంకుమలు, గోడలకు వెల్లా వేసినంత మాత్రాన పండుగనివించునా. ఇంట్లో దబ్బు శక్తి, పంట్లో చాకిరిచేసి ప్రాణయంటేనే లక్షణంగా పండుగ పెడుతుంది కాని, శ్రీల మార్గత్వానికి, అవివేకానికి నిందలుపాండుమా, పతిశీలులో దబ్బులేకపో

యినా పండుగ చేయాలన్న పట్టుదలతో, మగవితే చివాట్లుతింటూ, ఓ కంటా ఏడుస్తూ, మూతి ముడుపులతోటి, అలకలతోటి ఆకాస్త పండుగ రోజులు పెడితే ఏలా యుంటుంది! అందుచేత, ధనవంతులకి పండుగ, ధర్మద్రులకు ఎండుగ, అనే ద్వంద్వయోగాలు పోయేవరకు, కాలానుగుణ్యంగా బుద్ధులు మార్పుకొని, ప్రస్తుతం కావలసిన, చేత సాధ్యమైన వంక రృప్తి మరల్చాలన్న, పండుగ కబుర్లన్న కథలాంటివి బాగున్నాయని అన్నారు.

నాకో యిద్దరు ప్రాణచెలులు లున్నారు. ఒక ఆవిడ కొంచెం సామాన్య సంసారిణి నావలెనే. ఒక ఆవిడ మాకంటే అంతర్వర్ణరాలే కాని, ధనకాలిని, ఉదారకాలిని. ఆవిడ, ఈవిడ ఇక విమర్శించాలి. సామాన్య సంసారిణి అన్నది. శ్రీమతి కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మ గారి “మీదు ముచ్చట్ల” కథ బాగుంది. మన శ్రీల కిది నిత్యానుభవమే కదా! ఏదో ఒక భోజనమో పేరంటమో మనకు తగుల్తూ ఉంటునే యుంటుంది. వెళ్లటపుడల్లా రవికలగుడ్డల తగుపు పట్టుకెళ్లే ఆచారం మన్నిమహా బాధ పెట్టుతూనేయుంది. ఓవాడు వెళ్లి భోజనానికి వెళ్లాలిసాచ్చింది. వాళ్లునాకు దగ్గర బంధువులు. మా అమ్మాయి వెళ్లికి, పిల్లకి చీర రవిక, పెండి కుంకంబిణి తెచ్చారు. ఇప్పుడు వారింటికి వెళ్లాలి. వాళ్లు దబ్బున్నవాళ్లు గాన, అన్ని తెచ్చారు, నేను తిరిగి చీరలు భరిణలు యియ్యలేను. ఆఖరికి ఒక్క పావలా చీటిగుడ్డ తెచ్చున్నా మావారు తన వద్ద లేదన్నారు. శ్రీల ఆర్థిక దుస్థితి, చేతకానితనం, వారసత్వపు హక్కులులేని డివిడెండురృపం అప్పుడు నాకు మనమొక ముల్లులా కాటినది. ఓ! ఒకరిని కానికమాదా అంటే చేతకానితనం గల శ్రీలమైపోయాంకదా! పేరంటానికప్పుడు వెళ్లనా! మాననా!

వెడిలే ఆకథలో చెప్పినట్లు నలుగురిలో నామధ్యగా యుంటుంది. మానలే దగ్గర బంధువులతో పని బాగుండును. ఇల్లా చిక్కుకున్నాను. తిలపటాయించాను. బడులడిగితే మాత్రం రీలే చెల్లాగ? అప్పుడైనా మగాళ్లనే ఆడగాలికదా? లేకపోతే కొందరు దుష్ట స్త్రీలు చేసినట్లు ఇంట్లో ఖర్చుల కబద్దమాడి మిగిల్చి రిచ్చాలి. ఆవెధవ పద్ధతి నాకిష్టములేదు. ఇలా తలుస్తూ, పాయంకాలండాకా చాపేశాను. కాని బంధువులవదం చేక తిగి రమ్మని కలుసుకొన్నది. ఇక వెళ్లకపోతే బాగుండదు. ఇంకలో రై వసుటన ఎల్లా కలిగిందో చూశారా! మా పొరుగుమ్మ కాకి యాత్ర చేసుకొన్నది. అప్పుడే వచ్చి ఓ గంగచెయి, ఒక రవికలగుడ్డ, అన్నపూర్ణ విగ్రహం, కుంకం పొట్లము యిచ్చింది. బ్రతుకు జీవుడా అనుకొని, ఆ విదకో నమస్కారంచేసి, అవిడిచ్చిన రవికలగుడ్డ పట్టుకొని, పెరటిలోయన్న చెట్టు కొబ్బరికాయ తీయించుకొని అనాటి కేరంటం చేచీ వదల్చుకున్నాను. ఇల్లాంటి పుట్టులు మన జీవితంలో చాలసార్లు సంవర్స పడుతూ యుంటాయి. అస్సారేంత్ర్యపు మామూలులేని స్త్రీల బ్రతుకిట్టి స్వల్ప విషయాల్లోకూడ ఎంత దుర్బరమా చూడు, పెరట్లో కొబ్బరి చెట్టుంటే, పళ్లు కొనడానికి దబ్బులేని నీతిలో ఫలదానంచేసి, ఉపకరించింది. అల్లాగే, చేతిలో, అర్థలాభం కలిగే, ఓ చేతి పకో అర్జించడానికి ఒక లలితకోయింటే, మనకంతలాభం. మనం ఒకరిని ఆడగవలసిన దుర్గతి రాదుకదా? లేవిదానినికాన, అర్జనా విషయం స్వతంత్రం కావలెను. ఉన్న సోదరీమణులకు భవార్జన అన్న విషయం అపఖ్యాతిని, అభిమానం. అట్టివాళ్లకు వారసత్వపు మామూలులేక చేతిలో పైసాయుండదు. ఇవ్వని, మగడు, పెట్టని తండ్రి అయ్యాక, కుటుంబం గొప్పలెందుకు, అట్టి స్త్రీలు నిర్ధనులే. మొత్తంమీద, స్త్రీలకు కూడ స్వతంత్ర ధనం కావాలన్నమాట ముఖ్యాంశము. అప్పుడు కాని స్త్రీల కన్నీరు కట్టదు. దానిపైనకాని,

దేకక్షేమం, లోకసౌఖ్యం, కుటుంబానుకూలముకాదు. గనుక, ముందుగా, అర్థికసహనత్వం కలిగేవయ్యా, పాతాచారాలు, అన్నీ అనికాదు, మూలకంగా, విడుద్యముగా కాకుండా పట్టుకు ప్రావీణ్యతే మాధ్యాచారాలు మోపిగోవాలి. ఇచ్చి పుచ్చుకునే దుణుపద్ధతులూదాలి. అంతకు మనం, మన సుఖం మన అచారం వచ్చేరకు, అట్టి కథలే వ్రాస్తూ హెచ్చరిస్తూ యుండాల్సింది. ఖండనగా ఉపన్యాసాలిచ్చుచుండాలి. మన న్ములు మార్చుకోవాలి. అభిమానం వదలుకోవాలి. అక్షేపణలంకించాలి. మాబోట్లకు హాయికలుగాలి అన్నదాచెలి. దానికందం ఆమోదించాం. ఈపాత అచారాన్ని మొదటికే భేదించాలంటే కరపత్రాలు పంచిపెట్టాలి, ఎవరో ఒకరు ముందడుగుజేసి, నిండు కార్డులలోనే అందరికీ తెలిపేలాగ, ఈవిషయం తెలియపర్చాలని ఆక్కడదేన పదుగురం రిచ్చానించుకున్నా.

అంటే, మా దనగా గృహలక్ష్మి పంతుమ్మ మాయంటికొచ్చి తన భోధనలచే, మాపదిమందిలో సంఘభోషము చూపి, దిద్ది, పంచలనం కలిగింది, ఆడబడచులు, అబ్బుళ్లలా దబ్బు కర్చుచేయించి వెళ్లకుండా, స్త్రీలకొక నీతి నియమం, కట్టుబాటు చేప్పిందన్నమాటనిజేన్నాను. అందరూ నివ్వి, అందుకనే ఈ 'గృహలక్ష్మి' మనందరికీ ఆదండుచే. దబ్బు దోచకుండా, మన స్త్రీలకు ఉన్నతీచెప్పే ఆదండుచు, నెల నెలా వస్తేమాత్రం యేకంటా యుండవ్వురు.

ఇక ధనకాలిచెలి అభిప్రాయం చెప్పాలి. అవిదవట్టివట్టి అభిప్రాయాలు వచ్చేరకంకాదు. అదర్బమణి. చేసిమాసిం చేపిరి. మణి అంటే అన్నిటిలోను ఉన్నత స్థానార్హురాలకు అర్థము. ఆమె నామంకూడా రత్నమణి.

ఆ విద దీమలకు చిక్కులేనివారికి మంచిపనులు ములో లోడ్చుడి వారిలోని కత్తులకు విజృంభింపచేసి స్వయంపోషకులనుగా చేస్తావుంటుంది.

అవిదకు పతి నుమృదయపరివర్తన కావాలి, మన సంఘానికి పుష్కలం అట్టి సమానాభావ మనురాలి. ఉచ్చ నీచాలు, భాగ్యవారిద్రాణులు, సౌఖ్యా సౌఖ్యములు, ముఖదుఃఖములు, కలిమి లేములు, స్వాతంత్ర్య అస్వాతంత్ర్యములు, గౌరవా గౌరవాలు అనే ద్వంద భావాలు మనలో వదలాలి. మరకక్షులు మాయాలి. స్వార్థపరత్వము చావాలి. అప్పుడు దేశమోక్షం కలుగుతుంది. సంఘలోపాలు సరిదిద్దవలసివస్తుంది. గృహ కట్టోలాలుగుతాయి. సగుల కన్నీర్లు కట్టి సౌఖ్యా నందాలు వర్ధిల్లుతాయి. కాంతిస్థాపన అగును. ఇంక మార్పు కలగాలంటే వ్రాసే వ్రాతలు, చెప్పే ఉపన్యాసాలు, నడిచే నడవళ్లు మారాలి. విమర్శన జ్ఞానంతో ప్రతీతిమగూ ముందుపవిహ్యాలి. ఆచరణ, ఆచర్యము ఈ రెండే కావాలి. ప్రతికాధిపతులు విలేఖర్లచే సంఘపరివర్తక, దేశక్షేమ, శ్రీకళ్యాణ విషయ వ్యాసాలే వ్రాయించాలి. నాయకులు మహా పథలలో లోకానికి ప్రబోధించాలి. మాధ్యాచారాలు మాటలలో ఉండకపోతే కావసపథ్యులు చట్టాలుచేయించి మరీవదలించాలి. అప్పటికి సంచలనంకలిగి మార్పుకలిగి శ్రీల కానందపీఠ నుమయ తుంది. ఆర్థికలాభం కలుగుతుంది. ఇందు తెన్ని సంవత్సరాలు పట్టుకోయి నే నన్నాను.

మారత్తుమణి తమ్మ నలుగురియెదుట పోగడుట పోంచక "నాదిధి కేమచేస్తే నన్నింక ఎత్తు ఎత్తక మొందుకు?" పలోపకారాధ్యుడం కరీరత్తుని ప్రప్త సృష్టిచేస్తే విధికాసనం మీరుట అవిశేకం కప్పుకాని విధివిధానా లాచరించుటలో గొప్పేముంది" అంది విషయంగా తలవంచి.

మల్లి దసరాసందిక వ్యాసనిమర్శ వొచ్చింది. ప్రస్తుతంలో కావలసినవి, లోకమార్పుల కవసరమైనవి, మనమిప్పుడు చేస్తున్నవి, అన్ని విషయాలు కూడా దరికెదుర్చద్రమ్మగారి "భారత శ్రీలక్షి ఉద్యమము-భావ పరిణామము" అన్న వ్యాసంలోయెన్నాయి. అట్లాంటి

రచనలేమనకప్పు దావశ్యకం" అంది మణి. మన శ్రీల గ్రుద్దినమ్మ కాలచే కల్లు మోసాలకి "వంచన, మోసం, మాయ" అనే భాగవతుల లక్ష్మీకాంతమ్మగారి వ్యాసం బుద్ధి చెబుతోందంటి ఒకావిడ. మరల పది మంది ఆమోదంపడిసింది "విజేతేవైరివిజేతే" అన్న క. ముగుడుమణిగారి ముగుణప్రబోధిత వ్యాసం. అట్టి పరిశ్రమలు ధనవంతులు పెట్టుబళ్లు పెట్టి లీగలచే చేయించి ఉపాధికలిగించియు స్వదేశవస్తుసమ్మర్శ కలిగించి విజేతేవస్తువైరులు వదల్చాలి అని తీర్మానించాము.

"లక్ష్మి" అన్న అలివేలుయంగాడవిగారి కథా వ్యాసం కామ్యక శ్రీల మణిలి బావుట నుపయోగించును. మిల్లునాయల రాక్షసత్వంపై దాడివెలి, లివిడెట్ కంపెనీలగాచేసి తీరవలసిందే. చాలెంత నేదవయాసముమంది బాలింకన మూడవమాసం వచ్చే వర్ష విశ్రాంతియిచ్చి జీవితానికి జీతంపీర్చురచే వీరైనా కలుగజేయాలి.

తరువాత, ఆచారములన్న వింతమూరివారి వ్యాసం లాంటిని చావస్తాచారాలనే అనుసరించే గ్రుద్దితనాన్ని మోగొట్టగలవు. ఇన్ని శక్తులు కలిగింది జీవితాన్ని వికసింపజేసేది విద్యావిధానం కాన ఆచార్యం గల నీయమే.

కామరాజు మైలేయిగారి వ్యాసం గృహమును భూకలవృద్ధంగాజేసి ఆస్వర్గంలో దంపతులిద్దరూ కూడ, దేశేంద్రవైభవం పొందిచక్కని నడవడి గృహిణిలోకానికి నేర్పుమున్నది. పాంధూపదితర నిలబెట్టుకోనే నేర్పుయాపించినది. ఇట్టివారలే మన కిప్పుడుకావాలి. ఏవిషయమైనా అమితమై, తలమనిగి నప్పుడుమల్లి సనాతనంపైపు కొంచెంవృద్ధి మల్లిస్తేనే కాని, మరీసాగరతకలా సముద్రంలోమిలిగి అయగంటు తాము. కళాపోషకగాన విద్యకున్నతస్థానాలుకలుగు చునేయిన్నవి. వాటిపీడిట జరుగు, శ్రీలగావ పథలు ప్రదర్శనలు తార్కాణం, కాని అందరికి

మలభిసాధ్యం గావించా ధనాధికంతో కలిగేగాన విద్యమబడులలో పఠనీయగంటగా, ఉచితంగా నిర్మించితిరాలి.

శ్రీలనుమంగలి చిహ్నము నగు, సమస్త కుటుంబులకప్పుడు ప్రాధాన్యమిచ్చి, విదేశీ సబ్బు, పోష, పొదర్ల పెరివ్యామోహం మాన్పించి, కర్వారావిదేశానికి ప్రవహించు, భవప్రవాహ మరికట్టి స్వంతసమృద్ధుల ఆరోగ్య విలువలు తెచ్చి, ఆనంది ఘోషియేమిగారి వ్యాపరాజము ప్రకంపనీయము.

వృద్ధాప్య, ఆతిథ్యాల వివాహాలకు చక్కలేవచ్చాయికదా? ఇక దొర్లగృహంనుం అంతరిస్తుండేమా. ఆయెవయ్య ఆంధోళనలు అవసరమే. అట్టి అననుకుల దాంపత్యాలలో పాతివ్రత్యం పతికమైందంటే ఆకర్షణము కాదు. అసంగతి, దీ, అనమాయగారి వ్యాసం సమర్థించింది.

వెన్నెలలోకథ యవ్వన యువతీయువకప్రణయ మోహాలతో పనివస్తుంది కాని, మాటోటి, బిడ్డలకలుల కర్మముకాదు.

మకపట్టుదలలో, ఘోరాతి ఘోరకర్మలు చేయుట కైనా వెనుకీయని, మతేతరులకు, దయాకరస, అహింసా ప్రవర్తన, ద్రవీధులకు మృదయాలుగల, శాంతతత్వతోధికాను సరణీయులను, సౌఖ్యక, వెలిమి కలిగింది, దేశకాంతిని కలిగించుటకు, తూర్పుపడమరకం కావలెను. స్వభావం మార్పుటకు, బట్టల పోగొట్టుటకు నుండలేదు. నాయకుల నేకపాట్లు, మాడినకురమ్మగారి హిందూ మహమ్మదీయ సఖ్యతకై పడుచున్నార కాని, ఫలిత మినుమంతా లభించుటలేదు. లభిస్తే చచ్చినవాడువునర్వస్త మైత్తిసల్లే లోకంసంతోషించును. ఆదిమనం చూడబోము.

ధనమందరికి నిండుగా యున్నప్పుడు కాని, ఉదారులగు ధనమంతులు పూనినప్పుడు కాని, శ్రీసమాజములు నిరముగా యుంటాయి. సమానమే కలచనప్పుడిక, సమాజమెల్లాగ నిర్భవక్షం ముందు? సమానభావం కు వరాలికాని, మాపాయిచందాదారులు, దేవునిసన్నిధి నిన్ని, సమాజపెద్దల ముందున్న మాతృవారి, కదిలర

స్వల్ప చందాదారు లవలలే యుండాలన్న ఉచ్చుచి ఛావాలువదలి, మనోవర్తనం కలుగవలసివు, 'మారు బాట్టిముడుతాయి కాని, మాడుకోవ్వలెనుద' వన్న నిందితాపవాదం శ్రీసంపూలకు వదలదు. అవి వదలేస్తేకాని సిద్ధపరమాణులు లభించవు.

అన్నీ బాహ్యవిషయాలేమాస్తే జన్మలుకరించే భక్తివిషయాలుకు జన్మవద్దా. కార్యతైశ్వర్యమే భక్తిగాన, అట్టిభక్తి ప్రాధాన్యం చన లవశ్యంయండి తీరాలి.

ఉపయోగించే వస్తువులపుట్టుపూర్వోక్తాలు తెలిసికోవాలంటే గొడుగులవ్యాసం లాంటివికావాలి. ఇట్టి రచనానిర్మాణ మభివృద్ధి కావాలంటే శ్రీలెవరికా సంపాదకులుగా యుండితిరాలి.

పత్రికలు స్థాపించి నడిపితిరాలి, విమర్శించి జ్ఞాన రీతాలు మొకలకెత్తించాలి.

త్రివర్ణదిత్ర రచనాప్రావీణ్యం బాగుంది. మొత్తం మీద మాదసరా 'గృహలక్ష్మి' ఈసారి ఆదర్శవెలిగా పరిణమించింది. అందరి ఆహ్వాదంపొందింది. మారత ఫక్కిత్రోక్తింది. తోడిబాకికెప్పి చూపించింది. ఇట్టిక్రొత్త దారులంకా చూపించి మావెలి మారోక దారి చూపాలని కోరుతూ ఎవరిళ్లకువారు పోయాము.

విద్యావిధాన మార్పులు జరగాలి. ఆచార సూత్రాలుమారాలి. ప్రబోధంజరగాలి. కాని, దసరా పండుగుకు దసరాకథలు, సంకురాత్రికి గొప్పిళ్లు, ముగ్గుల్ని, పిండివంటల్ని అట్లుగన, క్రొత్తబట్టల్ని బొమ్మలకొలుపుల్ని పట్టుకొని, చర్చితకర్వణంచేస్తూ వ్రాస్తుంటే, సంకువెల్లుల గంగవెల్లుల క్రిందదిగు తాయికాని పిచ్చులుకుదరవు. ఘోటుమందులకు కాని కోగనియ్యాలంకాదు.

ఒకే ఆచారాలని పట్టుకునే ప్రాకులాడి అనుసరించే, సాంఘిక పెరికోగం నివారణ కావాలంటే, రామబాణాలనంటి, రచనాపోటులతో కాని పురాణకోగాలు కుదరవు. గాన, మారతనరచనలు, విమర్శ వ్యాసాలు అవసరమని, మా గృహలక్ష్మికి మాపలచాగాచెప్పించుంటిమి.

శ్రీమతి అపసా సుగుణరణిగారు

“గృహలక్ష్మి” ఐహాస్యవామ సంవత్సర దసరా సందికను తదితర భాగ్యము లభించినది. ప్రకటనలార్య, వ్యయప్రయాసములకు లోనై, విధవీయముల యమాల్యావ్యాపరచలను నీకరించి సందికను కై నేతతో వెలువరించిన సంపాదకు లెంతయు చందనీయము. ఈసందిక ఆంధ్రభాషలలామ లో యమాల్యాధూమణమని చెప్పట స్తుతివాక్యము కాకరదు.

ఈసందికలో ప్రథమవ్యాసము సంపాదకీయములు రెండు తదితరవ్యాసములన్నియు శ్రీలచేతనే వ్రాయబడినవి. ఈసందిక ప్రథమవ్యాసము దసరా అంత రాధమును మనస్సు కొప్పించని హాస్యపునోరణిలో చుకుకుగా బోధపరిచినది.

ఈసందికలో ఆరు కథలున్నవి. కళాబ్రములు దొల్లివా, ఆకాయములు అడుగంటివా శ్రీలు గుడ్డిగా పూర్వారాచము లనుకరిస్తున్నారని, కుభ కార్యములకు రవికలగుడ్డలను తీసుకొనిపోవుట యీకరిగతికే చేరునని, అన్నింటిని పురుషులమైన ఆధారపడిన శ్రీలు యీ వాడుకను మొదలంటు నకింపదేయు టావక్యకమని, తరు యింద్లో జరిగే కార్యములలో దీరి నాచరణలోనికి తెచ్చుట సమంజసమని, యీ క్రియుక్తముగా “విందుముచ్చట” తెలియజేసినది.

సకమాసములు వ్యక్త్య ప్రములేక మోసి కనిపెంచినను దేక కాల పరిస్థితులబట్టి శ్రీపురుష కిశువులను మాతృజేవి పక్షపాతవృద్ధితో చూడ నవకాకము కలుగుచున్నదని ఆ శ్రీకిశువు రీ పక్షపాతము గ్రహించి అభయ కుభములెఱంగని తమ చిరుతహృదయములను బాధించుకొని కృంగి, కృశించి ఆకాలమృత్యువారి బడుచున్నారని కరుణారసపూరితముగ “నాటికల” వాక్రచ్చినది.

ధనవ్యయమునకు వెనుదీసినది పురుషులు, దర్దా

లోపములకు భయపడినది శ్రీలు, పెట్టుపది చేసిన అల్లులడు, పర్యావసానముగ లోటుపాటులు గలిగిన మనస్సు చిన్నబుచ్చుకున్నది కూతుండని ఆయా సంవత్సరములను అతిశయోక్తిలేక పూనగుచ్చినట్లు వక్కాణించినది “మావద్దనేగా వార్లమరిపాటు.” పండగకి అల్లులడు విలువనంపుట దండగ యని హాస్యరసపూరితముగ “పండగకలుద్దు” తెలియజేసినది.

ప్రియులు ప్రేమించవలసినది అందచందములు కావు, అంగసౌష్ఠ్యములు కావు, పదిత్రమైన వ్యాద యనునది ఉద్బోధించినది “వెన్నెల్లా.”

కార్మిక శ్రీలు కష్టములకు, సోకిల్యమును కాచు కొనుటకై పడిన పాట్లను కండ్లకు కట్టువట్టుగా వర్ణించినది “లక్ష్మి.”

“యశోవతి” చరిత్రాత్మకమైనను చక్కని రూపు చాల్చినది.

“శ్రీలు పుత్రికాసంపాదకులుగా ఉంటే”, “జీవితవికాసమునకు విద్య”, “అధ్యుదయానికి అవసరమైన రచనావిధానము”, “శ్రీసమాజములు స్థిరముగా ఉండాలంటే”, “భారత శ్రీల ఉద్యమము—భావపరిణామము”, మున్నగు రసవత్తరములగు వ్యాసములు శ్రీల పునోభివృద్ధికై నూచన లాపంగినవి.

ఇందు “శ్రీలు పుత్రికాసంపాదకులుగా ఉంటే” అన్న వ్యాసములోనున్న విషయములను నేను కాదనము. కాని 32 సంవత్సరముల మండి వ్యయప్రయాసలకొర్య భావప్రబోధమే ఆకాయముగా పెట్టుకొని శ్రీమతి బాలాంతపు శేషమృగాని సంపాదకత్వమున శ్రీలొకరకై నడుపబడుచున్న “హిందు సుందరి” పత్రిక స్వర్ణ సౌకాంతిసందికలో “అనేక పర్యాయములు శ్రీలోకమున కంజరించి

గృహలక్ష్మి

వ్యాసమునియ ప్రార్థించినను ఏలాకో ఆంధ్రసోదరి మణులు మా పురికాయందు 'శిరశ్చ' చూపుట విచారణీయ"మని ప్రకటించినది. సోదరి లలితాదేవి గారు దీనినికూడ గమనించగలండులకు మనవి.

"విశేషజ్ఞి ఏడిలే" తెలియజేసిన విషయములను పాశ్చాత్య వస్తువ్యాపారముగల ప్రతిగృహిణియు చదివి ఆచరింపవలసియున్నది.

"చంచల! మాయా! మోసము!" విడిచిందిన రహస్యములను మరవాధరాలూ భక్తురాలైనదమని గుడ్డిగా ఒకరు పోయినదానిని ఇంకొకరు పోవు సోదరిమణు లందరు గమనించవలసియున్నది.

"హింసామహామృతీయ సఖ్యత" వికాలవృత్తి కలిగియున్నది. దీనిని చదవగలిగినచో జిన్నాగారు ఇంతన్ని మరకులు కోరడకో ఊహింపవలసియున్నది.

"పతివ్రతార్థం పతిరమైంది," ఆచారములు", "గాడుగుల పుట్టుపూర్వోత్తరాలు", "గానము", "గృహము-గృహలక్ష్మి" చక్కని సాదృశ్యము లతో విషయములను నిర్ణయించినవి.

భాషగీతములు "మా పది న", "దార్భాగ్య సంఘం" హాస్యకరుణాసహృదితముగ మారనత్వమును

ప్రసాదించినవి. "ప్రాంజలి" యొక అమూల్యభూషణము.

"గృహలక్ష్మి!" సాధిప్రాయము. "కాత్యాయనీ!" సామ్యము చక్కనిది. "పూజ" వ్యాఖ్యానము నిరుపమానము. "వాగరాజి" పలుకులు తియ్యి నివి. "స్మారకచిహ్నము" సరళసరళి. సోదరి ఆచర్యమంబిగారు "గృహలక్ష్మి" రమ్మ మాయంటి కిన్" అని చిరుతసోదరి గృహలక్ష్మిని తమ ఇంటి కావ్యనింది మార్గదర్శకులైవారు. ఇంకను పెక్కు సోదరిమణులు "గృహలక్ష్మి"ని తమతమ యింద్లకు ఆహ్వానించవలసియున్నది.

ఈసంచికలో చాలవరకు రచయితల ఛాయాచిత్రములు చేర్చబడినవి. ఇది "గృహలక్ష్మి" కొక నూత్నకోభి. త్రివర్ణచిత్రము లెవరు చిత్రించినో తెలియదు. చిత్ర కారుల పేరులు ప్రకటించిన బాగుండునేమో. త్రివర్ణచిత్రములలో 'కళాతన్మయిత' లేవక లుట్టిపడుచున్నది. 'అవ్వమ్మకాలి' చక్కని దృశ్యము. ఇతర ఛాయాచిత్రములలో శ్రీల పారిశ్రామిక లలితకళాకళాల చిత్రముల సంఖ్య హెచ్చు.

జ్వరాన్నుండి పునరారోగ్యం అద్భుతంగా కలిగింది

మిడ్లర్ ఆరెక్స్ మిరాండా ఇలా వ్రాస్తున్నారు: తీవ్రమైన జ్వరంవచ్చింది. దాన్నుంచి లేరు కొన్నానో లేదో మరీవచ్చింది జ్వరం. చాలా బలహీనమైపోయాను. తినలేను; తింటే డోకులు; త్వరత్వరగా మరీ బలహీనం అవుతున్నాను. త్వరగా బలమిస్తుందని డాక్టరు హాల్లిస్స వాడనున్నారు. తింటే కడుపులో నిలచిన ఆహార మదొక్కటే! త్వరగానే వా నితి బాగుపడింది. అప్పటినుంచి ఎంతో బలంగావున్నాను; మరీ ఆజ్వరం వాడగ్గరికై వారలేను. నే నెత్తురూ హాల్లిస్సను ఇంట్లో పెట్టుకొనివుంటాను.

—మిడ్లర్ ఆరెక్స్ మిరాండా, గోవా.

నేడే హాల్లిస్స కోసం—అంటిటా దొంగతుంది.

శ్రీమతి సుబ్బరాయనుగారి బిల్లు

‘ఇది యెట్లు పరిణమించునో’

శ్రీమతి కొరప్రాలు వెంకటరంగమ్మగారు

ధర్మబద్ధమైన మన భారత దేశంలో మూడువంతుల వరకు స్త్రీలయొక్క మనోనిగ్రహమే, సత్యధర్మములను నిలుపుచున్నదని చెప్పక తప్పదు.

సాధారణముగా జనులలో నూతన ప్రియత్వము యెక్కువ. యెవరైనా ఒక కొత్తమాదిరి వస్తువునుగాని, కొత్త పాషనుగా ఆలంకరించుకొనుటగాని చూచిరేని, వెంటనే దాని ననుకరించుట అలవాటుగా వచ్చుచున్నది. ఇదివరకు మన దేశంలోకి, నాటక కంపెనీలు వచ్చినప్పుడు, పూనాస్త్రీల మాదిరిగా జడచుట్టు బట్టకట్టు మొదలైనవి ధరించిన స్త్రీప్రారంభమూచి, మన స్త్రీలంతా ఆ విధమైన ఆలంకారములనే చేసుకొనేవారు. రానురాను ప్రస్తుతము సినీమాలోని స్త్రీల ఆలంకారములను చూచుట కలవలసిన తర్వాత శరీరమంతటను వస్త్రముతో కప్పకొనుటే మనవారికి అనాగరి

కతయైనది. కావున, ప్రస్తుత మందుగల దేశాంధోళనకు సాయము స్త్రీ పురుషుల ప్రేమలరకు కొడవలివంటి బిల్లు అమలు నకువస్తే మరియే సాధనములు అవసరము లేకుండానే, దేశము భ్రష్టుకాగలదు. కొందరికి‘ఇట్టి నిబంధనలవల్లనే దేశభ్యుదయము’ అని తోచవచ్చును. కాని, ప్రతివారికిని అనుకూలించు విషయము కాదని చెప్పవలసియున్నది. ఏ స్త్రీ పురుషులకు జన్మాంతము నందైనను విడువని ప్రేమపాశముండునో ఆ స్త్రీ పురుషుల పవిత్రాత్మశక్తులే దేశమును గాని, లోకమునుగాని ఉద్ధరింపగలవు. ప్రేమయే పరమేశ్వరుడు. ప్రేమలేనితావు నిర్జీవము. కావున నిట్టి స్వచ్ఛ ప్రేమామృతము నింకింపజేయకుండా నట్టి సవరణలలో యీ బిల్లు వ్యాసు కాశాలనియడల యీ బిల్లుయొక్క లాభ మెంతమాత్రము లేకపోవుటయేగాక, మరి కష్టములకుగూడ కారణమగునని నా అభిప్రాయము.

బహుపత్నీత్వ నిరోధచట్ట మవసరముగాని,

విడాకుల చట్ట మవసరమా?

శ్రీమతి నెమలి చంద్రమతిగారు

కారదాబిల్లు అమలులోనికివచ్చిన వెనుక అతిభార్య వివాహములు రూపొందుచున్నవి. బాలికకు యుక్తవయసు వచ్చిన వెనుక వారి యనుమతిపైనే తలిదండ్రులు వివాహములు చేయుచున్నారు. అట్లు భార్యాభర్తలు ఒకరినొకరు తెలుసుకొని ఒకరినొకరు ప్రేమించి వారల యిష్టప్రకారము 'పెండ్లి'అను పరమపవిత్ర ప్రేమబంధ నము గావించుకొని, యావజ్జీవము ఒకరి నొకరు నెడబాయక కష్టమునందైనను సుఖమునందైనను సమముగా అనుభవించ వలసిన వారికి విడాకులచట్టమవసరమా? తలిదండ్రులచే తమ చిన్నతనమందిష్టము లేకున్నను ఒకనికిచ్చి వివాహము గావించినను వారు కాలక్రమేణా యాతనినే ప్రేమించి యెంతటి దుర్మార్గుడైనను భర్త పెట్టు భాధల కన్నిటికిని, సహించి నోరు మూసుకొని యుండు ఉత్తమురాండ్రుండు యీ భారతదేశపు స్త్రీలు, యుక్తవయసు వచ్చినవెనుక ఒకరి నొకరు ప్రేమించి పెండ్లి చేసుకొని, విడాకులు పొందవలసిన అవసర ముండదనియే నమ్మెదను. పరమ పవిత్ర మైన ప్రేమకు విలువలేదా? పెండ్లి నాడు

పొంగి పొరలివచ్చు ప్రేమయంతయు వట్టి బూటకమా?

భార్యా భర్తల ప్రేమ పరమపవిత్ర మైనది, నిశ్చలమయినది, నిర్మల మయినది కదా. అటువంటి ప్రేమను తృణీకరించి, వేరొక వివాహము చేసుకొనిన, యాప్రేమ మాత్రము సిగ్గుగా నిలుచునని యేమి నమ్మకము?

అనాదినుండి వచ్చుచున్న, హిందూ స్త్రీల పాత్రివర్యమునకు, భంగము వాటిల్లును. పాశ్చాత్య స్త్రీలకును, హిందూ స్త్రీలకును గల భేదమేమి? భారత నారీమణులు దేనివల్ల గౌరవింపబడుచున్నారో నది శూన్య మగును. పాత్రివర్యము కేవలము బానిసత్వ మని కొందరనుకొనుచున్నారు. విద్యా వివేక సంపన్నురాలై నకల విషయములందును, భర్తకు తోడుసిడయై మెలంగుట బానిసత్వమా? ఇంకను, మునుపటివలె గాక, యిప్పటి స్త్రీలు అన్ని విద్యలు నేర్చి, యన్నింటను బాధ్యత వహించుచున్నారు.

అనారోగ్యముని, భార్యా భర్తలు, యొకరి నొకరు విడిచినచో వారల గతేమి కాను? ధనవంతురాలయినను, రోగగ్రస్తు

రాలయిన భార్యకు భర్తవేమి తప్ప యితర మేమి కావలెను ? ధనమెందుకు ? సొమ్ము లెందుకు ? భర్త రోగగ్రస్థుడైన భార్య యాదరణ, భార్య రోగగ్రస్థయైన భర్త యాదరణ తప్ప, వేరేదియు నక్కరలేదు. విధివశమున వీరికి విడ్డలున్నచో వారేగతి పట్టుదురో ? ఇటువంటి సమయమందు విడ నాడి పోయినచో నంతకంటె క్రూరత్వముం డదు నరజన్మ మెత్తినవారికి. ఇక దరిద్రుల మాట చెప్పే నక్కరలేదు. వారల గతి అధో గతియే.

అన్నాళ్లనుండి ప్రేమించుచున్న ప్రేమ నాటితో విడిపోవునా ? భార్య భర్తల బంధనము మృత్యుదేవతకు కూడ ఖండిం చుట కశక్యమగుచున్నది. మరణించినను ప్రేమ బంధన తెగకున్నది. అట్టి వివాహ బంధనమింత సులభముగా తెగిపోవునడల వివాహమే విలువలేనిదగును.

శ్రీలిల్లు నిష్కళంకమైన ప్రేమతో తమ భర్తను నమ్మి ప్రవర్తించుచుండిన, సుత్తము

డైన భర్త తిరిగి ప్రేమించి ప్రతిఫల మివ్వక పోదు.

భర్త దుర్మార్గుడైనచో వారలకు శిక్ష విధించు చట్టమేర్పడిన బాగుండును. దుర్మార్గు రాతైన భార్యకుగాని, దుర్మార్గుడైన భర్తకు గాని శిక్ష విధించుట న్యాయము.

పెనిమిటి త్రాగుబోతైనను, పరశ్రీ లోలుడైనను, భార్యను సదా పీడించువాడైనను, మొదటి భార్య జీవించియుండ మరొక భార్యను వివాహమాడినను, యిట్టి నేరము లకు శిక్ష విధింపబడవలెను.

'బహుపత్ని నిరోధ చట్టము'ను గూర్చి బాగుగా యోచించి, అందు విడాకులను పొందు కట్టు దిట్టములను కొంత సవరణల చేసినగాని, శ్రీలకు లాభకారికాదు.

దేశమునగల, దురాచారము, దుష్ప్ర వర్తన, మొదలగునవి రూపుమాపు చట్ట ముల నేర్పరచిన, హిందుదేశము అత్యున్నత స్థితికి వచ్చుననుటకు సంశయముం డదు.

3

సవరణలు కావలెనా ?

'ఉభయభాషాప్రవీణ' ఎం. వేదవల్లి తాయారమ్మగారు

ఏదైనా ప్రాక్రమికమువల్లకీ రావాలంటే యే జేశములోనైనాసరే చాలాఅందోళన బయలుదేరు తుంది. అదేదో ప్రళయమని వాన్-జో-అపరేషన్ బయలుదేరిన ఆరంభంలో గాంధీగారిని తిట్టినవారంటూలేదు. కొంతకాలమయ్యేసరికి దానిలోగల మంచి చెడ్డలు గ్రహించి అందోళనచేసినవారంతా కాంగ్రెసు పార్టీలో కలిసిపోయారు. విశంకు వివాహాలారంభమై

నప్పుడుకూడా అంతే. రాజమండ్రీవీధులో వీరేశలింగం పంతులుగారు వెళుకూంటే శిలావర్షం కురిసేదట. అంతవనికీరాని విశంకువివాహ లిత్తుడు కాలంగడచిన కొద్దీ కన్యావివాహాలతోబాటు జరిగిపోతున్నాయి. సంస్కారమనేది బొప్పగనీవంటిది. మొదట్లో కష్టంగాడిన్నా అలవాటునుబట్టి సంఘాని కమాల్యమైన మేలు కలిగిస్తుందంటే అతిశయోక్తిగాదు.

అటువంటిదే యీ ప్రస్తుతపురిల్లుమాడారు. కాని నీక, సావిత్రి మొదలైన పరివ్రతామతల్లుల కాది నిలయమైన మన భారతభూమిలో శ్రీ తపభర్తతో విడాకులు పుచ్చుకోవడమనే సంగతి వినగానే గుండె రాదుకొంటారు. మన పూర్వపితృ మాస్తే భర్త కష్టస్వాధీనీడితుడైనా వాని పెత్తనదుకొని పూటించిన మహాతల్లులున్నారు. వారి దాంపత్యగ్రంథికిని తాంతుతో సంకమొందవలెనేగాని యెట్టి యవాం తరములు వచ్చినా వీడకు. అందుకనే పెండ్లిచేరము లపుడు “పెండ్లి అంటే మారేంద్రపంట” అను లోకోక్తి వాడుకైంది. ఆలాటి మారేంద్రపంటను అయిదేండ్ల ప్రవాసమో, వివాసమో, వైముఖ్యమో, వైరాగ్యమో, వ్యభిచారమో, వ్యాధియో వచ్చిన మూత్రాన విడిపోవచ్చునని చెప్పు పెంత యాలోచనా దూరమో సహృదయు లెవంగుదురుగాక! వ్యాధి రాధికురాలగు భార్య యీ అయిదేండ్లపరిమితి వాటినెమిట ఆకోగ్యపతియైన నామె గతి యేమి? పునర్వివాహమాడవలసినదేనా? విడ్డలువ్వుతో వారేమి కావలెను? తల్లి బ్రతికియుండగనే విడ్డలను సవరితల్లి కప్పుగొతురా? (తల్లి తన విడ్డలపై సధికారము హిందూ‘లా’లో లేనందున) ఈ వైవిధ్యము లన్నియు బుద్ధిమంతు లూహింపదగినవే.

మఱియు నీ విల్లునందరి (౨)లో “ఏయొకరిలో నైనను బారత్యము నిరూపింపబడినట్లైతే” అని గలదు. భర్త బారత్యమును సహింపలేని భార్యగాని, భార్య బారత్యమును సహింపలేని భర్తగాని యొకరినొకరు విడిచిపెట్టి తమచేయు మహాకార్యమేమి? పునర్వివాహమాడగోస వదిమాత్రము బారత్యమనబడదా? వివాహముగాన వది మంచిదేనని యందుకోమో, శ్రీ యెట్లుచేసిన నామెకు శిలవతియని యెవరైన చెప్పుగలరా? ఇట్టి యల్పకారణములను పురస్కరించు కొని దేశోపకారకమగు విల్లునందు మార్పులను గోరుట చాలా విచారము. బహుభార్యానికొక

కాసమను పెరుతోమన్న యీవిల్లు బహుపతిత్వము నకు దారితీయుచున్నది. ఏదోక మన్ని దేశములకంటె నీతి మతవర్తనములం దగ్రతాంబూలమందినదో, యే దేశమున పాతివత్యము పాటుకొనియున్నదో యెట్టి భరతభూమికి కళింగ మాపాపింపజూచు పెంతయు కోచని యము. పాశ్చాత్యదేశములందు నూటికి దెబ్బది వివాహములు రద్దగుటకు కారణము వివాహ విచ్ఛేద చట్టమేగదా! వారి వివాహాలు కంట్రాక్టుల వంటివి. కాన మన మీనిషయమున వారి ననుకరింప జూచుట చాలా నింద్యము.

నేటికాలమున పురుషుల బహుపత్నిత్వమువలన బాధలనందు పడకు లనేకులున్నారు. ఇంటికొకరున్నారన్నా పాపములేదు. పెండ్లిలోనిచ్చిన కట్టుంచాలదకో, విడ్డలులేరనో, జబ్బునువిడుకో వ్యభిచరించిందనో వంకలుపెట్టి రత్నముల్లాంటి శ్రీరత్నాలను రాళ్లపాణిచేసి దివ్యమణి బారవైచి గవ్వగైకొన్నట్లు మరొకదాన్ని చేపడుతున్నారు. దానివల్ల సంఘానికి చాలా అనర్థాలు కలుగుతున్నాయి. మొదటి ఆమె మనువర్తికి దావావేస్తే ముప్పతిప్పలు పెట్టికొన్నట్లు సామ్యిచ్చుకొని అటువైచి కర్ప భరింపలేక ఆమెను రెండవ ఆమెతో జతచేసి యిద్దరినాభ్యా ఇరికి వరక మనుభవించేవారున్నారు. ఇందులో యింకో చిత్రం. భార్య యెంత యెల్లాలైనానరే “నాకు మనువర్తి కావాలి గాని భర్తపెట్టే కష్టాలు పడలేను” అనడానికి వీలేదు. అతడు కోర్టువారిని కోరితే యేలాటి కత్తికోకకైవా సహించి భార్య గుడికిపోయే మేకలాగు భర్తయింటి కేవలసీందే. అట్టిపరిస్థితుల్లో యీవిల్లు ఆవసరమేగాని పురుషునకు భార్యయందగా రెండవభార్యను తెచ్చుకొనుట కవకాశములేకుంటే వైచిచ్చిన దార్ద్రవ్య మొకమాత్రమును సాగదు. భార్యయొక కొన్నిలోపాలున్నా కాననిర్యంధముచే వాటిని సవరించుకొని యెట్లో కాలంగడుపుకుంటారు. కాన నీవిల్లు శ్రీలనువలెనే పురుషులకుగూడా భార్య

యొందగా రెండవపెండ్లి చేసికొని యధికారము లేకుండునట్లుండిన చాలును. భర్తగాని భార్యగాని సాంసారికజీవితము / దపదాని కొంతమాత్రము పనికిరాని పీచ్చివారుగానున్నపు డొకరినొకరు వీడిపోవచ్చునను సవరణకూడ సుందనక్కరలేదు. ఆ మతి భ్రమణము ఘర్షణని మానవకోటిలో మనగల్గితే అట్టివారికి బాధాకరము గాగలదు. విల్లునందు వాసిన సవరణలు లేక యొక్క విల్లుమాత్రమేయుండితే వివాహబంధ మిప్పటికంటే మరింత దృఢపడగలదు.

విల్లునందు నూవించిన సవరణలోనే యొక్క కారణము గల్గినను రెండవపెండ్లి కవకాళమిచ్చినచో నింత క్రమపడి ప్రతేకపెట్టిన యీ విల్లు ప్రయోజనము లేనిదగుటయే గాక ప్రైవేటు స్త్రీలకు గల పదిత్రతను బోగొట్టి తునర్వివాహాచ్ఛను లేకత్తిండు ననుటకు సుదియగులేదు. ఇదివర కిట్టి కోర్కెలు మనస్త్రీలకు కల్గెనా యని కొందఱు ప్రశ్నింపవచ్చు. కాని యేదైన కొంచె మవకాళముంటే దాన్ని వ్యర్థ పరచుకొనే వా యంటారా? ప్రజలు పాశ్చాత్య నాగరికతా వ్యాపారాలలో మునిగిపోయిన యీ కాలంలో “కుక్కకాటుకి చెప్పబెచ్చి” అన్నట్లుండవలెనని దయావిహీనుడైన భర్తనిదా కొంచెచేస్తే నా

రెండవపెండ్లికి సాహసించే నారీమణు లుండకపోరని నా మనవి. సాటిసోదరి యిలా వ్రాసినదని సోదరి మణులు వాస్తవ కనియకుండురు గాక! అది ప్రకృతి సిద్ధమైన మానవస్వభావము.

ఇంతే కాక బాల్యదినామామలు చాలవర కంత రించినవి. ప్రాధానివాహాలు ప్రబలివని. నిరాలంకముగా యువతీయువకు లొకరి కొకరర్థం చేసికొన్న తర్వాతనే కొన్నిదినాహా లవుతున్నయి. ఇక ముంది కా జగగలవు; అట్టి సందర్భాల్లో నీ విల్లులో గల సవరణల కెక్కువ దిక్కుదని నా యూహ. ఒక కార్యమును చేసేటప్పుడు “కిడంచే మేలంచవలె” నన్నట్లుగా రాబోవు వనర్థాలనే ముందుగా మనము చర్చించుట లెప్పు, చేతులుకాల్చిన పెయిక నాకులు పట్టు కొనుటకంటే అవలు చేకులే కాల్చుకొనుండడం ముందిదని అందఱికి తెలిసిందే. కాన నీ విల్లు కానవ సభలో ప్రతేకపెట్టక ముందే దీని భావిపరిణామమును బాగుగా యోచించి యెట్టి సవరణచేసిన భారత మహిళామణుల పవిత్రతకు భంగము వాటిల్లవో కావురములకు కిడుతూడవో యట్లువర్సిన లేకమునకు సంఘమునకు మహాపకారము గావించినవారవుతాడు.

వ్యాసకర్తలకు ముఖ్యమైన గమనిక

కొంతమంది రచయితలు మాకు వ్యాసములు పంపి, మేము వాటిని ప్రకటింతుమని తెలిపిన తరువాతకూడా అదే వ్యాసములను ఇతర పత్రికలకు పంపుతూ ఉన్నారు. ఇది చాలా విచారణీయము. వేరువేరు పత్రికలకు రచయితలు వేరువేరు వ్యాసములను పంపితే మాకు సంఘోషమే కాని ఒక పత్రికకు ఒకవ్యాసము పంపి, అది ప్రకటించుటకు అంగీకరింపబడిన తరువాత, ఆ పత్రికకు తెలియకనే ఇతర పత్రికల కదే వ్యాసమును - కొంచము మార్చి ఉన్న దున్నట్లుగానో - పంపడము మా అభిప్రాయాలకు వ్యతిరేకము. అటువంటి ఉద్దేశముతో మా కే వ్యాసమూ పంపవలదని రచయితలకు మనవిచేస్తున్నాము.

పుష్పచయము

అందాన్ని చెరిపితే నేరం

చారిత్రకంగా చూస్తే మన ఆలంకారరచనలో పుత్రరచన అధ్యస్పద్యంగా తోస్తుంది. పచ్చబొట్టు రక రకాల బంగారుతొట్టలూ సొమ్ములూ యివన్నీ పాలభ్యంతోసరం కావ్యతంతోరక ఏర్పడ్డ మార్పులుగా వుండొచ్చు. పుత్రరచన తరువాత పారాణి చాలా ప్రాముఖ్యం గడించింది. కాని ఈ మధ్యను చిన్నచిన్న ఆలంకారరచనలు చాలాచాలా వున్నవి. అందు కొన్ని:—

వల్లని నిగనిగలాడే కాలంజనంతో కనుబొమ్మలు సోగలులేకటట్టు దిద్దుకోడం ఒకటి. ఇది గ్రూవిలా సాఫ్టిజరను తెచ్చేదిగా వుంది. పండ్లకు పెదవులకు రంగులు వేసుకోవడం కాల్సా, వ్రేల్సా, గోళ్లకు గోరింట పెట్టుకోవడం, పళ్లకు నిగనిగ వచ్చేటట్టు వరిగింజతో పక్కుతోనుడం, పసుపువీళ్లతో జలకం, తెల్లనాలు యొంచి ఫేస్ పొడవుగా ఉపయోగించడం చెండోది. ఇది దశనవసనాంగ రాగమనే అరితకళకు నిదర్శనం. చిత్ర చిత్రీకరణలు మొగమున బొట్టుదిద్దుకోవడం మూడోది. యిదే విశేషకచ్చేత్యమనే కళ. కళ్లకు కల కాంజనంతో కాటుక పెట్టుకోవడం, పెదవులకు కడిఆరని సిక్కికంతో పవడభ్రుజి వచ్చేట్టు అద్దుకోవడం నాల్గోపని. యింకా కళ్ల పుత్రరచనలూ, పాముకుబసంలాంటి సోగజడలు అల్లుకోవడం చిత్రవిచిత్రాకృతుల భూభుజులు ధరించడం స్తనాలు మాగాడునకులు కస్తూరితో దిద్దడం హారాలు అనేక తరహాలని ధరించడం యిత్యాదులు అనేకం వున్నవి.

పురుషులూ స్త్రీబాహుదా నాటివారు ఆలంకరించుకోకుండా బయటకు రావడంకానీ, ఏదైన బహిరంగపు పుత్సవాలల్లా పాల్గొనడంకానీ చాలా చిన్నతనంగా అనాగరకంగా నాటివారు యెక్కివారు.

ఒక బస్తీలోని అందగత్తె పల్లెటూరి పడుచును అందచందం లేనిదని ఆక్షేపిస్తే ఆమె ఏమన్నదో విన్నారా?

శ్లో|| గామారుహమ్మి గామేవసామి లగరత్తిసిం బజాణామి కాగరిగాణాం పడిలో హారేమి బాహోమి బాహోమి.

నేను పల్లెల్లానే పుట్టాను. పల్లెల్లానే పెరిగాను. బస్తీల కావరం యెరగను నిజమే. అయినా బస్తీలోని అందగత్తెలం అనుకునేవారి భర్తల నందరినీ నావెనకాలే తిరిగేట్టు చేసికోగలను. ఇక నేను యెవతె నైతే దాన్నీ అవుతాను” అంది ఆమె. అనగా ఆమె యెంత సమాజసౌందర్యం ఆకర్షణకర్త కలదో యెంత అభిమానవంతో ఆలోచించి చూడండి.

ఆకాలంలో పారాణి పెట్టుకోవడం ఒక ప్రళయమంతవని. అంటే యెంతో నేపు తంటాలు పడినా తెమిలేదే కాదు. మరెకారచన పారాణి నాటి స్త్రీలకు పురుషులే యెంతో పిప్పిగా చేసేవారట. ఇందుకు బహుశా వారికి శ్రమకుతగ్గ ప్రతిఫలం ముచ్చటేమో?

ఏదయినా కారణాంతరాలవల్ల సౌందర్యం చెడిపోతే దాన్ని మళ్లా నిలుపుకోవడంకు చాలాచాలా యత్నాలు ఆవాటివారు చేసేవారు. ఎవరయినా ద్రోహబుద్ధితో యితరుల అందాన్ని చెడగొట్టితే లేక చెడగొట్టే ప్రయత్నం చేసితే అలాడు న్యాయస్థానంలో ఆది రజవైలే అట్టివారికి ఉత్తమసాహసదండం కిక్కుగా నిధించవలెనన్నారు అగ్రకాశ్త్రజ్ఞులు! చూడండి నాటివారి సౌందర్యరక్షణదీక్ష యెంతవో. సౌందర్యాన్ని పునః స్థాపించుకొనే యత్నాన్నే మనవారు సుభగంకరణం అనేవారు. ఈక్రింది విషయాలు అందులోనుండే చెపుతున్నాను. తగరకం (గంధితగరం) చెంగల్యకోష్ఠ తాడికపత్రి చూల్లించి దాంతో అనులేపనం చేసికోవడమున్ను లేదా ఆమర్లంతో వొత్తులుచేసి వెల్లింది ఆమనని కాటుకచేసి పెట్టుకోవడమున్ను పువర్నవా, సహజేపతన కారిం గోరింట కలువపులు వీటి ఆటలుచేసి కాచిన వైలంతో అభ్యంజనం చేసికోవడమున్ను లేక వీటి పూవులతో మాలికలుచేసి ధరించడమూ యిత్యాదులన్నీ కరీరపుతందాన్ని నిలుపుకోవడంలో ఆవాటి వారు ఉపయోగించేవారు. వైద్యకాశ్త్రంకూడా ఈవిషయాలను యెంతోవిస్తరించి చెపుతుంది.

ఎన్ననిచెప్పేదండీ! ఆవాడు మనవారు సహజమయినా, యాశ్వరద త్తమయినా యీఅందాన్ని పెంపొందింప చేసుకోదానికిగానీ, లేదా ఆఅందం కారణాంతరాలవల్ల చెడితే మరల దాన్ని చక్కచేసుకోవడానికిగాని యెంతెంతో శ్రమచేసేవారు. పరిశ్రమ చెయ్యడమే కాదు. సౌందర్యాన్ని నిలుపుకొన్నారకూడా.

పంచాంగుల అదినారాయణశాస్త్రి-రేడియోలో.

* * * *

వీణ నిలువ

సమస్తవాద్యములలోను ఉత్తమమైనది జంరవాద్యములు. జంరవాద్యములలో వీణరాణివంటిది. మానవుని చేపాత త్వమునకును యీ వాద్యముయొక్క పలువిధములగు అంగములకును సంబంధము గలది. మానవుని కరీరములోని వెన్నెముక ననుసరించియే యీ వీణయొక్క దండము యేర్పరుపబడినది. మన యోగకాశ్త్రములో వెన్నెముకకు వీణాదండమని పేరెడబడుట లోకవిదితము. కాబట్టియే యీవాద్యముకీ పేరు వచ్చియుండవచ్చును. దీనియందలి పీటకు మానవుని ముఖమును, కల్లముసంగు ప్రదేశమునను, జిహ్వమును, మేరువు నాభికిని సరిపోల్పదగును. నేడు మాటికో కోటికోతప్ప సర్వత్రా హోమ్మనియమునే అభిమానించుచున్నారు. దీనిని ఆధారక్రతులిగాకూడ ఉపయోగించుచున్నారు. అట్లు ఉపయోగించుటవలన చాలాలోపములు కలుగుచున్నవి. తంబురక్రతులి ఉత్తమపద్ధతి హోమ్మనియము క్రతులి అధమపద్ధతి. సప్త మహాఋషులు సప్తతాళములు, సప్తస్వరములు, సప్తక్రతులు, మేళవింపబడిన సంగీతస్వరనివాడమే ఈ సప్తతిగలతో కూడిన వీణావాద్యముయొక్క ప్రతిభాప్రభావము. గాంధర్వజాతు విద్యాప్రదాయని యీ వీణయే. ఇందలి సంగీతానందమున కమరలోకప్రవాసు లనుదినమును అమితానందముతో యెదురుచూచుచుండురు.

గుమ్మిడి ధనలక్ష్మీమనోహరకుమారి.

* * * *

‘నీవు పెళ్లాడింది దేనికి?—’

చిన్నపుక్కోగ్గి—“నేను పంటమనిషిని పెట్టుకొనుటకు తగినంతకర్మ తీసివాడిని గనుక.”

ముసలిభింధుడూ—“నేను పుక్కోగం చాలించుకొన్న తరువాత ఏమిచేయుటకు తోచదుగనుక.”

గృహలక్ష్మి

అకలాలు—“నేను పెళ్లిచేసుకుంటే నాకు చాలామందిదని నాన్నేహితుడు చెప్పినాడు. కాబట్టి.”

వర్తకదేశసంచారి—“అపిల్ల తండ్రివులులు వ్రాస్తూ అల్లుడుకు కట్టుంకింద వయదుకల రూపాయ లివ్వవన్నాడు గనుక.”

ముసలితొమ్మి—“మేమి చస్తే యేడిచే వాళ్లుండరని నా పేరు మీదుగా కొకవిధవన్నా యేడుస్తూ వుంటుందని.”

లాభి—“నా పొరిపొయిన నాకరుకు బదులుగా చాకగా వస్తుందని.”

గడునువాడు—“ఎందుకు చేతుకోగూడదో చెప్పలేదు కాబట్టి.”

క్రొత్తియ్యడు—“ఏదన్నా క్రతువులు చేసేటప్పుడు ప్రక్కను భార్యలేకుండా అగ్నిహోత్రుని ముందు కూర్చోవడం కాబట్టి.”

తార్కికుడు—“భార్యఅధాని అన్నారు కాబట్టి సుముఖరముతో నుండుట కిష్టములేక.”

కోటికవ్వరుడు—“నేనుక్రొత్తగా గట్టించిన ఆంకాపురములో నుండుటకు శ్రీలేదు గనుక.”

సవోశ్చ్యువుడు—“సంసారం లేకుండా కొంతకాలము గడిపినాను. సంసారముంటే యెట్లావుంటుందో చూద్దామని.”

మాధవిక్యాపి—“నేనుపాతిక రూపాయలిచ్చి బాలకము వ్రాయించాను. అందులోనాకంటే నాభార్య ముందు చనిపోతుందన్నాడు. అతనిమాట నిజముగాకుండా వుంటుందా అని చేతుకున్నా.”

మోహంఘనుడు—“అదివచ్చింది—చూచింది— నన్నులోబయలుకున్నది.”

అమాయకుడు—“తనను పెండ్లి చేసుకుంటేగాని వల్లగాదని కూర్చుండి గనుక.”

తాతలనాటిపల్లెగల్పిలాయి—“మామేనమామ కొడుకున్నేహితుడి రావమరని కూతురట అపిల్లము త్వవ మాపరింటెండంటుగారి కేదో కానాలట.”

అడంగిలేకి—“నాచేత కొట్టుగాని తిట్టుగాని పడేవాళ్లెవరూలేరు కాబట్టి.”

అనాధపేర—“తాను సంపాదించుకొని నాకు సంపాదించి పెట్టుకుందని.”

—వీరపనేని బగనోహన సూర్యనారాయణగారు.

* * * *

వివాహవిధానంలో విప్లవమే రావాలి!

ఇప్పుడు మనలో జరుగుతూవుండే వివాహవిధానముమీద కొంచెంపరిశీలన చేస్తే మనదేశీయభింతా ఆశ్చర్య పడతారు.

అయితే మనకుటుంబాల్లో మనమెలా జీవిస్తామో అది లైటతెలియకుండా దాస్తూవుంటారు. వివాహ విధానాన్ని సర్వజనసమ్మతమైన వంచకే కాపాడుతూవుంది. సంఘంలో వివాహవిధానములో ఉన్నన్ని అబద్ధాలు మరి జేల్లాశాలేవు. వివాహీతులందరూ వీటిని భరిస్తున్నారంటే విచిత్రముగా ఉంటుంది. ఇది నేల ముని ఎఱుగుతుంది. అయితే వాటిని సవరించడానికిగాని చక్కచేయడానికిగాని వారికి శక్తిలేదు, ధైర్యమూ లేదు.

కొత్తవ్యక్తితో ఒకేఇంట్లో నాలుగుదేళ్లు కౌతురం చేయవలసినదే దాన్నిగురించి ఎంతో ఆలోచిస్తారు. జీవితకాలమంతా భాగస్వాములుగా జీవించవలసివుండే పెల్లివిషయంలో ఎవరికి ఆ ఆలోచనే లేదు.

ఇలాంటి అంతా ఆకర్షకపడవచ్చు; అయితే అందులోని సత్యాన్ని అందరూ అంగీకరించ వలసిందే. వివాహానికి ముందాలోచించేవారు చాలాకొద్దిమంది. ఎందుకంటే పెల్లిళ్లు పెద్దలేవిర్పాటుచేసి అందులో యువతీ యువకులను తోసివేస్తారు. కొంతమంది యువతీయువకులు మైమెరుగులగు మైమెరుకచి పెల్లి చేసుకుంటారు. దేల్చోపైనా, యువతీయువకులు గాని తలిదండ్రులుగాని జీవితాంబంధము ఈందరితోయే సాంసారిక జీవితాన్నిగురించి ఆలోచించరు.

పెల్లి ఏలాచేసినా అందులోకి మతము, పవిత్రత, నీతి, ప్రేమ, వాటంతట ప్రవహిస్తాయని అందరూ అనుకునేటట్టుంది. ఎవరికిగాని పెల్లి నికచ్చివుండే వంచనలేతరను చీల్చుకుంటుంటేవు. కిక్కురుతుకుంటూ లక్షల కొలది స్త్రీ పురుషులు దీనివల్లకలిగే కష్టాలను అనుభవిస్తారు; ప్రగాఢి వారిఅదృష్టమని దేవుడల్లా నియమించాడని అనుకుంటారు.

తాళల ముత్రాలంతా యీలాగే పెల్లాడి ముఖపడిరిగదా, వారిసంతతివారమైన మనమెందుకు ముఖపడడం లేదు? అనే ప్రశ్న బాగానేవుంది. వాయ, ఆకయాల్లాను, అభిప్రాయాల్లాను, అభిరుచుల్లాను, ఎదుగు పొదుగులులేకుండా ఒకటేగాడిలో నడిచారు.

ఇప్పుడు నాగరికత అభివృద్ధి చెందింది; ఆకయాలుమారినవి; అభిరుచులు కొత్తతోవ త్రొక్కివది; అభిప్రాయాలు స్వతంత్రించినవి. అందుకే సంఘములో ఎంతనాగరికత చెందివుంటే వారిపైవాహిక జీవితాల్లా అంతఆకాంతి అంతఆలజి. నాగరికతవాసన లేకుండా వుండేవారిలో ఇప్పటికీ పూర్వపద్ధతే అయినా అకాంతి ఆలజి లేవు.

మానవుని కార్యరంగంలో తప్పులువొడ్లలే సవరణకు మార్గమంది. వివాహము మానవాతీతమైంది; చాల్చోపారపాటైనా వుందని అంగీకరించదు. మతము, సంఘము దానికీమానుషత్వం అసలేలేదంటాయి. అయినా అనాలోచితముగా యీ వివాహాంబుధిలో చూపుకూపుంటారు. తప్పించుకొనడం చాలాకష్టం.

కాబట్టి ఒక విప్లవంరావాలి. కాని వివాహాంబుధి లే ఉండమాకదని నేననను.

సత్యమైనవివాహం ప్రేమ, పరస్పరావగాహన ఫలితంగావుండాలి; బలవంతము, ఉద్దేశము కారణాలు కామాడదు.

విజయవంతంగా వుండేవివాహం ఏదంటే—అందులో భాగస్వాములు కాబోయ్యే ఇద్దరువ్యక్తులూ, యీ సంగతిపూర్తిగా తెలుసుకోవాలి; అసింహుత్వా సహకారము—భౌతికమూ, మానసికమూ—ఒకరికొకరికి అరుక్కుపోయి పనిచేయడము; ఇదిన్నీచాన్ని, సంతోషాన్ని ఇస్తుంది.

పెళ్లయింది కాబట్టి, పిల్లలున్నార కాబట్టి, సంఘమువలన భయంకాబట్టి, తమ అదృష్టమంటే అనుకున్నార కాబట్టి, భార్యాభర్తలుగా వుండడము స్త్రీ పురుషులకు వేయడగిన ఘోరకర్మ.

మనవివాహ విధానాన్ని మనము సంస్కరించాలంటే ఒకటిదారి. యువతీ యువకులెక్కువ స్వాతంత్ర్యం యివ్వాలి; వారికి బాల్యమునుండి పౌఖ్యికరమైన జీవితమంటే ఏమో బోధపరుస్తూరావాలి. ఈస్వాతంత్ర్యాన్ని దుర్వినియోగించేస్తే చేయవచ్చు. అయినా త్వరగానే సంఘం తాగుపడుతుంది, మానవజీతంచాలా పౌఖ్యవంతమవుతుంది—సావిత్రిదేవి. O. I. W.

గ్రంథ సమీక్ష

వెంకటచలం కథలు.

రచయిత శ్రీ గుడిపాటి వెంకటచలంగారు, ప్రకటన కర్తలు వమ్మకొక్కే, పోస్టుపాస్టు 251, మద్రాసు. తెల ప్రతి రి ఆ.

ఇందులో "వివాహము" అనేకథ పుస్తకముగా ఆక్రమించింది. రివర "శేషము" అనే స్కెచ్ లిచ్చేస్తుంది. చలం కథారచనలో సిద్ధహస్తుడైనా "వివాహము" కథలో ఆరవి గొప్పరవాణికి కనిపించవు. నైగా అవసరంగా ప్రవేశపెడినా లేకుండా వ్రాసినట్లు కనబడుతుంది.

అప్పటికి "అనందమూ, సౌందర్యమూ మానేసి, మున్నెముకై"న "శేషము"ను గూర్చి, అవిద ప్రకృతినిగూర్చి అంత అద్భుతంగా వ్రాయడానికి చలానికి సాధ్యమయింది, అదిగ్గినుండి చదివినప్పుడు పాఠకులు ఆమె ప్రతియింట్లోనా వుండేదే అని ఆశ్చర్యపడకుండా వుండరు.

* * *

భిరోమణి కథలు.

దీని రచయితలు—శ్రీనివాస భిరోమణిగారు— కూడా ఓగొప్ప కథకులే. ఇవి వమ్మకొక్కే ప్రకటించారు. తెల ప్రతి రి ఆ.

ఇందులో "యోగ్యత", "తాత", "కామధేను", 'చదువుకున్న కూతురు' అనే నాలుగు కథలున్నాయి. ఈ నాలుగునూ నాలుగు రత్నాలే. "యోగ్యత" పరిసరాలనుబట్టి శేషమెంత మరినా ప్రకృతిసిద్ధంగావుండే గుణాలు వైఖరుకునూ వుంటాయని చెబుతుంది.

పెద్దవారిమీ దెంతఅక్కచున్నా నిల్లలమీద ప్రేమ

ముసీల-శృమ లొంగదీస్తుంది అనేదానిని నివర్తనం 'తాత'.

"భౌతికసౌందర్యముకంటే ఆత్మసౌందర్యమున్న భార్యచే భర్తకు వ్యర్థధామాన్ని కల్పిస్తుంది" అంటుంది 'కామధేను'.

'చదువుకున్న కూతురు', కొంతమంది విద్యావతులు విద్యార్థిప్రాయంలో నైవాహిక జీవితానికి యేలా దూరమాకూ వుంటాలో చూపుతుంది.

రచనావిధానమూ, తెలి చాలా పురోగామా ఆకర్షనీయంగానూ వున్నాయి.

విపంచి—కాత్యాయని.

గ్రంథకర్తలు శ్రీ బొడ్డు బాపిరాజుగారు. దీన్ని కూడా వమ్మకొక్కే ప్రకటించారు. తెల రి ఆ.

'విపంచి' వివిధవిషయములపై వ్రాసిన, పద్య రత్నాల ముచ్చు. ఇందులోని పద్యాలు చదువుకు వుంటే "పద్యాలుకూడా ఇంత చక్కగా వ్రాయవచ్చు" అనిపిస్తుంది సాధారణ పాఠకులకు. వాటిలోని కయ్యా, నడికారము, సరళత, మాధుర్యము పాఠకుని పరచుకుంటేస్తాయి. ముచ్చుకొకటి చెబుచామా అంటే తక్కినవన్ని తక్కువమంటారేమో అనిపిస్తుంది. 'కుమారోహర గీతికాస్తోమ, మాలపించు కొన్నది విక్రయింపంచి మున్నె' అన్నారు గ్రంథకర్త. ముందేగాదు, ఇప్పుడూ ఎప్పటికీ, విక్రయింపంచి ఈ కుమారోహర గీతికాస్తోమాన్ని ఆలవించుకుంటూనే వుంటుంది.

'కాత్యాయని' వారి 'విన్నకర్తి'—ముద్దురిదనకర్తలదగ్గరలు తె.దవ పుట్టికొనన అప్పించిన మోడిద. పరమాత్ముని వ్యూహపము, ప్రకృతి సౌందర్యానికి నిల

యము, అనందానికి నిధానము అయిన శిశుమూర్తి యేలావుంటుందో కాత్యాయనిలోని కవిత్వమునూడా అలాగే వుంది. పసివిద్వజురూపి చూచినవారికంతా ప్రేమేలా ప్రేమలుకుతుందో కాత్యాయని చదివినవారి కంతా అలా అనందము పొంది పొరులుతుంది.

మాస్లా తిరుగుబాటు.

కర్త శ్రీ ఈమృల వెంకట్రామయ్యగారు. వెల ప్రతి 1 అ. కొరుకుచోటు నవకర్త కార్యాలయం, తెజవాడ.

హిందూదేశ చరిత్రలో మాస్లాతిరుగుబాటు భారత స్వాతంత్ర్య సంగ్రామ సమరములో ఒక ఘట్టము. ఈ తిరుగుబాటునుగురించి యథార్థము యింతవరకూ యొక్కదావెల్లడింపబడలేదు. ఈపుస్తకము వ్యస్తంగా ఆకారరతీయస్తుంది. అందరూ చదవవలసింది.

లెనిన్ ఉపదేశాలు - పారిస్ కమ్యూన్.

అనువాదకులు రామమోహన్ గారు, విశ్వసాహిత్య మాల, ముంగంజ. అంబాడేపేట Po. రూ. గోదావరి. వెల 0-8-0.

విశ్వసాహిత్యమాలవారు రాజకీయ గ్రంథములను ముఖ్యముగా పోషింపవలసిన సంబంధించిన మంచి పుస్తకాలను ప్రకటిస్తూ చక్కని రాజకీయ విజ్ఞానం వ్యాప్తిచేస్తున్నందులకు ఆంధ్రులు వీరిని అభినందించాలి. మాటలతోకే కాకుండా కార్యరూపంగా కూడా, చాలాకొద్దిధరగల వారి పుస్తకాలను కొని వారికి చేయూతనివ్వాలి. విద్యావ్యాప్తిలేని కారణం చేతనూ యింగ్లీషు చదువుకొన్నవాళ్లు యింగ్లీషు పుస్తకాలే కొనడంచేతనూ తెలుగు పుస్తకాలకు ఖర్చు తక్కువ. అయినా యీ పోషింపాన్ని తెలిపే పుస్తకాలు యింగ్లీషుతో చాలా ధరకలవి కాబట్టి కాలేజీ విద్యార్థులుకూడా యీపుస్తకాలు కొనడం ఉత్తమం.

తల్లీ విషం పెట్టిదన్నట్లు కాంగ్రెసు గవర్నమెంటే వీరి పుస్తకాలలో కొన్ని బహిష్కరించింది అంటే యింతకన్నా కోపవీయం ఉంటుందా? ✓

లెనిన్ ఉపదేశాలు - లెనిన్ యొక్క జీవితం మార్క్సు సిద్ధాంతాలను ఆతడు కార్యరూపంగా వీర్వరచడం రాజకీయంగా సాంఘికంగా ఆర్థికంగా ఆతడు కావించిన ఉత్తమ సంస్కరణలు యిందులో బాగా వ్యక్తమింపబడ్డాయి. పోషింపా తెలుగులో వాలనే ప్రతియవకుడూ చదువవలసింది.

పారిస్ కమ్యూన్ లో యూరపుయిందు ప్రప్రథమం లో పరిగ్రామికులు ఏలా రాజ్యం వశంచేసుకొని పరిపాలించాలో విశదమౌతుంది. యిదే నవీనయుగాని కారంధం. కమ్యూన్ వల్ల నేరుకోవలసినపాఠాలు చాలాఉన్నాయి. ఈ పుస్తకం ఎలెనిన్ చేతనే వ్రాయబడ్డది కాబట్టి ముఖ్యంగా చదువవలసింది.

— ఆచార్య.

మాధవ నిధాన శేషము.

గ్రంథకర్త 'రాజవైద్య' ద్వితీయం వేంకటరావు గారు, వేంకటేశ్వర వైద్యామృత నిలయము మండపేట, రూ. గో. వెల ప్రతి రూపాయ.

జీవీయ వైద్యానికి ప్రాముఖ్యము ఇవ్వాలనే కోరికతో ఇలాంటి గ్రంథప్రచురణ అవసరమే. ఇందు సంస్కృత శ్లోకాలకు సరికొత్తమైన తెలుగు తాత్పర్యం వ్రాయబడినది. ఆయుర్వేద విద్యార్థులకు కుపకరిస్తుంది. బాలిక రాజము.

ఇది సింగయార్య ప్రణీతము. కర్త ఎప్పుటివాడో నిర్ణయించడాని కిందులో ఆధారమేమీ ఉన్నట్లు లేదు. దీన్ని శ్రీయుతులు శ్రీధర వెంకయ్య సిద్ధాంతి గారు, శ్రీధర విశ్వవాదకామ్రైగారు ఆంధ్రవాగ్భాషా నమతో ప్రచురించారు.

ఆంధ్రదేశములో బహుళ ప్రచారములేని వైమిని మతావిమర్శదార్శమై వ్రాయబడినదే 'జాతక రాజము.' అయినా ఇది వైమినియ గ్రంథములోని మొదటి రెండధ్యాయాలకే వివరణము. సింగయ్యడు స్వకంఠించి ఎన్నో మూలన విషయాలు చేర్చి

నాడు. ఇందులోని స్తోత్రాలకు ప్రతిపదార్థం తాత్పర్యం కూడా వుంది. వెల రెండు రూపాయలు. ప్రతులకు రైవజ్జ గ్రంథమాల 'తెనాలి.' ఆంధ్ర వాచస్పత్యము.

శ్రీకృష్ణ శ్యామలకాశ్మీ గారు, కడప, కాకినాడ తా. వెలువరిస్తున్న యీగ్రంథము 19, 20, 21 భాగాలు అందుకొన్నాయి. ప్రతి భాగము వెల రూపాయ.

19వ భాగములో 'పొట్టికల'నుండి 'బుడుబుడు' క్కులవాడు' వఱకును, 20వ భాగములో 'బుడుడు' మొదలు 'నున్నె' వఱకును, 21 భాగములో 'నున్నెడు' మొదలు 'మేయ్యడు' వఱకు పదాలున్నాయి.

బాల్యవివాహానిరోధచట్టము

(భారదాచట్టము)

భారదాచట్టములోని అంశాలను శ్రీ కామరాజు కృష్ణమూర్తిగారు పరిచయభాషలో వ్రాసి తెలుగులో కాని కల్పించారు. ఇందులో 1938 వ సం. సవరణలు చేర్చారు. ఎక్కడెక్కడ నివరణ అవసరమా అక్కడక్కడతా వ్యాఖ్యానము చేసినారు. హైకోర్టులతీర్పులనుకూడా కొన్నిచోట్ల ఉదాహరించినారు. భారదాచట్టవిషయాలను తెలిసికొనడానికి చక్కగా ఉపకరిస్తుంది. వెల నాలుగణాలు—కొంచెముక్కు తేమా? ప్రతులకు, గ్రంథకర్తకు. శ్రీకృష్ణాపురము, రాయపేటపోస్టు, మద్రాసుకు వ్రాయగలరు.

నీతాన్వేషణ

మూర్తిగ్రంథమండలి (ఉరవకొండ, అనంతపురము జిల్లా) 8 వ ప్రచురణము. కర్త శ్రీ చింతా వర సింహారెడ్డిగారు. చందాదారులకు 8 అ. ఇతరులకు 10 అ.

కథ ను సునిధము. రచయిత ఇదివఱకే 'నీతాప హరణ'మనే నాటకాన్ని రచించినారు. ఇది తరువాతికథను వస్తువుగాగొని రచింపబడినది.

రచన పూర్వశక్తి. భాష పాత్రాదితని పరిస్థితులను గమనింపడు. సాధ్యమైనన్ని పద్యాలు చేర్చబడినవి.

పాత్రలకు రచయితకూర్చిన వన్నె ఏమీలేదు. జననరుచులనుబట్టి ఇది చదివినా, తెరమీదకెక్కిందినా ఆకర్షనీయమవుతుందా అని సందేహం కలుగుతుంది.

గాంధీ చరిత్రము ✓

గ్రంథకర్తలు శ్రీ కొమండూరి శతకోపాచార్యుల వారు, కాకినాడ. దబులుక్రాసు 234 పుటలు. వెల 8 అ.

వీరు బహుగ్రంథములనురచించి ఆంధ్రుల చేత మెప్పువడిసినవారు. వీరి రచనలన్నీ యీ కాలాని కల్యాణసంగం కావడంకాదు.

భారతదేశానికి ముఖములేని సార్యభాషుడు మహాత్ముడు. కర్మవహారంతా తరువాతివారే. వారి చరిత్రను చదువవలసిన విధి ప్రతిభారతీయునిమీదా వుంది. దానికిదివఱకే వారిఆత్మకథ వుంది. అయినా అది 1921 వ సం. లో ముగుస్తుంది. ఆతరువాతసంగతులు తెలియాలంటే తెలుగులో పుస్తకాలులేవు. ఆచార్యులవారు మహాత్మునిచరిత్రను, వారికిసంబంధించిన విషయాలను 1921 వఱకు స్థుప్తముగా వ్రాసి, తరువాతి చరిత్రను కొంతవిత్తులముగా వ్రాసినారు. కాంగ్రెసుఉద్యమము, సత్యాగ్రహచరిత్ర, మహాత్ముని ప్రాముఖ్యము ఇవన్నీ ఇందులో వున్నాయి. ప్రతివారూ చదువదగినగ్రంథము.

దేవుడు

రచయిత శ్రీ స్థానాపతి రుక్మిణమ్మగారు. దేవుడిపుడు ప్రపంచదృష్టిలో 'కలదు లేకను నాదములకు' ఓర్పుకొనవలసినవాడుగా ఉన్నాడు. ఆతనిగుర్చిన ఆపోహలే దీనికి కారణం. ఇది తొలగడానికి ఇటువంటి పుస్తకాలెంతైనా తోడ్పడుతవి. రచయితగారు మహాత్మాకథావాలతో నిండివుండే ఉపనిషత్ స్తోత్రాలను నేకరించి వాటికి సరళమైన ఆంధ్రతాత్పర్యము వ్రాసినారు. ఈపుస్తకము చిన్ని చైవా ప్రపంచభాష లన్నింటిలోనీ పరివర్తింపదగి వుంది. ఇలాంటి ఉత్తమగ్రంథ రచయితలగు రుక్మిణమ్మగారు ధన్యులు.

వెల తెలియదు. ప్రతులకు గరుడా నీలయ్య శ్రేష్ఠిగారు, విశాఖపట్నం వ్రాయగలరు.

‘అనందచక్రతుడు’

కర్నూలు మహిళా సమాజ బాలికలు

సమాజ రెడియోవిధికై నాటకప్రదర్శనము జరిగినపుడు తీయబడిన
 ఛాయాపటము. సమాజాధ్యక్షురాలైన మిస్ట్రీ పి. ఎల్. రామ
 స్వామిగారు ఉభయ కూర్చోనిఉన్నారు.

పత్రికా లోకము

ఆంధ్రవాణి.

లెజవాడనుండి శ్రీ వి. ఎస్. కర్మగారి సంపాదకత్వాన ప్రతిసోమవారము గురువారము వెలువడు ద్వైవారపత్రిక. విడిప్రతి ఆణా. సా.జ.చందా రు. 6

“సంస్థానాల నిరంతరత్వ నిరోధమే ఆంధ్రవాణి ఆశయం.” ముఖ్యంగా హైదరాబాదువిషయమై తీవ్రంగా వ్రాస్తుంది. వార్తలు, విమర్శనలు, ఇతర వ్యాసాలూ గలవు. ఆంధ్రుల సేవలో మన్ననపొందు నని ఆశిస్తాము.

దివ్యవాణి.

కేంద్రాబాదు (దక్కన్) నుండి శ్రీ చివుతుల అప్పయ్యకాశ్రీగారి సంపాదకత్వాన ప్రతి సోమ వారము ప్రకటింపబడుపత్రిక. విడిప్రతి ఆణా. సా.జ. చందా మూడురూపాయలు. హైదరాబాదు, నీకేం ద్రాబాదు వాసులకు సా.జ.చందా రెండున్నర రూపాయ.

భారతదేశసితికి పాటుబడుట పత్రికోద్దేశము. పత్రిక ఇంకా ఆకర్షణీయంగా ఉండేదాగు. ఇది మేరు సార్థకమయ్యేట్లు పాటుపడుతుందని విశ్వసిస్తాము.

జనవాణి (జన్మదిన సంచిక) ✓

ద్వితీయ జన్మదినసంచిక మాకార్యాలయం ఆలంకరించింది. అందులోనిచిత్రాలూ, వ్యాసాలూ, పద్యాలు గద్యాలు, గీతాలూ అన్నీ ఆకర్షణీయంగా ఉన్నాయి. ప్రత్యేకసంచికలను “మొనాపల్లి” చేసి కొనే ప్రసిద్ధరచయితలతో సంచికతో పంచుకున్నట్లుంటే “నవనవోన్మేషమునందుచున్న యువజన ప్రతిభకు” అవకాశమివ్వడము ప్రశంసనీయము.

ఆంధ్రభూమి (మద్రాసు సంచిక)

ఆంధ్రనువాసభలు సమాజేకమయ్యే ముందుగా

ఈసంచిక వెలువడి ఆంధ్రప్రతిభనుగురించి, మద్రాసు మనదే అనే వాదాన్నిగురించి ఎక్కువవిషయాలు తెలిసింది. ఇందలివ్యాసములన్నీ మద్రాసు ఆంధ్రుల వగరమే, నడుమ అరవల అధికారాలకు లోబడి పోయింది అనేసంగతిని స్పష్టపరుస్తాయి. మద్రాసు అనేపేరు ఆసలు మనమిచ్చిందే, చోటు ఆంధ్రులదే, ఇతరులకు ఈప్రదేశమిచ్చిందీ ఆంధ్రులే, పట్టణాన్ని ఆధిపత్యపరచిందీ ఆంధ్రులే, అందు మొదటిమంచి పట్టణములోని ప్రముఖులంతా ఆంధ్రులే—అనేవిషయాలు ఈసంచికలో సంపాదకులు చాలాపరిశ్రమతో సమకూర్చారు. ఆంధ్రులు వారికి కృతజ్ఞులు.

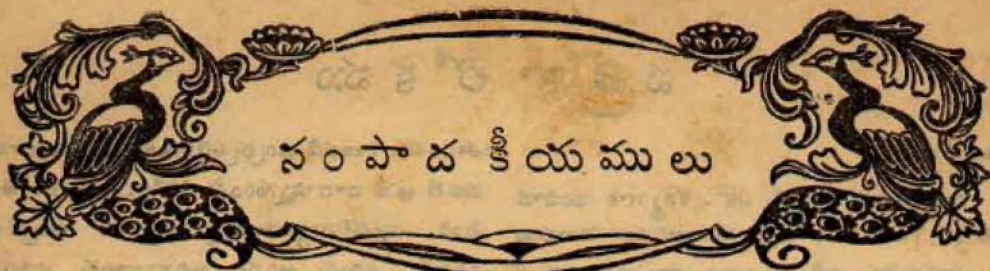
ఆంధ్రపత్రిక (దసరాసంచిక)

పత్రిక ఆకర్షణీయంగా వుండాలని సంపాదకులు చాలా ప్రయత్నాలు చేసినట్లుంది. ఇందులో వివిధ కావులకు చెందిన విజ్ఞానవిషయాలు, కథలు, పద్యాలు, గీతాలు ఇవన్నీకూడా దానికి నిదర్శనవారే. ఇందులో ముఖ్యంగా గమనించదగ్గది కీ. శే. దేశోద్ధారకులను గూర్చిన వ్యాసము. అది సంచికకు ఒక విధమైన ఉత్తేజం కలిగిస్తావుంది.

థంకా (దీపావళి ప్రత్యేకసంచిక)

దీపావళిని కేంద్రంగావుంచుకొని చుట్టూ పరిగ్రహించే కథలతో, నాటికలతో ఆంధ్రప్రముఖుల కేరిచేయ్యతో దీపావళిసంచిక ముచ్చటగా రయా రైంది. చాలావ్యాసాలు సుప్రసిద్ధమైనాస్త్రాలనుండి దిగుమతిఅయ్యాయి. ఎందులో కుళ్లున్నా దాన్ని థంకామీద బజాయించి నలుపురకూ చెప్పుదానికి ప్రయత్నిస్తారు సంపాదకులు. వారు సంపాదించిన వ్యాసాల్లోకూడా అగుణ మింతో అంతో కనపడు తూనే వుంది.

సంపాదకీయములు

20-వ ఆంధ్రమహా సభ.

ఆంధ్రమహాసభలు ప్రారంభించి పాతి కేండ్లకు పై ననే అయినది. అప్పటినుంచి పందొమ్మిది సభా సమావేశములు జరిగినవి. అయితే వానిలో ఒక్కటైనా యీ యిరువదవ సమావేశముంత ప్రాముఖ్యము వహించిందా అంటే సందేహము.

ఆంధ్రదేశాన చివరనున్న నగరములో ఆంధ్ర ప్రతిభను వారము దినాలలోపల సర్వతోముఖముగా ప్రదర్శించి, ఆంధ్ర రాష్ట్రాందోళనము పరిపక్వమైనదని చాటి, 'మద్రాసు నగరముమాదే, అదిమా రాష్ట్రమునకు ప్రధాన నగరముగా నుండవలసినదే' అని యైక్యకంఠమున గొంతెత్తి చెప్పి, యీ యిరువదవ సమావేశము ఆంధ్రమహాసభలలో గణ్యతకెక్కినది.

సభలు జరిగిన ఆ 'సప్తాహములో' ఆంధ్రు లొక్కటిగా వచ్చి పరహస్తగతమై ఉన్న చెన్నపురిని మొక్కవోని పరాక్రమముతో వశపరచుకొనినట్లుగ గనిపించినది. ఎక్కడచూచినా ఆంధ్రులే. అదినాల్లో ఆంధ్రులు మద్రాసులో 'ఇందుగల రందు లేరను సందేహము' లేకుండా చేసినారు. వారి ప్రత్యేకతే దీనికి కారణము: సడకలో ప్రత్యేకత, మాటలలో ప్రత్యేకత, వ్యయములో ప్రత్యేకత.

తండ్రివతండ్లాలుగా ఆంధ్రులు నగరాన్ని ఆక్రమించిందే నాటి గొప్పదనము కాదు. ఆంధ్రప్రతిభ దివ్యతేజముతో ఒక్క వెలుగు వెలిగింది. ఎక్కడచూచినా ఆంధ్రుల ప్రతిభ చాటే విషయాలే. కలెక్షన్ల త్యముచేత చూపరులను చిత్తరువుల చేసే చిత్రకళా ప్రదర్శనము, ఎపుడూ కనని విసని జంతుగాత్రముల రాలరగించు విమలగాంధర్వ విద్యచేత మైమరపించిన సంగీత సభలు, పురాణేతిహాస పురుషులను దలపచేసే బలప్రదర్శనాలు, ఎన్నో జరిగాయి.

ప్రతి ఆంధ్రునికీ ఆంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణమే పరమావధి. వారు హిందువులైనా, ఇతర మతములవారైనా, సనాతనులైనా, సంస్కారులైనా, కాంగ్రెసు వాదులైనా, కాకపోయినా ఆంధ్రులైన వారందరికీ ఆంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణమే పరమాశయమని ఉత్సాహముతో ప్రకటిస్తూ అన్ని ప్రాంతాల నుండి ఆంధ్రులు సమావేశాని కరుదెంచి నారు.

ఈ మహాత్సాహానికి మకుటాయమానంగా 8 తేదీ మహాసభ సమావేశమైంది. శ్రీ వావిళ్ల వేంకటేశ్వరశాస్త్రిలుగారు మహాసభాహాస సంఘాధ్యక్షులు; శ్రీ సోముత్రా వేంకట సుబ్బారావుగారు సభా

చారంభకులు; శ్రీ సర్. ఎన్. రాధాకృష్ణ య్యగారు సభాధ్యక్షులు. వీరందరుకూడ ఐక్యకంఠముతో ఆంధ్ర రాష్ట్రానిదోళనము పరిపూర్ణమైనదనీ కార్యసాఫల్యానికి అనుసరించవలసిన మార్గాలను చాటినారు.

అంతర్జాతీయ ప్రముఖులై కీర్తి గడించిన శ్రీ రాధాకృష్ణయ్యగారు ఈ మహాసభ కథ్యక్షత వహించుట శుభావహము. వారీ రాష్ట్ర సమస్యను ఖండాంతరాలకు తీసుకొని వెళ్లి పరిష్కారానికి ప్రయత్నిస్తారనే నమ్మక మందరికీ వుంది.

ఆంధ్ర రాష్ట్రోద్యమము, ఆందోళన అనవసరమని ఆర్పాటాలు చేస్తూఉన్నవారికి అధ్యక్షులవారి క్రింది వాక్యాలు చేదుగానే వుంటాయి. అయినా అది సత్యమని అంగీకరింపవలసివుంటుంది. “భారతదేశములో స్వరాజ్యముకొరకు జరిగే ఉద్యమము ప్రపంచకల్యాణమునకు ఎట్లు భంగకరము కాదో అటులనే ఆంధ్రోద్యమమును జాతీయోద్యమమునకు భంగకరము కాదు.”

అయితే దీని నాలస్యముచేయాలని కూడా అధ్యక్షుల అభిప్రాయము కాదు. “భారతదేశసమస్య పరిష్కారమగునంత వఱకు ఆంధ్రరాష్ట్రసమస్య నాపిడంచవలయు ననుటలో న్యాయమేమియు లేదని నా అభిప్రాయము” అన్నారు. ఆంధ్రులందరూ ఈ అభిప్రాయముతో తప్పకుండా ఏకీభవిస్తారు.

అసలు ఆలస్యానికి కారణమే లేదంటారు: “ఆంధ్రరాష్ట్రము అవసరమని, అది ఏర్పడుటకు అవకాశమున్నదని ఇక్కడ నేను గొప్పగా వాదించవలసిన పనిలేదు. అది

నేడు గవర్న మెంటు ఆమోదించిన పాలసీయే. జాతీయవాదుల అభిప్రాయము అదే.”

కాబట్టి యీ ఆందోళన ఇట్టే చల్లగా ఆరిపోకూడదని అంటాము.

దీనికై అధ్యక్షులన్నట్లు అధికారులను ఒత్తిడి కలుగజేయవలసియున్నది.

అయితే కాంగ్రెసు కార్యసంఘము అలా కాగూడదని కట్టుదిట్టము చేసినది. కాని ‘ఒక కార్య సంఘము నేర్పరచి యీ మహాసభ తీర్మానాల ననుసరించి ఆంధ్ర రాష్ట్ర సంచాదనకు తగినచర్య తీసుకొనవచ్చును.’

అధ్యక్షులు మద్రాసు ఆంధ్రరాష్ట్రానికి ప్రధాననగరముగా ఉండవలెనని అది ప్రభుత్వమువారి కిష్టములేకపోతే మద్రాసును రెండుగా విభజించేసి ఆంధ్ర తమిళరాష్ట్రాలు రెండింటికీకూడా ప్రధాననగరముగానే వుండవలెననీ సూచించినారు. మహాసభ అలాగే తీర్మానించింది.

ఇది చాలా గొప్పవిషయమే. అసలు మద్రాసు ఆంధ్రులిది. మద్రాసుని దాని కా పేరు చిరస్థాయిగా ఉండేటట్లు చేసిందీ ఆంధ్రులే. ఆస్థలాన్ని ఇతరులకు విక్రయించిందీ ఆంధ్రులే. అంతకు ముందునుంచీ ఆ ప్రదేశానికి ఏలికలూ ఆంధ్రులే. మద్రాసును మహాన్నతస్థితికి తీసుకొనివచ్చిందీ ఆంధ్రులే. అందులో మొదటనుంచీ ప్రధాన పీఠాల నాక్రమించిఉన్నదీ ఆంధ్రులే. అయితే మధ్యలో అరవలకు చోటిచ్చివారి ప్రాబల్యానికి ఇప్పుడు లొంగిపోయారు.

ప్రధానసగరముగా వుండవలెనని ఎవుడు మహాసభ తీర్మానించిందో అపుడే మద్రాసు మరీ ఆంధ్రులదిగా చేయాలన్న ఉద్యమానికి వునాది వేయబడినదన్నమాట. చేసిన తీర్మానము అమోఘమైంది; అర్థవంతమైనది. అయితే దీనిని సాధించడములో ఆంధ్రులు చూపవలసిన పట్టుదల, పరిశ్రమ, పలుకుబడి చాలావుంది. అపుడే తమిళులు చెన్నపురే గాదు, తిరుపతివరకు మాడేనని అందోళన లేవతీస్తున్నారు. శ్రీమంతులను ఆంధ్రుల కార్యదీక్ష శాంతముతో ఎదుర్కొనవలసివుంది.

మద్రాసు ఆంధ్రరాష్ట్రానికి ప్రధానసగరముగా నుండవలెనను తీర్మానము రాయల సీమవాసుల హృదయాల్లోని భయాన్ని కూడా పోగొట్టింది. వారిలో కొంతమంది కోస్తలో జిల్లాలవారు అభివృద్ధిచెంది ఉన్నారు, నోరుకలవాడు, అందుచేత వెనుకబడివున్న తమరిని ఏమి చిన్న చూపు చూచేదరో అని అవసమ్యకముతో నుండేవారు. అది చాలవఱకు శ్రీభాగు ఒడంబడికతో తీరిపోయింది. కాని ఆంధ్రరాష్ట్రము వచ్చినా 'నోరుకల వారు' శ్రీభాగు ఒడంబడిక ప్రకారము రాయలసీమకు ప్రాముఖ్యము నిస్తారా అనే సందేహం కొంతవఱకు ఉండేది. మద్రాసు

ముఖ్యపట్నం అన్న తరువాత వారికా సందేహంకూడా పోయింది.

రాష్ట్ర నిర్మాణావసరమున ప్రభుత్వము వారు సరిహద్దువిచారణ సంఘమును నియమింపక లేవ్వుడు... వేరువిధముగా సరిహద్దులు తీర్మానింపబడితేలేవు. అపుడు వారికి సలహాలను, కావలసిన వివరాలను అందచేయుట కొక సరిహద్దుసంఘాన్ని నియమించి, 1939 జనవరిలోపల 'ఆంధ్రరాష్ట్ర' సరిహద్దులను వలసిన జనసంఖ్య లెక్కలతోపాటు నిర్ణయించి ఆంధ్రరాష్ట్ర పటమునుకూడ తయారు చేయించవలెనని సభవారు తీర్మానించినారు. ప్రధానామాత్యులదృష్టిలో ఇట్టివి అనవసరమైనా సమస్య పరిష్కారానికి సై సామగ్రి అత్యవసరముగా కనపడుతున్నాయి.

రాయలసీమక్షామ నివారణార్థము ప్రభుత్వమువారు అప్పయినాచేసి తుంగభద్రా ప్రాజెక్టును, ఇతర నీటిపారుదల ప్రాజెక్టులను వెంటనే నిర్మింపవలెనంటూ చేసిన మహాసభా తీర్మానంకూడా ముఖ్యమైనదే. హృదయము దహించుకొనిపోయే రాయలసీమక్షామబాధలను కంటితో చూచినవారూ, వినినవారూ కూడా దీనివిషయమై శ్రద్ధవహించకుండా ఉండలేరు. శాసనసభ్యులంతా దీనికై ప్రత్యేక కృషిని చేస్తారని విశ్వసిస్తాము.

త్రివర్ణ చిత్రము

'అనాథులకునాథుడు' అనుచిత్రాన్ని వ్రాసినవారు సి. ఎన్. కేకట్రావుగారు. వీరి చిత్రాలు అఖిల భారత దేశమంతటిలోనూ ప్రఖ్యాతేగాకుండా ప్రదర్శనాల్లో పరకాలనుకూడా గడించుకొన్నాయి. వీరు వ్రాసిన పెక్కుచిత్రాలను 'గృహలక్ష్మి' ప్రకటించినది. ఇటీవల మద్రాసులో జరిగిన చిత్రశా ప్రదర్శనములో 'జటాయువు మరణము' (1938 పెప్టెంబరు సంచికలో ప్రకటితము) ఉత్తమచిత్రముగా అంగీకరింపబడి యు. 50 లు బహుమతి ఇవ్వబడినది.